

ZAKON O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O UVELJAVLJANJU PRAVIC IZ JAVNIH SREDSTEV

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

1.1 Ocena stanja

1.1.1 Pred reformo socialne zakonodaje

Pred socialno reformo so bile pravice iz javnih sredstev dodeljene na podlagi različnih meril (uporabljene so bile različne opredelitve dohodka, sestave družine), postopkov ter pravnih aktov (npr. lastništvo premoženja se je ponekod upoštevalo, vendar na različne načine, ponekod pa sploh ne). O pravicah se je odločalo na različnih, med seboj nepovezanih organih (upravičenci so pri različnih organih prikazovali različne socialno ekonomske položaje; npr. ponekod kot eno starševska družina, ponekod v okviru zunajzakonske zveze). Odločanje pri različnih organih je pomenilo vodenje postopkov, ugotavljanje okoliščin in izdajo odločb na več mestih. Baze prejemnikov niso bile povezane.

S ciljem zagotoviti učinkovitejšo politiko socialnih transferjev (oblikovanje pravičnejše in bolj dolgoročno vzdržne socialne države), se je leta 2005 (uporaba 2012) začela obsežna reforma na področju socialnega varstva, ki je določila:

- enotno vstopno točko (centri za socialno delo),
- enotno upoštevanje oseb, dohodkov in premoženja (enoten način ugotavljanja materialnega položaja),
- enotno vlogo,
- enoten informacijski sistem ter
- pravičnost in preglednost prejetanja javnih sredstev.

1.1.2 Reforma socialne zakonodaje

Socialna reforma je zajela 12 pravic (oziroma 13 pravic, tudi subvencijo prevozov za dijake in študente, ki je bila z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o prevozih v cestnem prometu (Uradni list RS, št. 57/12) delno črtana), ki so neposredno odvisne od dohodkovnega in premoženjskega položaja upravičenca oziroma pravice, ki ne temeljijo na socialnem zavarovanju oziroma na plačilu prispevkov, in sicer:

1. denarne dajatve:

- otroški dodatek (v nadaljnjem besedilu: OD)
- državna štipendija (v nadaljnjem besedilu: DS)
- denarna socialna pomoč (v nadaljnjem besedilu: DP)
- varstveni dodatek (v nadaljnjem besedilu: VD) – do leta 2012 je bil VD del pokojninskega zavarovanja in ga je prejel vsak upokojenec, ki je imel »nizko« pokojnino ne glede na njegov materialni položaj

2. plačila:

- pravica do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje (v nadaljnjem besedilu: OZ) – do 31.12.2020 je bila plačnik prispevka občina, na podlagi Zakona o finančni razbremenitvi občin (Uradni list RS, št. 189/20) breme plačila prispevka od 1. 1. 2021 dalje prevzame država (v imenu države Ministrstvo za zdravje)
- pravica do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev (v nadaljnjem besedilu: DZ) –

3. subvencije:

- vrtca (v nadaljnjem besedilu: VR) - plačnik so občine in država (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport)
- najemnine (v nadaljnjem besedilu: NA) - plačnik so občine
- malice (v nadaljnjem besedilu: MU)
- kosila (v nadaljnjem besedilu: KU) - plačnik je država (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport)
- oprostitev plačila socialnovarstvenih storitev (institucionalno varstvo) (v nadaljnjem besedilu: SO)
- pravica do prispevka k plačilu družinskega pomočnika (v nadaljnjem besedilu: DR).

Reforma je med seboj povezala družinsko politiko in socialno varstvo. Združitev družinske politike in socialno varstvo je bila izvedena tako, da so se pogoji za priznanje pravic in postopki med seboj prepletli.

V nadaljevanju so predstavljeni ključni elementi socialne reforme:

1. Obvezen vrstni red uveljavljanja pravic iz javnih sredstev

Zakon je določil obvezen vrstni red uveljavljanja pravic iz javnih sredstev: OD, DP, VD, DS – za ostale pravice iz javnih sredstev zakon vrstnega reda uveljavljanja pravice ne določa.

Pravice OD, DP, VD in DS so se morale uveljaviti po navedenem vrstnem redu kot zapisano, sicer je bila družina sankcionirana tako, da se je fiktivno izračunala pravica, ki je družina ni uveljavila, in se v višini izračunanega zneska, ki bi ga družina dobila, če bi pravico uveljavila, štela kot dohodek družine – fiktivni dohodek.

Primer: otrok uveljavi DS, družina ni uveljavila OD, DP ali VD. V postopku priznanja DS se je izračunal fiktivni OD, DP in/ali VD, ki bi ga družina dobila, če bi ga uveljavila in se štel kot dohodek te družine pri ugotavljanju njenega materialnega položaja – posledica je bila, da so dijaki oziroma študentje prejeli nižji DS ali je zaradi fiktivnega DP niso prejeli.

Z Zakonom o spremembah Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 47/19; v nadaljevanju: ZUPJS-I) se je fiktivni izračun pravice ukinil. Vrstni red še vedno velja.

2. Obvezno vštevanje denarnega prejemka – OD, DP, VD, DS pri priznavanju pravic iz javnih sredstev

Izjema je OD. Edini denarni prejemek, pri kateri se pravice iz javnih sredstev ne upoštevajo kot dohodek je OD, medtem ko se OD upošteva kot dohodek pri vseh ostalih pravicah iz javnih sredstev.

Pri NA se kot dohodek štejejo samo OD, DP in VD, ne pa tudi DS.

3. Enotna vloga za uveljavljanje pravic iz javnih sredstev

Ideja je bila, da se vse pravice iz javnih sredstev uveljavijo z enotno vlogo, o katerih center za socialno delo odloči z eno odločbo. Zaradi narave pravic to v praksi ni bilo izvedljivo, čeprav je zakon to določal. Uspelo je združiti le odločanje o DP, VD, OZ in DZ (OZ in DZ sta pravici, ki sta posledica upravičenosti do DP oziroma izpolnjevanja zakonsko določenih pogojev za DP) ter odločanje o OD in VR.

Enotna vloga je zapletena, zato je bila z Zakonom o spremembah in dopolnitvi Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 77/18; v nadaljevanju: ZUPJS-H) spremenjena na način, da se pravice iz javnih sredstev uveljavijo z vlogo in da se o vlogi za priznanje pravice odloči z odločbo.

4. Enoten postopek priznavanja pravic iz javnih sredstev

Zahtevi po enotnem postopku je sledila izgradnja izredno kompleksnega informacijskega sistema (v nadaljnjem besedilu: IS CSD).

IS CSD je informacijski sistem Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ki ga centri za socialno delo uporabljajo za priznavanje pravic in v katerem so evidence pravic, o katerih centri za socialno delo odločajo in je sestavljen iz ISCSD (starejši sistem, ki se sedaj uporablja predvsem za odločanje o družinskih

prejemkih) in ISCS2 (novejši sistem, v katerem se odloča o pravicah iz javnih sredstev).

ISCS2 je omogočil pridobivanje podatkov o osebah ter njihovem premoženju in dohodkih iz 38 uradnih evidenc podatkov. Centri za socialno delo ga uporabljajo za vodenje postopka in priznavanje pravic oziroma preko le-tega izdajajo odločbe.

Pridobivanje podatkov iz uradnih evidenc in kontrole, postavljene s strani Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, preprečujejo napake strokovnih delavcev pri odločanju.

1.1.3 Zdajšnja ureditev sistema pravic iz javnih sredstev

Zdajšnja ureditev sistema pravic iz javnih sredstev je določena s procesnim Zakonom o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (v nadaljnjem besedilu: ZUPJS), objavljenim v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US, 51/16 – odl. US, 88/16, 61/17 – ZUPŠ, 75/17, 77/18 in 47/19, ter materialnimi zakoni, in sicer:

- Zakonom o socialno varstvenih prejemkih (v nadaljnjem besedilu: ZSVarPre), objavljenim v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13, 90/15, 88/16, 31/18 in 73/18,
- Zakonom o socialnem varstvu, objavljenim v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg, 31/18 – ZOA-A in 28/19,
- Zakonom o vrtcih, objavljenim v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 100/05 – uradno prečiščeno besedilo, 25/08, 98/09 – ZIUZGK, 36/10, 62/10 – ZUPJS, 94/10 – ZIU, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO in 55/17,
- Stanovanjskim zakonom, objavljenim v Uradnem listu Republike Slovenije št. 69/03, 18/04 – ZVKSES, 47/06 – ZEN, 45/08 – ZVetL, 57/08, 62/10 – ZUPJS, 56/11 – odl. US, 87/11, 40/12 – ZUJF, 14/17 – odl. US, 27/17 in 59/19,
- Zakonom o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, objavljenim v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 26/14, 90/15, 75/17 – ZUPJS-G in 14/18,
- Zakonom o štipendiranju, objavljenim v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 56/13, 99/13 – ZUPJS-C, 8/16, 61/17 – ZUPŠ in 31/18,
- Zakonom o šolski prehrani, objavljenim v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 3/13, 46/14 in 46/16 – ZOFVI-K ter
- Zakonom o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, objavljenim v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 91/07, 76/08, 62/10 – ZUPJS, 87/11, 40/12 – ZUJF, 21/13 – ZUTD-A, 91/13, 99/13 – ZUPJS-C, 99/13 – ZSVarPre-C, 111/13 – ZMEPIZ-1, 95/14 – ZUJF-C, 47/15 – ZZSDT, 61/17 – ZUPŠ, 64/17 – ZZDej-K in 36/19.

Pravica iz javnih sredstev se dodeli, kadar dohodek osebe ne dosega meje dohodkov, ki jo za posamezno pravico iz javnih sredstev določa ZUPJS, in kadar so izpolnjeni tudi drugi pogoji, določeni s predpisi, ki urejajo posamezno pravico. Pri uveljavljanju pravic iz javnih sredstev se pri ugotavljanju materialnega položaja upoštevajo osebe, določene z ZUPJS, njihov dohodek in premoženje. Navedeno ne velja za ugotavljanje dohodka pri ugotavljanju upravičenosti do DP, VD, NA, OZ, DZ, glede katerih se uporabljajo določila ZSVarPre.

Pravice iz javnih sredstev so pravice, ki so odvisne od materialnega položaja osebe oziroma družine.

Veljavni ZUPJS z namenom enotnega način ugotavljanja materialnega položaja določa:

- krog oseb, ki se upoštevajo;
- dohodke in neto princip pri njihovem upoštevanju ter način ugotavljanja dohodkov;
- premoženje in način upoštevanja premoženja.

Pri tem se upoštevajo dohodki in premoženje vseh oseb, določenih z ZUPJS.

ZUPJS pri ugotavljanju materialnega položaja loči med letnimi pravicami iz javnih sredstev (OD, DS, VR, MU in KU) in mesečnimi pravicami iz javnih sredstev (DP, VD, OZ, DZ, NA, SO in DR).

Glede na zgoraj navedeni namen pravic iz javnih sredstev določitev upoštevanih dohodkov temelji na načelu, da je treba upoštevati vse dohodke in prejemke, razen tistih, ki so dodeljeni za poseben namen ali so namenjeni kritju posebnih potreb (ne upoštevajo se npr. dodatek za pomoč in postrežbo, dodatek za veliko družino, dodatek za nego otroka, del OD, ki ima demografski pomen). Med dohodke, ki se upoštevajo pri uveljavljanju pravic iz

javnih sredstev, se zato zdaj upoštevajo tudi dohodek iz dejavnosti, kadrovske štipendije, dohodek dijakov in študentov za opravljeno začasno in občasno delo na podlagi napotnice (v nadaljnjem besedilu: dohodek dijakov in študentov) ter nagrada v naravi, pridobljena v nagradni igri. Navedeni dohodki se upoštevajo v skladu z 12. členom ZUPJS, ki določa, da se v dohodek, ki se upošteva, štejejo obdavčljivi dohodki po zakonu, ki ureja dohodnino, ki niso oproščeni plačila dohodnine.

V dohodek, ki se upošteva pri uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, se v skladu z 12. členom ZUPJS poleg obdavčljivih dohodkov po zakonu, ki ureja dohodnino, ki niso oproščeni plačila dohodnine, štejejo tudi drugi z zakonom izrecno navedeni dohodki in prejemki. Pri ugotavljanju upravičenosti do mesečnih pravic iz javnih sredstev se upoštevajo tudi dediščine, volila, izplačila, ki jih prejme fizična oseba na podlagi zavarovanja za primer bolezni, poškodbe ali invalidnosti, katerega zakon, ki ureja zavarovalništvo, ne določa kot obvezno zavarovanje ter drugi dohodki po zakonu, ki ureja dohodnino, ne glede nato, ali so oproščeni plačila dohodnine, razen z zakonom izrecno izvzeti dohodki in prejemki, med katerimi so tudi štipendije, izplačane iz proračuna Republike Slovenije ali sklada, ki je financiran iz proračuna Republike Slovenije.

Podrobnejša opredelitev podatkov o obdavčljivih dohodkih po zakonu, ki ureja dohodnino, ki niso oproščeni plačila dohodnine, ki jih v skladu z 11. točko drugega odstavka 51. člena ZUPJS zagotavlja Finančna uprava Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: FURS), je določena s Pravilnikom o podrobnejši opredelitvi podatkov o obdavčljivih dohodkih, ki niso oproščeni plačila dohodnine sredstev (Uradni list RS, št. 49/20).

Pri upoštevanju dohodka ZUPJS izhaja iz neto razpoložljivega dohodka. Kot neto dohodki so opredeljeni dohodki in prejemki po zmanjšanju za normirane stroške oziroma dejanske stroške, priznane po zakonu, ki ureja dohodnino, ter za davke in obvezne prispevke za socialno varnost, odtegnjene od teh dohodkov.

Pri presoji materialnega položaja posameznika oziroma družine se pri mesečnih pravicah iz javnih sredstev upoštevajo dohodki, s katerimi družina razpolaga v trenutku uveljavljanja pravice, kar je mogoče oceniti le med vložitvijo vloge in kratkem obdobju pred tem (npr. dohodki, ki imajo naravo periodičnega dohodka, se upoštevajo, če so bili prejeti v zadnjih treh mesecih pred mesecem vložitve vloge).

Pri presoji materialnega položaja posameznika oziroma družine pri letnih pravicah iz javnih sredstev pa se upoštevajo:

1. primarno dohodki, s katerimi je družina razpolagala v preteklem letu:

- gre za periodične dohodke kot npr. plačo, nadomestilo plače itd., neperiodične dohodke oziroma za dohodke s cedularno obdavčitvijo, tj. najemnina, obresti, dobiček iz kapitala,
- podatki o dohodkih se primarno pridobijo iz odločb o odmeri dohodnine, davčnega obračuna akontacije dohodnine ali dohodnine od dohodka iz dejavnosti; teh je več (za obresti, dohodke, dejavnost, oddajanje premoženja v najem),
- praviloma gre za postopke uvedene od meseca junija do januarja naslednjega koledarskega leta;

2. dohodki za predpreteklo leto:

- kadar v času odločanja podatki o dohodkih za preteklo leto še niso na voljo, se upoštevajo podatki iz odločb o odmeri dohodnine, podatki iz davčnega obračuna akontacije dohodnine ali dohodnine od dohodka iz dejavnosti za predpreteklo leto, preračunani na raven preteklega koledarskega leta, tako da se povečajo za rast neto povprečne plače na zaposlenega v obdobju januar–december preteklega leta v primerjavi z istim obdobjem predpreteklega leta,
- praviloma gre za postopke uvedene od februarja do maja koledarskega leta;

3. tudi tekoči dohodki:

- če oseba v preteklem koledarskem letu pred vložitvijo vloge ni imela dohodkov, ima pa jih v tekočem koledarskem letu,
- če gre za spremembo vrste periodičnega dohodka, se ugotavlja dohodek v mesecu pred vložitvijo vloge, v mesecu vložitve vloge oziroma v mesecu po vložitvi vloge,
- če gre za upravičenca do DP,
- preživnina, nadomestilo preživnine in drugi prejemki, prejeti na podlagi izvršilnega pravnega naslova z namenom kritja življenjskih stroškov, OD brez dodatka za enostarševsko družino in brez dodatka za otroka, ki ni vključen v vrtec, zmanjšan za 20 odstotkov višine OD za prvega otroka iz prvega dohodkovnega razreda, DP (brez izredne denarne socialne pomoči), VD ter DS, zmanjšana za znesek, ki

je enak dodatku za bivanje, dodatku za uspeh ter dodatku za štipendiste s posebnimi potrebami, se upoštevajo v višini, kakršna velja ali bo veljala z začetkom priznanja pravice.

ZUPJS loči med štirimi različnimi načini upoštevanja tekočih dohodkov:

- iz meseca pred mesecem vložitve vloge,
- iz meseca vložitve vloge (če je iz ugotovljenega dejanskega stanja razvidno, da je stranka dohodek začela prejemati v mesecu vložitve vloge),
- za prvi polni mesec (če se tekoči dohodek začne prejemati sredi meseca, se kot višina tekočega dohodka upošteva višina dohodka za prvi celotni mesec),
- v višini, kakršna velja ali bo veljala z začetkom priznanja pravice, pri upoštevanju preživitnine, OD, DP, VD in DS kot dohodek.

4. kombinacija pravil in dohodkov, navedenih od točke 1 do 3 (npr. preteklo leto pri možu in tekoči dohodek pri ženi, ker je začela prejemati nadomestilo za primer brezposelnosti).

Analiza vlog v letu 2019 prikazuje odstotek uporabljenega pravila.

Preglednica 1: Podatki o upoštevanju dohodkov samo za odrasle osebe v letu 2019 (Vir: MDDSZ, ISCS2)

Dohodke se je obravnavalo	Upoštevalo se je tekoče dohodke	Upoštevalo se je dohodke predpreteklega leta	Število obravnavanih oseb	Odstotek	Upoštevani dohodki iz:
DA	DA	DA	2.703	0,50%	kombinacija dohodkov
DA	DA	NE	166.670	31,07%	tekoči dohodki
DA	NE	DA	59.909	11,17%	predpreteklo leto
DA	NE	NE	307.145	57,26%	preteklo leto
Skupaj obravnavanih oseb			536.427		

Preglednica 1 prikazuje, da so se v letu 2019 pri ugotavljanju materialnega položaja za ugotavljanje upravičenosti do letnih pravic iz javnih sredstev večinoma upoštevali dohodki iz preteklega leta (57 odstotkov), sledijo tekoči dohodki (31 odstotkov) ter dohodki iz predpreteklega leta (11 odstotkov), medtem se kombinacije dohodkov upošteva le pri 0,5 odstotkih odraslih oseb.

ZUPJS določa tudi poseben način upoštevanja dohodka iz dejavnosti, če posameznik dejavnost opravlja že dalj časa in posebej če je posameznik dejavnost šele začel opravljati. V drugem primeru ZUPJS predvideva, da razpolaga vsaj z dohodkom v višini 75 odstotkov bruto minimalne plače, kar je vsaj v višini, od katere si je dolžan plačevati prispevke za socialna zavarovanja. ZUPJS omogoča tudi izpodbijanje zakonske domneve upoštevanja dohodka iz dejavnosti v višini 75 odstotkov bruto minimalne plače tako, da lahko posameznik dokazuje, da izkazuje dohodek iz dejavnosti v višini, različni od 75 odstotkov bruto minimalne plače.

Podrobnejši način upoštevanja obdavčljivih in drugih dohodkov, ki se upoštevajo pri ugotavljanju materialnega položaja pri ugotavljanju upravičenosti do OD, DS, VR, MU, KU, SO in DR, je določen s Pravilnikom o načinu upoštevanja dohodkov pri ugotavljanju upravičenosti do pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 52/14 in 67/14).

V skladu s 16. členom ZUPJS se ugotovljeni dohodek poveča za fiktivno ugotovljen dohodek v višini:

1. posredno ugotovljenega dohodka in prejemka, ko se ugotovi, da oseba v določeni višini plačuje za blago ali storitve, česar z ugotovljenim dohodkom ne bi zmogla;

2. fiktivno določenega dohodka zaradi upoštevanja premoženja skladno z 19. členom ZUPJS (ne velja za mesečne pravice iz javnih sredstev);
3. pravice iz javnih sredstev, do katere je oseba upravičena, če jo je v skladu z vrstnim redom iz 7. člena ZUPJS uveljavljala pred uveljavljanjem pravice iz javnih sredstev, ki jo uveljavlja;
4. DP, ki bi jo prejela oseba iz 10. člena ZUPJS, če pri njej ne bi bil ugotovljen krivdni razlog skladno z zakonom, ki ureja socialnovarstvene prejemke (ne velja za mesečne pravice iz javnih sredstev).

Zdaj se kot pravica iz javnih sredstev po ZUPJS, ki se upošteva kot dohodek pri ugotavljanju upravičenosti do:

- DP (ter OZ in DZ, saj je upravičenost vezana na izpolnjevanje pogojev za DP) upošteva OD,
- VD upoštevata OD in DP,
- DS upoštevajo OD, DP in VD.
- NA upoštevajo OD, DP in VD,
- VR upoštevajo OD, DP, VD in DS,
- SO in DR upoštevajo OD, DP in VD.

OD se tako zdaj šteje kot dohodek pri ugotavljanju upravičenosti do vseh ostalih pravic iz javnih sredstev. Pri ugotavljanju upravičenosti do OD (ter MU in KU, saj se upravičenost ugotavlja na način, kot velja za OD) pa se ne šteje kot dohodek nobena od pravic iz javnih sredstev.

Kot premoženje, ki se upošteva pri ugotavljanju materialnega položaja, veljavni ZUPJS določa:

- nepremično premoženje po zakonu, ki ureja evidentiranje nepremičnin, nad vrednostjo primernega stanovanja ali stanovanjske hiše;
- osebna in druga vozila;
- vodna plovila;
- lastniške deleže gospodarskih družb ali zadrug;
- vrednostne papirje;
- denarna sredstva na transakcijskem ali drugem računu, kadar ne predstavljajo dohodka skladno s prvim odstavkom 12. člena tega zakona, ki se po tem zakonu upošteva pri ugotavljanju materialnega položaja, hranilne vloge in druga denarna sredstva po izjavi posameznika (prihranki);
- drugo premično premoženje.

Premoženje, ki se po ZUPJS ne upošteva pri ugotavljanju materialnega položaja, pa je med drugim:

- stanovanje ali enostanovanjska hiša, v kateri oseba dejansko prebiva in ima prijavljeno stalno prebivališče, do vrednosti primernega stanovanja ali stanovanjske hiše (izjema je v skladu s prehodno določbo 5. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 88/16; v nadaljnjem besedilu: ZSVarPre-E) določena za DP in VD, kjer se kot premoženje ne upošteva stanovanje ali enostanovanjska hiša, v kateri oseba dejansko prebiva in ima prijavljeno stalno prebivališče, v vrednosti do 120.000 evrov);
- osebni avtomobili oziroma enosledna vozila do vrednosti 28-kratnika osnovnega zneska minimalnega dohodka, določenega z ZSVarPre (zdaj 11.261 evra), za vsak avtomobil oziroma enosledno vozilo, in osebno vozilo, prilagojeno prevozu težko gibalno oviranih oseb;
- predmeti, ki so po predpisu, ki ureja izvršbo, izvzeti iz izvršbe, razen gotovine;
- poslovni prostori in poslovne stavbe, drugi objekti in premično premoženje (npr. traktor), ki ga vlagatelj ali druga oseba, ki se upošteva pri ugotavljanju materialnega položaja, uporablja za pridobivanje oziroma pri pridobivanju dohodka iz dejavnosti;
- kmetijsko in gozdno zemljišče, ki daje dohodek, ki se po zakonu upošteva pri ugotavljanju materialnega položaja (tj. katastrski dohodek oziroma dohodek iz osnovne kmetijske in gozdarske dejavnosti);
- bančna sredstva, ki jih je oseba prejela izključno za nakup ali gradnjo stanovanja;
- kmetijsko in gozdno zemljišče, ki ga oseba zaradi starosti nad 63 let za ženske in nad 65 let za moške, bolezni, invalidnosti ali drugih osebnih lastnosti upravičenca, na katere upravičenec ni mogel vplivati oziroma jih ni mogel preprečiti, ni bila sposobna obdelati, dohodka pa s prodajo ali oddajo v najem ali zakup ni mogoče pridobiti pri čemer nezmožnost obdelovanja do starosti 63 let za ženske in 65 let za moške ugotavlja invalidska komisija po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

V skladu z veljavnim ZUPJS se premoženje pri letnih pravicah iz javnih sredstev upošteva na način, da se vrednost premoženja, ugotovljena na podlagi določb ZUPJS, najprej zniža za 48 osnovnih zneskov minimalnega dohodka (zdaj 19.304,64 evra). Preostala vrednost premoženja se potem upošteva tako, da se dohodki povečajo za fiktivno določen dohodek, in sicer v višini letnega zneska obresti, izračunanega na osnovi vrednosti premoženja in obrestne mere, tako da se za obrestno mero upošteva povprečna obrestna mera za gospodinjstva za vezane vloge nad 1 letom do 2 leti, za leto pred letom vložitve vloge po podatkih Banke Slovenije. Če podatek za preteklo leto še ni na voljo, se upošteva podatek za predpreteklo leto. Letni znesek obresti trenutno znaša 0,23 odstotkov, kar pomeni, da se premoženje pri ugotavljanju materialnega položaja posameznika ali družine zdaj upošteva v manjši višini.

Premoženje pri mesečnih pravicah iz javnih sredstev se upošteva v skladu z veljavnim ZSVarPre, in sicer v višini 1/3 vrednosti premoženja. ZSVarPre določa najvišjo mejo vrednosti premoženja 19.304,64 evra (če ima oseba premoženje, ki presega to vrednost, do pravice ni upravičena), a hkrati določa izjeme, in sicer ločeno za:

- stanovanje ali stanovanjsko hišo, v kateri oseba živi, v vrednosti do 120.000 evrov (ta ne vpliva na pravico) in
- za stanovanje ali stanovanjsko hišo, v kateri oseba živi, v vrednosti nad 120.000 evrov ter ostale nepremičnine v skupni vrednosti med 19.304 evrov in 50.000 evrov (nima vpliva na pravico, če je mogoče sklepati, da si z nepremičnino oziroma nepremičninami preživetja začasno ne more zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne more vplivati).

Veljavni ZUPJS omogoča tudi upoštevanje sprememb okoliščin oziroma omogoča vzpostavitev stanja, ki ustreza pravemu materialnemu položaju družine, in sicer tako med upravičenostjo do pravice iz javnih sredstev, kot tudi pri odločanju o upravičenosti do pravice same (na podlagi vloge stranke ali na podlagi preverjanja izpolnjevanja pogojev za podaljšanje pravice s strani centra za socialno delo). Kot ključna sprememba za letne pravice iz javnih sredstev je določena sprememba vrste periodičnega dohodka (izguba ali začetek prejemanja plače skupaj z regresom, nadomestila plače, pokojnine, nadomestila in drugih dohodkov iz naslova obveznega socialnega zavarovanja, starševskega dodatka, preživnine, delnega plačila za izgubljeni dohodek, nadomestila za invalidnost in sprememba dohodka zaradi dela za najmanj polovični oziroma polni delovni čas). Posebni primeri upoštevanja sprememb dohodka pri odločanju o upravičenosti do pravice same (na podlagi vloge stranke ali na podlagi preverjanja izpolnjevanja pogojev za podaljšanje pravice s strani centra za socialno delo) so urejeni s Pravilnikom o načinu upoštevanja dohodkov pri ugotavljanju upravičenosti do pravic iz javnih sredstev.

Tako veljavni ZUPJS določa, da kadar je pri ugotavljanju upravičenosti do letne pravice iz javnih sredstev iz ugotovljenega dejanskega stanja razvidno, da je prišlo do spremembe vrste periodičnega dohodka, ker oseba določenega periodičnega dohodka ne prejema več ali prejema drugo vrsto periodičnega dohodka, se periodični dohodek, ki ga ne prejema več, ne upošteva, upošteva pa se morebitni novi periodični dohodek na način kot velja za upoštevanje tekočih dohodkov. Za že dodeljene pravice iz javnih sredstev pa ZUPJS določa, da morajo biti pogoji za pridobitev pravic izpolnjeni ves čas prejemanja pravic iz javnih sredstev.

Določena je dolžnost centra za socialno delo, da mora ves čas trajanja pravice iz javnih sredstev po uradni dolžnosti spremljati, ali so nastopile zakonsko določene spremembe, zaradi katerih bi bilo treba izdati drugačno odločbo o pravici oziroma odločbo o spremembi priznanja pravice, ker upravičenec do pravice iz javnih sredstev ni več upravičen ali je upravičen v nižjem znesku ali za krajše obdobje, in začeti postopek po uradni dolžnosti.

Upravičenec do DP, VD, NA, OZ, DZ, SO in DR mora centru za socialno delo sporočiti vsa dejstva, okoliščine in vse spremembe, ki vplivajo na upravičenost do pravice iz javnih sredstev, njeno višino ali obdobje prejemanja, v osmih dneh od dne, ko je taka sprememba nastala ali je zanje izvedel. Takšna dejstva in okoliščine so predvsem sprememba pri dohodkih (npr. novonastali dohodek) ali sprememba pri statusu (npr. otrok nima več statusa študenta, oče se zaposli).

Upravičenec do OD, DS in VR pa mora centru za socialno delo sporočiti zakonsko določene spremembe, ki pri teh pravicah lahko vplivajo na upravičenost do pravice iz javnih sredstev, njeno višino ali obdobje prejemanja, in sicer spremembo števila oseb ali upravičencev, spremembo ali vključitev v vzgojno-izobraževalni oziroma visokošolski zavod, spremembo statusa učenca, dijaka ali študenta in spremembo vrste periodičnega dohodka (tj. izguba ali začetek prejemanja plače skupaj z regresom, nadomestila plače, pokojnine, nadomestila in drugih

dohodkov iz naslova obveznega socialnega zavarovanja, starševskega dodatka, preživnine, delnega plačila za izgubljeni dohodek, nadomestila za invalidnost in sprememba dohodka zaradi dela za najmanj polovični oziroma polni delovni čas), pri državni štipendiji pa tudi druge okoliščine, ki po zakonu, ki ureja štipendiranje, vplivajo na to pravico, v osmih dneh od dneva, ko je taka sprememba nastala ali je zanjo izvedel.

ISCSD2 delno omogoča pridobivanje podatkov o z zakonom določenih sprememb (delno), ki jih morajo centri za socialno delo ugotavljati po uradni dolžnosti med upravičenostjo do pravice (pri osebi se vzpostavi t.i. zastavica) in ki neposredno vplivajo na upravičenost do pravice iz javnih sredstev. V primeru, da je takšna sprememba zaznana, center za socialno delo po uradni dolžnosti ponovno odloča o priznani pravici. Od uveljavitve nove socialne zakonodaje do danes, so bile vzpostavljene t.i. zastavice samo z evidenco brezposelnih oseb Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, evidenco centralnega registra prebivalstva Ministrstva za notranje zadeve in evidenco o vključenosti oseb v vzgojni oziroma izobraževalni oziroma višješolski zavod oziroma evidencama CEUVIZ in eVŠ Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, niso pa bile vzpostavljene še zastavice z evidenco zavarovanih oseb pri Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije oziroma evidenco zavarovancev pri Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije. Sprememba podlage za zavarovanje posredno dokazuje spremembo vrste periodičnega dohodka, ki je razlog za ponovno odločanje o priznani pravici (če se center za socialno delo seznani po uradni dolžnosti izvede ugotovitveni postopek in v kolikor sprememba vrste periodičnega dohodka vpliva na priznano pravico tako, da se upravičencu prizna v nižjem znesku o spremembi odloči (varstvo javnih financ)). Sprememba vrste periodičnega dohodka, ki ima za posledico bolj ugodno odmero pravice se zdaj v skladu z Zakonom o interventnih ukrepih za omilitev posledic drugega vala epidemije COVID-19 (Uradni list RS, št. 175/20, 203/20 – ZIUPOPDVE in 15/21 – ZDUOP) do 31. 12. 2021 upošteva zgolj na zahtevo stranke, prizna pa se s prvim dnem naslednjega meseca, ko je vložena vloga, v kateri je sprememba sporočena.

Veljavni ZUPJS izrecno ne določa, da je sprememba v višini istovrstnega dohodka razlog za spremembo (npr. sprememba delodajalca in prehod na nižjo plačo). Je pa to določila sodna praksa, ki pravi, da se za izgubo periodičnega dohodka po 13. členu ZUPJS (določa, da se dohodek zmanjša za periodične dohodke, ki jih je oseba nehala prejemati in ni začela prejemati drugih periodičnih dohodkov) šteje tudi bistveno znižanje istovrstnega dohodka. Ta sprememba se zdaj upošteva samo na zahtevo oziroma pritožbo stranke.

Leta 2017 se je ugotovilo, da se je ne glede na vse prednosti ZUPJS (enotna vstopna točka, enotno upoštevanje oseb, dohodkov in premoženja, enotna vloga, enoten informacijski sistem, preglednost prejemanja javnih sredstev) bistveno povečal obseg dela, nudenje strokovne pomoči različnim skupinam uporabnikov pa se je občutno zmanjšalo. Z namenom odprave prevelike obremenjenosti centrov za socialno delo z administrativno upravnimi postopki in posledično odprave zaostankov pri reševanju pritožb zoper odločbe centrov za socialno delo v zvezi s pravicami iz javnih sredstev ter premajhne usmerjenosti k reševanju konkretnih stisk uporabnikov, se je leta 2017 pričelo s projektom reorganizacije centrov za socialno delo, ki je med drugim vključeval tudi projekt Sprememba ZUPJS z uvedbo avtomatičnega informativnega izračuna, katerega cilj je bil poenostavitev in racionalizacija postopkov odločanja o letnih pravicah (OD, DS, VR, MU in KU), s čimer bi se razbremenilo delavce na centrih za socialno delo (vodenja posebnih ugotovitvenih postopkov) ter stranke (vlaganja ponovnih vlog za uveljavljanje pravic iz javnih sredstev).

S sprejemom Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 57/17; v nadaljnjem besedilu ZUPJS-G), ki ga je sprejel Državni zbor Republike Slovenije decembra 2017, se je zagotovila pravna podlaga za izvedbo zgoraj navedenega projekta.

V letu 2018 so potekala intenzivna proučevanja in testiranja za nadgradnjo informacijskega sistema centrov za socialno delo za zagotovitev podpore masovnemu avtomatičnemu informativnemu izračunu za letne pravice in za izdajanje informativnih izračunov za vse pravice iz javnih sredstev na način, da bi bila zagotovljena cilja, tj. razbremenitev posameznikov (vlaganja vlog za podaljšanje veljavnosti letnih pravic) in razbremenitev centrov za socialno delo (z avtomatizacijo izdajanja informativnih izračunov za podaljšanje veljavnosti letnih pravic). Ugotovljeno je bilo, da omenjenih ciljev zaradi kompleksne zakonodaje in objektivnih tveganj glede dostopnosti do podatkov iz virov, s strani katerih centri za socialno delo pridobivajo podatke, ni mogoče doseči v celoti oziroma bi omenjena tveganja lahko povzročila negativne posledice tako za upravičence (pravica ne bi bila pravočasno priznana) kot tudi za center za socialno delo. Z namenom, da se bo prehod na nov sistem podaljševanja letnih pravic iz javnih sredstev, tj. s strani centrov za socialno delo po uradni dolžnosti, opravił kvalitetno, z manj problemi, zaostanki in tudi lažje za tiste, ki bodo vodili postopke odločanja o letnih pravicah iz javnih sredstev, je bil novembra 2018 v Državnem zboru sprejet ZUPJS-H. S tem zakonom se je umaknilo masovni avtomatični informativni izračun za letne pravice iz javnih sredstev, ki naj bi se začel izvajati septembra 2019 in ga

nadomestilo z mehkim preходом z uvedbo mesečnega preverjanja izpolnjevanja pogojev za nadaljnje prejemanje letnih pravic iz javnih sredstev od meseca decembra dalje oziroma ohranilo izdajo informativnega izračuna le v primeru, ko bo informacijsko omogočena avtomatizacija postopkov. ZUPJS-H se je začel uporabljati 1. decembra 2018.

V letu 2019 se je nadaljevalo intenzivno delo na avtomatizaciji postopkov priznavanja pravic iz javnih sredstev oziroma delo na informativnem izračunu. S 1. marcem 2019 se je uvedla avtomatizacija ugotavljanja dohodkov in premoženja oziroma avtomatika materialnega stanja upravičencev in njihovih družinskih članov, s 1. junijem 2019 pa avtomatizacija ugotavljanja povezanih oseb in podatkov na povezanih osebah.

Z namenom izvedbe informativnega izračuna je bil julija 2019 v Državnem zboru ponovno sprejet ZUPJS-I. ZUPJS-I je s ciljem posamezniku in družini zagotoviti bolj učinkovito uveljavljanje pravic iz javnih sredstev (predvsem pravice do DS), ukinil fiktivni izračun pravice, ki ga zakon določa kot sankcijo v primeru, ko družina ne uveljavi določenih pravic iz javnih sredstev v predpisanem vrstnem redu (velja samo za OD, DP, VD in DS), ne pa tudi vrstni red uveljavljanja pravic sam.

V letu 2020 so se nadaljevali postopki oziroma nadgradnja informacijskega sistema za vzpostavitev popolne avtomatizacije postopka, ki so potrebni za izdajo informativnih izračunov. Omenjena nadgradnja informacijskega sistema mora biti namreč po ZUPJS-H zagotovljena najpozneje 1. januarja 2022.

Epidemija covid-19 je omenjeno nadgradnjo informacijskega sistema delno zamaknila. Z marcem 2021 so se tako začeli izvajati postopki avtomatske potrditve oseb, avtomatske obdelave pridobljenih podatkov o dohodkih in premoženju ter avtomatske priprave in potrditve pravic.

Slabosti veljavne ureditve:

- kompleksna zakonodaja, ki v določenih primerih dopušča več različnih interpretacij,
- po enotnih pravilih se priznavajo pravice, ki imajo različen namen, to pa lahko vpliva na različno interpretacijo namena in načina upoštevanja dohodka v konkretnih upravnih ali sodnih postopkih,
- kompleksnost zakonodaje onemogoča strokovnim delavcem centra za socialno delo podrobnejšo seznanitev s pravili odločanja, zanje odločitev pripravi ISCS2,
- strokovni delavci centra za socialno delo (predvsem tisti, ki se na novo zaposlijo), strankam ne znajo enostavno razložiti pravil upoštevanja dohodkov, kar povečuje riziko nezaupanja v pravilno odločitev in vlaganje pritožb,
- ker se primarno upoštevajo podatki iz odločbe o odmeri dohodnine za preteklo leto oziroma če še ne obstajajo podatki iz odločb o odmeri dohodnine za preteklo leto (npr. če stranka vlogo vloži februarja), se upoštevajo podatki o dohodkih iz odločbe o odmeri dohodnine za predpreteklo leto, kar lahko ne odraža dejanskega materialnega položaja oziroma je ta lahko že bistveno spremenjen,
- ker se letne pravice iz javnih sredstev podaljšujejo po uradni dolžnosti s strani centrov za socialno delo, je vedno določeno število upravičencev, pri katerih se dohodek ugotavlja iz predpreteklega leta (pravica do OD, ki je npr. priznana od 1. 2. 2020 do 31. 1. 2021, se ponovno odloča od 1. 2. 2021 na podlagi dohodninske odločbe iz leta 2019),
- v isti družini se lahko uporabi različno pravilo upoštevanja dohodkov (dohodek iz preteklega leta in tekoči dohodek),
- sistem socialnih transferjev je z vidika upoštevanja dohodkov, premoženja in sprememb kompleksen in posledično nejasen (predvsem, kdaj nastopi sprememba), v določenih delih pa celo nelogičen (npr. sprememba nastane, če se spremeni vrsta dohodka, čeprav višina ostaja enaka – plača v porodniško nadomestilo),
- sprememba vrste periodičnega dohodka, ki se upošteva samo pri letnih pravicah iz javnih sredstev, izjemno obremenjuje postopek priznavanja letnih pravic, saj je že sprememba vrste dohodka je opredeljena kot razlog za ponovno odločanje (prehod iz plače v nadomestilo plače (bolniška), prehod iz plače (zaposlitve) v nadomestilo za primer brezposelnosti) ne glede na dejstvo, da se višina dohodka ni bistveno spremenila oziroma da ta sprememba bistveno ne vpliva na materialni položaj družine,
- ugotavlja se tudi, da določenih zakonskih določb v zvezi z upoštevanjem dohodkov in premoženja ni mogoče avtomatizirati za namen izdaje informativnih izračunov; pogoj za

učinkovito izvajanje informativnega izračuna je torej tudi sprememba kompleksne zakonodaje, ki otežuje oziroma onemogoča popolno avtomatizacijo postopka; za popolno avtomatizacijo postopkov je treba torej poenostaviti postopek priznavanja letnih pravic iz javnih sredstev.

Predlagatelj v okviru teh zakonodajnih popravkov predlaga sistemski pristop k odpravi neustreznosti veljavne zakonodaje, in sicer poenostavitev zakonodaje, ki bo bolj prijazna in razumljiva uporabniku in izvajalcem (centrom za socialno delo in strankam), bolj pravična bo tudi delitev socialnih transferjev (upoštevanje bolj realnega materialnega položaja posameznika oziroma družine), možno bo učinkovito zagotoviti informativni izračun za letne pravice iz javnih sredstev. Predlaga se tudi postopna ločitev družinske politike od socialnega varstva z namenom postopnega premika pravic iz naslova družinske politike v smeri uvedbe univerzalnih letnih pravic iz javnih sredstev. Uvedba omenjenega sistema zahteva precejšen poseg v veljavno ureditev, ki zahteva veliko časa in analiz, zato predlagatelj kot prvi korak predlaga popravke obstoječe ureditve v smeri večje univerzalnosti in poenostavitev pri odmeri in ugotavljanju upravičenosti do transferjev, ki so po svoji naravi namenjeni družinam z otroki ter se dodelijo in odmerijo za daljši čas (največkrat za eno leto), tj. do letnih pravic iz javnih sredstev.

Pri tem predlagatelj sledi usmeritvi, da naj bo sistem v prvi vrsti v službi ljudi, katerim je namenjen, in ne v prvi vrsti varuh javnih financ, kar je veliko bolj naloga finančne uprave. Če nekaterih dohodkov ne zna in ne zmore odkriti ter ustrezno obravnavati finančna uprava, ni mogoče tega pričakovati od sistema socialnega varstva in družinske politike, ki dohodkovni položaj svojih uporabnikov ugotavlja prav na podlagi podatkov finančne uprave.

1.2 Razlogi za sprejem predloga zakona

Razloge za sprejem je mogoče razvrstiti v naslednje skupine:

1. postopna ločitev družinske politike od socialnega varstva;
2. poenostavitev postopka odločanja o upravičenosti do letnih pravic iz javnih sredstev in uvedba informativnega izračuna za te pravice;
3. bolj smiselno upoštevanje dohodka pri ugotavljanju materialnega položaja;
4. poenostavitev uveljavljanja VD;
5. hramba podatkov in dokumentov iz centralne zbirke podatkov;
6. izboljšanje zakonskih določb.

Ločitev družinske politike od socialnega varstva se izvede skozi naslednje predlagane spremembe:

1. neupoštevanje premoženja pri dodelitvi in odmeri letnih pravic iz javnih sredstev;
2. neupoštevanje OD kot dohodka pri odločanju o DS;
3. neupoštevanje OD kot dohodek pri NA;
4. dvig meje za upravičenost do DS.

1.2.1 Postopna ločitev družinske politike od socialnega varstva

Kot opisano zgoraj je reforma socialne zakonodaje z začetkom v letu 2005 (uporaba z 2012) neločljivo povezala letne pravice in mesečne pravice iz javnih sredstev (tako z določitvijo vrstnega reda uveljavljanja pravic kot z upoštevanjem pravic iz javnih sredstev kot dohodek), in sicer:

- letne pravice so OD, DS, VR, MU in KU,
- mesečne pravice so DP, VD, OZ, DZ, NA, SO in DR.

Na podlagi upoštevanja OD kot dohodek pri DP in VD ter DS sta bili oblikovani ekvivalenčna lestvica pri DP in VD, pa tudi dohodkovna lestvica pri DS, zato sprememba vrstnega reda uveljavljanja pravic iz javnih sredstev ni mogoča brez spremembe omenjenih lestvic.

Že iz same vsebine posameznih pravic je razvidno, da so letne pravice iz javnih sredstev večinoma povezane z vzgojo in izobraževanjem, medtem ko so mesečne pravice iz javnih sredstev večinoma povezane z (nujnim) preživetjem.

Tako so letne pravice iz javnih sredstev namenjene zgolj za otroke (preko staršev kot zakonitih zastopnikov ali neposredno), medtem ko so mesečne (socialne) pravice namenjene tudi odraslim (staršem).

Razliko v naravi potrjuje tudi obstoječe ugotavljanje materialnega položaja posameznika oziroma družine, saj se pri letnih in mesečnih pravicah iz javnih sredstev (kot je navedeno zgoraj) dohodki upoštevajo različno. Pri letnih pravicah iz javnih sredstev se tako upoštevajo dohodki iz preteklega leta, ki se ugotovijo na podlagi dohodninskih odločb (običajno informativnega izračuna dohodnine, ki postane odločba), saj je mogoče materialno stanje družine (ki je običajno odvisno predvsem od dohodka) ugotavljati le na daljše časovno obdobje zaradi (običajnega) nihanja (mesečnega) dohodka (npr. zaradi neenakomerno porazdeljenega delovnega časa), uveljavljanja osebnih olajšav pri dohodnini ipd.. Pri mesečnih pravicah iz javnih sredstev pa je treba družini zagotoviti sredstva za preživetje v trenutku materialne ogroženosti, zato se dohodki družine ugotavlja na krajše časovno obdobje (praviloma iz zadnjih treh mesecev pred mesecem vložitve vloge).

Eno izmed temeljnih načel družinske politike je univerzalnost. To pomeni, da je v središču družinske politike vsaka družina in vsak otrok kot naložba v prihodnost celotne družbe, ne glede na dohodkovni in socialni položaj družine. Tako je ena temeljnih nalog družinske politike zmanjševanje razlik v življenjski ravni med posamezniki in pari brez otrok ter družinami z otroki, ki imajo sicer primerljive lastne dohodke. Medtem je naloga ukrepov socialnega varstva družinam in posameznikom, ki tega ne zmorejo sami, zagotoviti sredstva za zadovoljevanje vsaj minimalnih življenjskih potreb. Zato je logično, da se pogoji za pridobitev pravic z enega ali drugega področja razlikujejo.

V Sloveniji že dalj časa poteka razprava o morebitni uvedbi univerzalnega OD in usmeritvi družinske politike bolj v smeri univerzalnosti.

Kot univerzalne na področju družinske politike razumemo vse ukrepe, ki so na voljo vsem družinam z enakim številom otrok v enakem obsegu ne glede na njihov dohodkovni in premoženjski položaj.

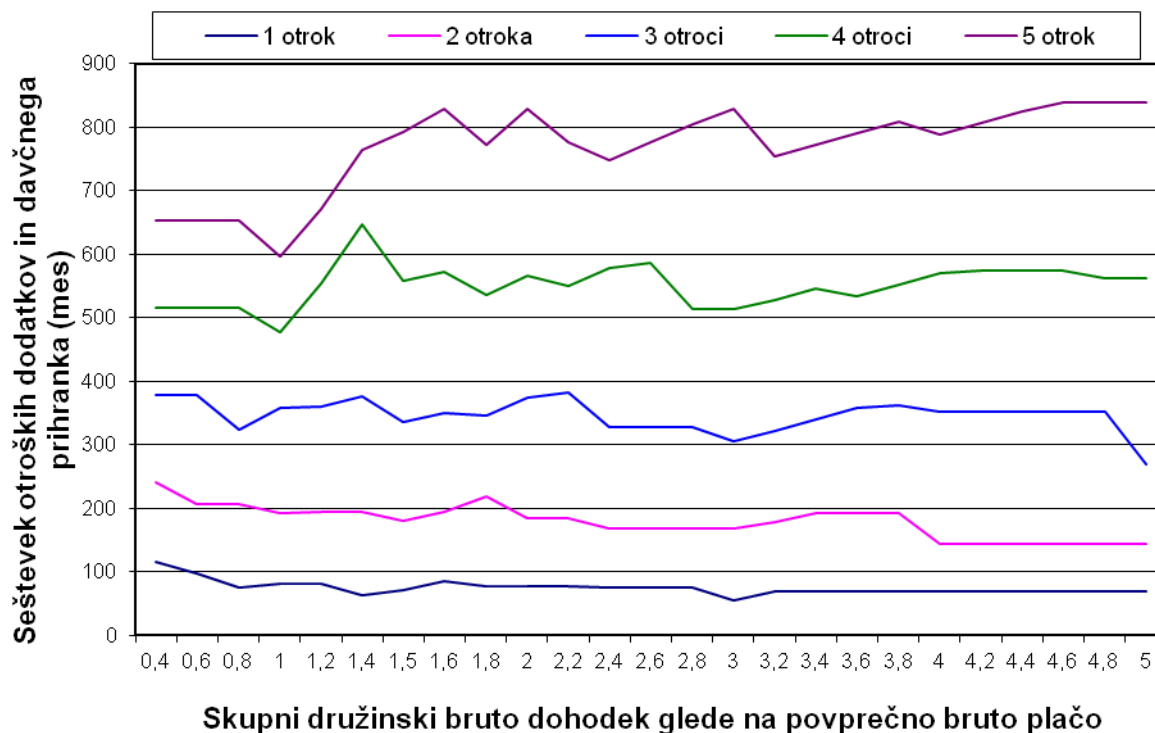
Da se načelo enakosti (ali univerzalnosti) v tem primeru nanaša na družine z enakim številom otrok in ne nujno na vse družine enako, je v svoji odločbi U-I-18/94 ugotovilo tudi Ustavno sodišče, ki v zvezi s progresivnimi davčnimi olajšavami za vzdrževane otroke pravi: »Načelo enakosti pred zakonom pomeni, da se morajo enaka pravila uporabljati za enaka dejanska stanja oziroma da se ne morejo uporabljati enaka pravila za bistveno različna dejanska stanja. V obravnavanem primeru je bistveno, da so po določbah izpodbijanega zakona enako obravnavani vsi davčni zavezanci, ki vzdržujejo enako število (neprizadetih) otrok.«

Tako lahko razumemo univerzalni OD kot obliko podpore države družinam, ki je vsem družinam na voljo ne glede na dohodkovni položaj in premoženjsko stanje, izvedena pa je lahko v obliki enega ali več različnih ukrepov.

Nekatere države poznajo univerzalni OD v obliki enakega izplačanega prejemka za vse otroke (ob različnem številu otrok je lahko znesek na posameznega otroka različen), v nekaterih državah pa je tako ali drugače povezan tudi z davčnimi olajšavami pri dohodnini.

Ob analizi stanja in preverjanju možnih načinov uvedbe univerzalnega OD v Sloveniji se je pokazalo, da skupni učinek OD in davčnih olajšav za vzdrževane otroke pri dohodnini deluje presenetljivo dobro univerzalno, saj seštevek obeh ukrepov za vse družine z enakim številom otrok zagotavlja skoraj enako podporo države ne glede na dohodek družine. OD je odvisen od dohodkov in premoženja družine, tako da je večji v družinah z nižjimi dohodki in z rastjo dohodkov pada. Učinek davčnih olajšav zaradi progresivnosti davčne lestvice z rastjo dohodkov raste. Ker ukrepa med seboj nista povsem usklajena, skupni zneski niso pri vseh družinah ravno enaki, so pa dokaj primerljivi.

To je lepo vidno na spodnjem grafu, ki prikazuje mesečni seštevek OD in davčnega prihranka zaradi olajšav za vzdrževane otroke za družine z različnimi dohodki in različnim številom otrok, v katerih sta zaposlena oče in mama in oba zaslužita približno enako. Skupni družinski dohodek je prikazan v odnosu do povprečne bruto plače v Republiki Sloveniji. Uporabljeni so zneski za leto 2018.

Ob teh ugotovitvah in izkušnjah iz drugih držav se kot dolgoročno primerna rešitev kaže nemška kombinacija davčnih olajšav in univerzalnega OD, kjer univerzalni OD pomeni tudi izplačilo davčne olajšave za starše, pri katerih je skupni učinek davčne olajšave manjši ali enak OD. Če je skupni učinek davčne olajšave višji, se staršem upošteva davčna olajšava. Ta rešitev med drugim zagotavlja skladnost z odločbo US U-I-19/94, ki pravi: »Določbe 10. člena Zakona o dohodnini so v neskladju z Ustavo, kolikor ne izvzemajo v celoti od obdavčenja tistih zneskov, ki jih roditelj mora nameniti preživljanju svojega otroka, da bi bil le- temu zagotovljen življenjski minimum.« (10. člen takratnega Zakona o dohodnini je določal višino davčne olajšave za vzdrževane otroke.), saj imajo tudi v Nemčiji podobno odločbo Ustavnega sodišča.

Uvedba omenjenega sistema zahteva precejšen poseg v veljavno ureditev, ki jo je praktično nemogoče pripraviti v kratkem času do konca mandata. Glede na veljavne zakonske določbe, ki zahtevajo prilagoditev zakonodaje, tako da bo omogočala izvedbo informativnih izračunov v letu 2022, predlagatelj v okviru teh zakonodajnih popravkov kot prvi korak predlaga popravke obstoječe ureditve v smeri večje univerzalnosti in poenostavitve pri odmeri in ugotavljanju upravičenosti do transferjev, ki so po svoji naravi namenjeni družinam z otroki ter se dodelijo in odmerijo za daljši čas (največkrat za eno leto), to so letne pravice iz javnih sredstev.

1.2.1.1 Neupoštevanje premoženja pri dodelitvi in odmeri letnih pravic iz javnih sredstev (sprememba 17. člena ZUPJS oziroma 7. člen predloga zakona)

V skladu z veljavnim ZUPJS se premoženje pri letnih pravicah iz javnih sredstev upošteva na način, da se vrednost premoženja, ugotovljena na podlagi določb ZUPJS, najprej zniža za 48 osnovnih zneskov minimalnega dohodka (zdaj 19.304,64 evra). Pri letnih pravicah iz javnih sredstev se namreč praviloma upoštevajo dohodki iz preteklega leta, medtem ko se premoženje praviloma upošteva na dan vložitve vloge (če se pridobi po datumu vložitve vloge do izdaje odločbe, se upošteva premoženje na dan pridobitve le-tega), zato lahko nastane situacija, ko se lahko dohodek iz preteklega leta hkrati upošteva kot premoženje, npr. v obliki prihrankov. Zaradi poenostavitve postopka oziroma ker v praksi ne bi bilo mogoče v posameznem primeru ugotavljati, katero premoženje je bilo pridobljeno z dohodki iz preteklega leta, se pri letnih pravicah iz javnih sredstev celotna vrednost ugotovljenega premoženja najprej zniža za 48 osnovnih zneskov minimalnega dohodka ne glede na sestavo premoženja.

Preostala vrednost premoženja se potem upošteva tako, da se dohodki povečajo za fiktivno določen dohodek, in sicer v višini letnega zneska obresti, izračunanega na osnovi vrednosti premoženja in obrestne mere, tako da se za obrestno mero upošteva povprečna obrestna mera za gospodinjstva za vezane vloge nad 1 letom do 2 leti, za leto pred letom vložitve vloge po podatkih Banke Slovenije. Če podatek za preteklo leto še ni na voljo, se upošteva podatek za predpreteklo leto. Ugotovljeni dohodek družine (osnovni in povečan zaradi upoštevanja

premoženja) se potem razdeli na družinske člane in 12 mesecev.

Letni znesek obresti trenutno znaša 0,23 odstotkov.

Z namenom ločitve družinske politike od socialnega varstva ter postopne uvedbe univerzalnih letnih pravic iz javnih sredstev predlagatelj predlaga, da se premoženje ne upošteva pri ugotavljanju upravičenosti do letnih pravic iz javnih sredstev.

Premoženje je namreč rezultat preteklih dohodkov, bodisi sedanjega lastnika, bodisi preteklih lastnikov. Če je premoženje podedovano ali kako drugače legalno pridobljeno, so bili ob tem plačani tudi vsi predpisani davki. Če premoženje prinaša dohodek, se ta dohodek (npr. oddajanje v najem, obresti, dividende,...) že všteva med dohodke družine, ki se upoštevajo pri odmeri letnih pravic iz javnih sredstev. Če je premoženje rezultat lastnih dohodkov družine, gre za dohodke, ki so bili v preteklih letih že upoštevani pri odmeri letnih pravic iz javnih sredstev, in zanje plačani davki. Upoštevanje premoženja pri odmeri letnih pravic iz javnih sredstev torej postavlja družine, ki so del preteklih dohodkov prihranile in jih vložile v ustvarjanje lastne dolgoročne ekonomske osnove in socialne varnosti, v slabši položaj kot družine, ki so ob enakih dohodkih vse dohodke sproti porabile in so zato zdaj upravičene do višjih letnih pravic iz javnih sredstev, kot družine, ki so ob enakih dohodkih za sprotne izdatke porabile manj in ustvarile premoženje za izboljšanje svoje socialne varnosti.

Družine upoštevanje premoženja pri odmeri letnih pravic iz javnih sredstev upravičeno doživljajo kot vsakoletno ponovno obdavčenje v preteklosti že obdavčenih in pri odmeri letnih pravic iz javnih sredstev že upoštevanih dohodkov. Upravičeno ga doživljajo kot kaznovanje za preudarno ravnanje in zagotavljanje lastne ekonomske podlage za boljšo socialno varnost. Zastavlja se vprašanje, zakaj bi ravno družine z otroki bile edina družbena skupina, ki jo država posebej destimulira za ustvarjanje lastne ekonomske osnove in čim bolj samostojno zagotavljanje socialne varnosti ter neodvisnosti od sistema socialnega varstva, kjer pa je upoštevanje premoženja ob uveljavljanju pravic povsem upravičeno. Zato predlagatelj meni, da morajo biti letne pravice iz javnih sredstev čim bolj neodvisne od premoženja, saj mora država vsakogar, tudi družine, spodbujati k čim večji ustvarjalnosti, samostojnosti in neodvisnosti. To bogati celotno družbo. Morebitna še višja stopnja upoštevavanja premoženja pri odmeri letnih pravic iz javnih sredstev bi starše spodbujala, da živijo iz rok v usta in naj bodo čim bolj odvisni od države. Tak pristop na koncu siromaši celotno družbo.

Prav tako se pogosto dogaja, da družine za določeno premoženje (praviloma za stanovanje ali stanovanjsko hišo, v kateri bivajo in si rešujejo stanovanjsko vprašanje) odplačujejo kredit, pri čemer se odplačevanje kredita pri ugotavljanju upravičenosti do pravic iz javnih sredstev ne šteje kot odhodek, čeprav s temi sredstvi dejansko ne razpolagajo.

Dodaten razlog za ukinitvev upoštevavanja premoženja pri odmeri letnih pravic iz javnih sredstev je kompleksnost tega sistema, ki ga ni mogoče v celoti avtomatizirati in zahteva veliko ročnih posegov uslužbencev na centrih za socialno delo, kar zanje predstavlja veliko obremenitev. Odprava upoštevavanja premoženja bo tako omogočila bistveno večjo avtomatizacijo postopkov in močno zmanjšala obremenitev uslužbencev na centrih za socialno delo, ki se bodo lahko v večji meri posvetili strokovnemu delu na socialnem področju.

Če v kakšnem primeru obstaja sum, da premoženje presega izkazano dohodkovno zmožnost družine za njegovo pridobitev, je preverjanje stanja na tem področju naloga finančne uprave in ne sistema socialnega varstva in družinske politike. Če nekaterih dohodkov ne zna in ne zmore odkriti ter ustrezno obravnavati finančna uprava, ne moremo tega pričakovati od sistema socialnega varstva in družinske politike, ki dohodkovni položaj svojih uporabnikov ugotavlja prav na podlagi podatkov finančne uprave.

Zaradi nizkih obrestnih mer je v zadnjih letih vpliv premoženja na odmero pravic iz javnih sredstev razmeroma majhen. Predlagana sprememba bo z razbremenitvijo uslužbencev na centrih za socialno delo zmanjšala ali celo odpravila potrebo po novih zaposlitvah na centrih za socialno delo in tako prinesla tudi konkretne prihranke javnih sredstev.

1.2.1.2 Neupoštevanje OD kot dohodka pri odločanju o DS (sprememba 12. člena ZUPJS oziroma 3. člen predloga zakona)

Predlagatelji reforme pravic iz javnih sredstev v letu 2012 so ukinitvev OD za polnoletne dijake in študente opravičevali s tem, da naj bi za polnoletne dijake in študente ukinjen OD nadomestila DS. V državah, po katerih

se pogosto zgledujemo (npr. Nemčija) imajo polnoletni dijaki in študenti možnost dobiti tako univerzalni OD kot podporo za izobraževanje, ki je podobna naši državni štipendiji (le da je precej večja in ima precej širše dohodkovne cenzuse), tako da verjetno ni res tehničnih argumentov, da tega ne bi mogli imeti tudi v Sloveniji.

Če pa že sprejmemo razlago, da za polnoletne dijake OD nadomešča DS, je treba zagotoviti, da ti dijaki in študenti DS lahko pridobijo pod enakimi oziroma primerljivimi pogoji kot mladoletni otroci OD. V veljavni ureditvi namreč OD za mlajše otroke vpliva na dodelitev in odmero DS za starejše otroke v družini in tako starejše otroke postavlja v neenak položaj.

Da je veljavna ureditev na tem področju očitno diskriminatorna, je v svoji Oceni učinkov nove socialne zakonodaje že leta 2013 ugotovil tudi Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo, v kateri pravi: »Vrstni red uveljavljanja pravic, po katerem je OD prvi prejemek, državna štipendija pa zadnji prejemek, postavlja pri uveljavljanju pravic do javnih sredstev v neenak položaj otroke znotraj iste družine, saj se med dohodke družine pri izračunu državne štipendije všteva tudi OD mlajšega sorojenca oziroma sorojencev. Študenti znotraj družin so tako pri osnovi za izračun prejema v neenakem položaju glede na brate in sestre, ki jim je bil odmerjen OD.«.¹

Podatki o obstoječih prejemnikih DS kažejo, da ima zaradi te anomalije približno 6.230 dijakov in študentov (približno 5.430 dijakov in 800 študentov) nižjo DS, kot bi jo imeli, če se OD za njihove mlajše brate in sestre ne bi upošteval kot dohodek pri odmeri njihove DS (pri približno 30 je DS nižja celo za dva dohodkovna razreda). Poleg tega zaradi te diskriminatorne ureditve vsako leto približno 280 dijakov in študentov ostane brez DS. Skupno je torej vsako leto prizadetih približno do 6.500 dijakov in študentov.

Analiza podatkov potrjuje opozorila, da vpliv OD na DS najbolj prizadene dijake in študente iz večjih družin, ki že tako svojim otrokom težje omogočijo študij.

Zato predlagatelj predlaga rešitev, po kateri OD dodeljen družini ne bo več vplival na odmero DS za dijake in študente v isti družini.

1.2.1.3 Neupoštevanje OD kot dohodek pri NA (sprememba 12. člena ZUPJS oziroma 3. člen predloga zakona)

V skladu z veljavno zakonodajo se OD šteje kot dohodek pri ugotavljanju materialnega položaja, med drugim tudi pri NA.

V veljavni ureditvi nekateri družinski transferji vplivajo na odmero drugih, vendar ne pri vseh enako. To je posledica posameznih parcialnih popravkov v preteklosti, ki so te medsebojne vplive odpravljali samo pri nekaterih transferjih. Tako OD že danes ne vpliva več na MU in KU, vpliva pa na NA.

Predlagatelj ocenjuje, da ni utemeljenih razlogov za tako različno obravnavo in zato predlaga rešitev, ki odpravlja medsebojni vpliv teh transferjev. To med drugim tudi nekoliko poenostavi izračunavanje posameznih pravic.

Z neupoštevanjem OD pri NA želi predlagatelj družinam z otroki olajšati dostop do primerne stanovanjske. Z ukrepom se bo vpliv števila otrok na višino NA nekoliko povečal, kar je tudi kamenček v mozaiku demografskih spodbud ali bolje rečeno odpravljanju ovir, ki jih starši občutijo pri odločanju za še kakšnega otroka.

1.2.1.4 Dvig meje za upravičenost do DS (sprememba 22. in 23. člena ZUPJS oziroma 10. in 11. člen predloga zakona)

V skladu z veljavnim drugim odstavkom 23. člena ZUPJS v povezavi s Sklepom o usklajenih višinah transferjev, ki so določeni v nominalnih zneskih ter o odstotku uskladitve drugih transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji od 1. julija 2019 (Uradni list RS, št. 46/19) in Odredbo o uskladitvi mej dohodkov za letne pravice za leto 2020 (Uradni list RS, št. 5/20), DS brez dodatkov glede na uvrstitev v dohodkovni razred znaša:

¹ Dremelj P., Smolej S., Bošković R., Narat T., Rihter L., Kovač N., Kobal Tomc B., 2013. Ocena učinkov izvajanja nove socialne zakonodaje. Končno poročilo. Ljubljana: IRSSV.

Dohodkovni razred	Povprečni mesečni dohodek na osebo (v eurih)	Osnovna višina eurih za upravičenca do 18 let starosti	Osnovna višina v eurih za upravičenca nad 18 let starosti
1	do 319,01	97,28	97,28
2	od 319,02 do 382,82	81,92	163,84
3	od 382,83 do 446,62	66,56	133,12
4	od 446,63 do 563,60	51,20	102,40
5	od 563,61 do 680,56	35,84	71,68

Predlagatelji reforme pravic iz javnih sredstev v letu 2012 so ukinitev OD za polnoletne dijake in študente opravičevali s tem, da naj bi za polnoletne dijake in študente OD nadomestila DS. V državah, po katerih se pogosto radi zgledujemo (npr. Nemčija) imajo polnoletni dijaki in študenti možnost dobiti tako univerzalni OD kot podporo za izobraževanje, ki je podobna naši državni štipendiji (le da je precej večja in ima precej širše dohodkovne cenzuse), tako da verjetno ni res tehničnih argumentov, da tega ne bi mogli imeti tudi v Sloveniji.

Če naj bi DS za polnoletne dijake in študente nadomeščala zanje ukinjeni OD, bi morala imeti tudi enak dohodkovni cenzus kot OD. Zato predlagatelj po zgledu lestvice dohodkovnih razredov za OD predlaga določitev dveh novih dohodkovnih razredov za odmero DS, ki ustrezata 7. in 8. dohodkovnemu razredu pri OD.

Predlagatelj ocenjuje, da bi na ta način DS lahko na novo pridobilo približno 15.000 dijakov in študentov.

V sodobni družbi sta znanje in izobrazba pomembni konkurenčni prednosti, vrednoti in gonilo razvoja celotne družbe, zato želi predlagatelj razširiti dostopnost podpore in spodbude za izobraževanja na čim širši krog mladih, saj znanje in izobrazba vsakega posameznika posredno bogatita celotno družbo in pospešujeta njen razvoj.

Primerjava višine OD in DS v obstoječih dohodkovnih razredih pokaže, da je DS v istem dohodkovnem razredu v povprečju nekoliko višja od OD za prvega otroka v istem dohodkovnem razredu. V 5. dohodkovnem razredu, ki je najbližji novima razredoma, je to razmerje 1,15. Za čim večjo primerljivost razmerij predlagatelj predlaga, da se tudi za nova razreda uporabi isto razmerje z rahlo zaokrožitvijo, kar pomeni naslednji predlog višine DS v novih dohodkovnih razredih:

Dohodkovni razred	Povprečni mesečni dohodek na osebo (v eurih)	Osnovna višina eurih za upravičenca do 18 let starosti	Osnovna višina v eurih za upravičenca nad 18 let starosti
6	od 680,57 do 871,98	27,00	54
7	od 871,99 do 1.052,75	23,50	47,00

Na podlagi razporeditve družin v dohodkovne razrede za OD in primerjavi te razporeditve z razporeditvijo za DS pri razredih, v katerih se DS že zdaj dodeljuje, lahko ocenimo približno število dijakov in študentov v novih dohodkovnih razredih. To je prikazano v spodnji tabeli.

Dohodkovni razred	Število upravičencev (do in nad 18 let)	Število dijakov	Število študentov
6	11.141	7.433	3.708
7	4.018	2.681	1.337
Skupaj novih	15.159	10.114	5.045

Za uresničitev take rešitve bi za izplačilo dodatnih osnovnih DS letno potrebovali približno 6,3 mio evrov dodatnih sredstev, kar bi pomenilo približno 8,35 odstotno povečanje sredstev za DS. Ob predpostavki, da bi bil povprečen

znesek dodatkov za bivanje, uspeh in posebne potrebe tudi med novimi štipendisti enak kot med sedanjimi štipendisti v 5. dohodkovnem razredu (11,80 evra mesečno za prejemnike do 18 let in 20,40 evra za prejemnike nad 18 let), bi za ta namen letno potrebovali še približno 2,7 mio evrov. Skupno bi torej ob predlagani višini osnovne DS v novih dveh dohodkovnih razredih za državne štipendije potrebovali približno 9 mio evrov dodatnih sredstev, kar bi bilo približno 12 odstotno zvišanje sredstev za ta namen.

Predlagatelj je tehtal tudi dilemo, ali bi v tem koraku tudi za polnoletne dijake in študente raje uvedli OD ali bi raje razširili dohodkovni cenzus pri DS. Povišanje cenzusa pri DS ocenjuje za boljšo izbiro, saj dodelitev DS za dijake in študente, ki se šolajo zunaj domačega kraja, omogoča tudi dodelitev dodatka za bivanje, kar močno izboljša možnosti za šolanje mladim s periferije in tako izenačuje njihove možnosti za šolanje z možnostmi, ki jih imajo mladi, ki živijo v izobraževalnih središčih. Predlagatelj to ocenjuje kot pomemben prispevek k izenačevanju možnosti vseh mladih za doseganje želene izobrazbe in znanja, s katerim bodo lahko pri svojem delu dosegali višjo dodano vrednost in tako zagotavljali višjo življenjsko raven sebi in svojim družinam, posredno pa tudi celotni družbi.

Zaradi predloga dveh novih dohodkovnih razredov za odmero DS, ki ustrezata 7. in 8. dohodkovnemu razredu pri OD, se predlaga sprememba tabele tudi pri OD, saj ima po veljavni ureditvi otrok v srednji šoli do 18. leta v 7. in 8. dohodkovnem razredu višji OD kot mlajši otroci ravno zaradi tega, ker ne more biti upravičen do DS. Predlaga se, da ima otrok v srednji šoli do 18. leta v 7. in 8. dohodkovnem razredu enak OD, kot ostali otroci do 18. leta v 7. in 8. dohodkovnem razredu.

1.2.2 Poenostavitev postopka odločanja o upravičenosti do letnih pravic iz javnih sredstev in uvedba informativnega izračuna

Za potrebe informativnega izračuna sta bili sprejeti že dve noveli ZUPJS (umik masovnih informativnih izračunov in fiktivnih izračunov) ter spremembe Zakona o štipendiranju (Uradni list RS, št. 56/13, 99/13 – ZUPJS-C, 8/16, 61/17 – ZUPŠ in 31/18). Ugotavlja se, da so za izvedbo avtomatizacije postopkov odločanja o letnih pravicah iz javnih sredstev potrebne še dodatne spremembe ZUPJS, predvsem pri načinu upoštevanja dohodka in premoženja ter upoštevanju sprememb okoliščin.

1.2.2.1 Spremembe pri načinu upoštevanja dohodkov (sprememba 15. člena ZUPJS oziroma 5. člen predloga zakona in sprememba Pravilnika o načinu upoštevanja dohodkov pri ugotavljanju upravičenosti do pravic iz javnih sredstev)

Veljavni 15. člen ZUPJS v povezavi s Pravilnikom o načinu upoštevanja dohodkov pri ugotavljanju upravičenosti do pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 52/14 in 67/14), s katerim je določen podrobnejši način upoštevanja obdavčljivih in drugih dohodkov, ki se upoštevajo pri ugotavljanju materialnega položaja pri ugotavljanju upravičenosti do OD, DS, VR, MU, KU, SO in DR, pri presoji materialnega položaja posameznika oziroma družine pri načinu upoštevanja dohodka loči med mesečnimi in letnimi pravicami iz javnih sredstev.

Pri mesečnih pravicah iz javnih sredstev (DP, VD, OZ, DZ, NA, SO in DR) se upoštevajo dohodki, s katerimi družina razpolaga v trenutku uveljavljanja pravice, kar je mogoče oceniti le med vložitvijo vloge in kratkem obdobju pred tem (npr. dohodki, ki imajo naravo periodičnega dohodka se upoštevajo, če so bili prejeti v zadnjih treh mesecih pred mesecem vložitve vloge). Pri tem se dohodek upošteva na način in glede na obdobje, določeno v skladu z ZSVarPre.

Pri letnih pravicah iz javnih sredstev (OD, DS, VR, MU in KU) pa se upoštevajo:

1. primarno dohodki, s katerimi je družina razpolagala v preteklem letu:

- gre za periodične dohodke kot npr. plačo, nadomestilo plače itd., neperiodične dohodek oziroma cedularno obdavčene dohodke, tj. najemnina, obresti, dobiček iz kapitala,
- podatki o dohodkih se primarno pridobijo iz odločb o odmeri dohodnine, davčnega obračuna akontacije dohodnine ali dohodnine od dohodka iz dejavnosti; teh je več (za obresti, dohodke, dejavnost, oddajanje premoženja v najem),
- praviloma gre za postopke uvedene od meseca junija do januarja naslednjega koledarskega leta;

2. dohodki za predpreteklo leto:

- kadar v času odločanja podatki o dohodkih za preteklo leto še niso na voljo, se upoštevajo podatki iz

odločb o odmeri dohodnine, podatki iz davčnega obračuna akontacije dohodnine ali dohodnine od dohodka iz dejavnosti za predpreteklo leto, preračunani na raven preteklega koledarskega leta, tako da se povečajo za rast neto povprečne plače na zaposlenega v obdobju januar–december preteklega leta v primerjavi z istim obdobjem predpreteklega leta,

- praviloma gre za postopke uvedene od februarja do maja koledarskega leta;

3. tudi tekoči dohodki:

- če oseba v preteklem koledarskem letu pred vložitvijo vloge ni imela dohodkov, ima pa jih v tekočem koledarskem letu,
- če gre za spremembo vrste periodičnega dohodka, se ugotavlja dohodek v mesecu pred vložitvijo vloge, v mesecu vložitve vloge oziroma v mesecu po vložitvi vloge,
- če gre za upravičenca do DP,
- preživnina, nadomestilo preživnine in drugi prejemki, prejeti na podlagi izvršilnega pravnega naslova z namenom kritja življenjskih stroškov, OD brez dodatka za enostarševsko družino in brez dodatka za otroka, ki ni vključen v vrtec, zmanjšan za 20 odstotkov višine OD za prvega otroka iz prvega dohodkovnega razreda, DP (brez izredne denarne socialne pomoči), VD ter DS, zmanjšan za znesek, ki je enak dodatku za bivanje, dodatku za uspeh ter dodatku za štipendiste s posebnimi potrebami, se upoštevajo v višini, kakršna velja ali bo veljala z začetkom priznanja pravice.

Veljavni 15. člen ZUPJS v povezavi s Pravilnikom o načinu upoštevanja dohodkov pri ugotavljanju upravičenosti do pravic iz javnih sredstev loči med štirimi različnimi načini upoštevanja tekočih dohodkov pri letnih pravicah iz javnih sredstev:

- iz meseca pred mesecem vložitve vloge,
- iz meseca vložitve vloge (če je iz ugotovljenega dejanskega stanja razvidno, da je stranka dohodek začela prejemati v mesecu vložitve vloge),
- za prvi polni mesec (če se tekoči dohodek začne prejemati sredi meseca, se kot višina tekočega dohodka upošteva višina dohodka za prvi celotni mesec),
- v višini, kakršna velja ali bo veljala z začetkom priznanja pravice, pri upoštevanju preživnine, OD, DP, VD in DS kot dohodek.

4. kombinacija pravil in dohodkov, navedenih od točke 1 do 3 (npr. preteklo leto pri možu in tekoči dohodek pri ženi, ker je začela prejemati nadomestilo za primer brezposelnosti).

Pri letnih pravicah iz javnih sredstev se dohodki zdaj ugotavljajo na podlagi podatkov, pridobljenih iz:

1. vira FURS in
2. uradnih evidenc centrov za socialno delo in drugih upravljavcev zbirk podatkov, ki vodijo uradne evidence o izplačanih dohodkih oziroma pravicah iz javnih sredstev, in druga dokazila skladno z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek (saj FURS ne razpolaga z vsemi podatki o dohodkih).

Kot izhaja iz zgoraj navedenega, se praviloma dohodki, pridobljeni s strani FURS, pri letnih pravicah zdaj ugotavljajo na podlagi podatkov iz dohodninske odločbe za preteklo leto. V primeru, da podatki iz preteklega leta niso na voljo, se v skladu s petim odstavkom 15. člena ZUPJS upoštevajo podatki iz dohodninske odločbe za predpreteklo leto, ki se valorizirajo na preteklo leto. Podatki iz dohodninske odločbe za preteklo leto so praviloma na voljo ob prvi (31. marca) ali drugi (31. maja) tranši informativnih izračunov za dohodnino. V drugi tranši so osebe, ki uveljavljajo osebne olajšave za otroke, zato je pri ugotavljanju materialnega položaja pri letnih pravicah pomembna predvsem druga tranša.

Vrstni red upoštevanja podatkov o dohodkih, pridobljenih s strani FURS, je zdaj torej določen na naslednji način:

1. podatki iz odločb o odmeri dohodnine in davčnih obračunov za preteklo leto;
2. podatki iz odločb o odmeri dohodnine in davčnih obračunov za predpreteklo leto;
3. podatki, ki so jih posredovale osebe, zavezane za dajanje podatkov, in podatki, potrebni za izračun

akontacije dohodnine za preteklo leto;

4. podatki, ki so jih posredovale osebe, zavezane za dajanje podatkov, in podatki, potrebni za izračun akontacije dohodnine za predpreteklo leto.

Ugotavlja se, da:

- so veljavne določbe 15. člena ZUPJS izredno kompleksne in posledično nejasne (npr. obstajajo štiri pravila samo za način upoštevanja tekočega dohodka), zato v določenih primerih dopuščajo več različnih interpretacij,
- ker se primarno upoštevajo podatki iz odločbe o odmeri dohodnine za preteklo leto oziroma če še ne obstajajo podatki iz odločb o odmeri dohodnine za preteklo leto (npr. če stranka vlogo vloži februarja), se upoštevajo podatki o dohodkih iz odločbe o odmeri dohodnine za predpreteklo leto, kar ne odraža dejanskega materialnega položaja oziroma je ta lahko že bistveno spremenjen,
- ker se letne pravice iz javnih sredstev podaljšujejo po uradni dolžnosti s strani centrov za socialno delo, je vedno določeno število upravičencev, pri katerih se dohodek ugotavlja iz predpreteklega leta (pravica do OD, ki je npr. priznana od 1. 2. 2020 do 31. 1. 2021, se ponovno odloča od 1. 2. 2021 na podlagi dohodninske odločbe iz leta 2019),
- v isti družini se lahko uporabi različno pravilo upoštevanja dohodkov (dohodek iz preteklega leta in tekoči dohodek).

Predlagatelj zato predlaga, da se pri ugotavljanju upravičenosti do OD, VR in DS (pa tudi do MU in KU, pri katerima se, če družina ne razpolaga z veljavno odločbo o OD ali DS, upošteva uvrstitev v dohodkovni razred, ugotovljen na način, kot velja za OD; če družina razpolaga z veljavno odločbo o OD ali DS, pa se upošteva dohodkovni razred iz teh odločb, zato izrecno nista našteti) upošteva dohodek v preteklem koledarskem letu pred vložitvijo vloge. Navedeno velja tudi pri upoštevanju pravic iz javnih sredstev in preživnine kot dohodek (sprememba drugega odstavka predloga 15. člena ZUPJS).

Predlaga se, da se dohodki v preteklem koledarskem letu pred vložitvijo vloge ugotavljajo iz:

- podatkov iz odločb o odmeri dohodnine (podatki, pridobljenih s strani FURS);
- podatkov iz davčnega obračuna akontacije dohodnine in dohodnine od dohodka iz dejavnosti od dohodka iz dejavnosti (podatki, pridobljenih s strani FURS);
- podatkov, ki jih davčnemu organu posredujejo osebe, zavezane za dajanje podatkov (REKobrazci oziroma podatki iz obračunov davčnega odtegljaja) in lastnih podatkov davčnega organa (podatki iz medletnih odmer akontacije dohodnine od posameznih dohodkov – podatki, potrebni za izračun akontacije dohodnine) (podatki, pridobljenih s strani FURS);
- uradnih evidenc centrov za socialno delo in drugih upravljavcev zbirk podatkov, ki vodijo uradne evidence o izplačanih dohodkih oziroma pravicah iz javnih sredstev (npr. podatke o višini porodniškega nadomestila, očetovskega nadomestila, nadomestila za nego in varstvo otroka, posvojiteljskega nadomestila, starševskega dodatka, dodatka za nego otroka, ki potrebuje posebno varstvo, plačila dela rejniku, pravic iz javnih sredstev po ZUPJS), in druga dokazila skladno z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek, saj Finančna uprava Republike Slovenije ne razpolaga z vsemi podatki o dohodkih iz preteklega leta (npr. ne razpolaga s podatki o preživnini, pravicah iz javnih sredstev kot dohodek) (podatki, pridobljenih iz drugih virov).

Za podatke o dohodkih, pridobljenih s strani FURS, se predlaga, da se pri ugotavljanju upravičenosti do letne pravice iz javnih sredstev primarno uporabijo podatki iz odločb o odmeri dohodnine in podatki iz obračunov akontacije dohodnine in dohodnine od dohodka iz dejavnosti za preteklo leto. Če ti podatki še niso na voljo, se upoštevajo podatki, ki jih FURS posredujejo osebe, zavezane za dajanje podatkov (REKobrazci oziroma podatki iz obračunov davčnega odtegljaja) in lastni podatki davčnega organa (podatki iz medletnih odmer akontacije dohodnine od posameznih dohodkov – podatki, potrebni za izračun akontacije dohodnine) za preteklo leto. Če tudi ti podatki niso na voljo, pa se upoštevajo podatki iz odločb o odmeri dohodnine in podatki iz obračunov akontacije dohodnine in dohodnine od dohodka iz dejavnosti za predpreteklo leto, preračunani na raven

preteklega koledarskega leta, tako da se povečajo za rast neto povprečne plače na zaposlenega v obdobju januar–december preteklega leta v primerjavi z istim obdobjem predpreteklega leta.

Predlaga se torej nov vrstni red upoštevanja podatkov o dohodkih, pridobljenih s strani FURS, na naslednji način:

1. podatki iz odločb o odmeri dohodnine in podatki iz obračunov akontacije dohodnine in dohodnine od dohodka iz dejavnosti za preteklo leto;
2. podatki, ki so jih posredovale osebe, zavezane za dajanje podatkov, in podatki, potrebni za izračun akontacije dohodnine, za preteklo leto;
3. podatki iz odločb o odmeri dohodnine in podatki iz obračunov akontacije dohodnine in dohodnine od dohodka iz dejavnosti za predpreteklo leto.

Poleg podatkov o dohodkih, pridobljenih s strani FURS, se pri ugotavljanju upravičenosti do letne pravice iz javnih sredstev še vedno uporabijo tudi podatki uradnih evidenc centrov za socialno delo in drugih upravljavcev zbirk podatkov, ki vodijo uradne evidence o izplačanih dohodkih oziroma pravicah iz javnih sredstev in druga dokazila skladno z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek.

S spremembo 15. člena se predlagajo tudi spremembe pri upoštevanju sprememb dohodka pri ugotavljanju materialnega položaja na podlagi prve vloge stranke ali na podlagi podaljšanja pravice po uradni dolžnosti s strani centrov za socialno delo pri letnih pravicah iz javnih sredstev.

Sprememba dohodka se zdaj ugotavlja v dveh primerih:

- pri ugotavljanju materialnega položaja na podlagi prve vloge stranke ali na podlagi podaljšanja pravice po uradni dolžnosti s strani centrov za socialno delo
- kadar stranka sporoči spremembo dohodka med trajanjem pravice.

Sprememba dohodka iz prve alineje je urejena v 15. členu ZUPJS, medtem ko je sprememba dohodka med trajanjem pravice urejena predvsem v 42.b členu ZUPJS, zato se obrazložitev v nadaljevanju nanaša samo na spremembe dohodka pri ugotavljanju materialnega položaja na podlagi prve vloge stranke ali na podlagi podaljšanja pravice po uradni dolžnosti s strani centrov za socialno delo (torej ne na spremembe dohodka med upravičenostjo do pravice).

Zdaj se sprememba dohodka pri letnih pravicah iz javnih sredstev upošteva v primerih, če pride do spremembe vrste periodičnega dohodka (izguba ali začetek prejemanja plače skupaj z regresom, nadomestila plače, pokojnine, nadomestila in drugih dohodkov iz naslova obveznega socialnega zavarovanja, starševskega dodatka, preživitine, delnega plačila za izgubljeni dohodek, nadomestila za invalidnost in sprememba dohodka zaradi dela za najmanj polovični oziroma polni delovni čas), kar v praksi pomeni, da če se periodični dohodek izgubi, pridobi ali zamenja (npr. oseba se upokoji in namesto plače začne prejemati pokojnino ali oseba izgubi zaposlitev in namesto plače začne prejemati nadomestilo za brezposelnost), se upošteva nov dohodek (npr. pokojnina, nadomestilo za primer brezposelnosti) oziroma se ne upošteva dohodek, ki ga je stranka izgubila. Nov dohodek se upošteva kot tekoči dohodek v višini iz enega meseca, za katerega se predpostavlja, da ga bo stranka v enaki ali podobni višini prejela tudi v prihodnosti.

Veljavni 15. člen ZUPJS izrecno ne določa, da je sprememba v višini istovrstnega dohodka tudi razlog za spremembo dohodka pri odločanju o letnih pravicah iz javnih sredstev (npr. sprememba delodajalca in prehod na nižjo plačo). Navedeno je določila sodna praksa, ki pravi, da se za izgubo periodičnega dohodka po 13. členu ZUPJS (določa, da se dohodek zmanjša za periodične dohodke, ki jih je oseba nehala prejemati in ni začela prejemati drugih periodičnih dohodkov) šteje tudi bistveno znižanje istovrstnega dohodka. Ta sprememba se zdaj upošteva samo na pritožbo stranke.

Predlagatelj ugotavlja, da:

- so veljavne določbe 15. člena ZUPJS, ki se nanašajo na spremembo vrste periodičnega dohodka in se upoštevajo samo pri letnih pravicah iz javnih sredstev, izredno kompleksne in posledično nejasne, zato v določenih primerih dopuščajo več različnih interpretacij,
- sprememba vrste periodičnega dohodka izjemno obremenjuje postopek

priznavanja letnih pravic; že sprememba vrste dohodka je opredeljena kot razlog za ponovno odločanje (prehod iz plače v nadomestilo plače (bolniška), prehod iz plače (zaposlitve) v nadomestilo za primer brezposelnosti) ne glede na dejstvo, da se višina dohodka ni bistveno spremenila oziroma da ta sprememba bistveno ne vpliva na materialni položaj družine,

- se v primeru ugotovljene spremembe vrste periodičnega dohodka upošteva dohodek, ki ga je stranka prejela samo enkrat in se predpostavlja, da ga bo v enaki ali podobni višini prejela tudi v prihodnosti, kar ni vedno res, zato ugotovljeni dohodek ne ustreza trenutnemu materialnemu položaju stranke,
- so v skladu z veljavno zakonodajo tekoči dohodki periodični dohodki iz 8. točke 3. člena ZUPJS (pa tudi preživnina otrok, OD, DP, VD in DS), pri čemer lahko npr. plača vsebuje tako ne variabilni kot variabilni del (del, ki se lahko spreminja) - npr. plača lahko vsebuje tudi nadurno delo, nagrado ali drugo izplačilo, ki je del plače in ga stranka ne prejema vsak mesec v podobnih ali enakih zneskih,
- določenih zakonskih določb v zvezi z upoštevanjem spremembe vrste periodičnega dohodka ni mogoče avtomatizirati za namen izdaje informativnih izračunov; pogoj za učinkovito izvajanje informativnega izračuna je torej tudi sprememba kompleksne zakonodaje, ki otežuje oziroma onemogoča popolno avtomatizacijo postopka; za popolno avtomatizacijo postopkov je treba torej poenostaviti postopek priznavanja letnih pravic iz javnih sredstev.

Eden izmed ciljev predlagane novele je tudi poenostavitev odločanja o upravičenosti do letnih pravic iz javnih sredstev z namenom izdaje informativnih izračunov (brez ročnega dela strokovnega delavca centra za socialno delo). S tem bi dosegli, da bi bil postopek ugotavljanja materialnega položaja enostavnejši in lažje razumljiv (tako za stranke kakor tudi za strokovne delavce), hkrati pa bi centri za socialno delo lahko hitreje odločali o letnih pravicah.

Za dosego tega cilja in glede na naravo letnih pravic, ki je predvsem vzgojne in izobraževalne narave in zato za preživetje družine niso eksistencialnega pomena, se s spremembo 15. člena ZUPJS predlaga, da centrom za socialno delo pri ugotavljanju materialnega položaja pri letnih pravicah iz javnih sredstev, na podlagi prve vloge stranke ali na podlagi podaljšanja pravice po uradni dolžnosti s strani centrov za socialno delo, ni več treba preverjati, ali je prišlo do sprememb v dohodku (predvsem do spremembe vrste periodičnega dohodka).

Z namenom upoštevanja bolj realnega materialnega položaja stranke se predlaga, da lahko stranka, ki uveljavlja letne pravice iz javnih sredstev zaradi bistvenega poslabšanja materialnega položaja, z ugovorom ali pritožbo uveljavlja upoštevanje tekočih dohodkov oziroma popravek izračuna letne pravice. Center za socialno delo pri tem izda novo odločbo, ne glede na to, ali je stranki v škodo, ali v korist.

Predlaga se, da se kot bistveno poslabšanje materialnega položaja šteje izguba ali zmanjšanje periodičnega dohodka osebe, ki vpliva na upravičenost do letne pravice. V takem primeru se pri izračunu upoštevajo tekoči dohodki, pri čemer se podatki o dohodkih ugotavljajo na podlagi podatkov iz obračunov davčnega odtegljaja ali drugih dokazil izplačevalcev dohodka (npr. plačilna lista, ki jo center za socialno delo pridobi neposredno od izplačevalca dohodka in se ne nanaša na vir podatkov, pridobljenih s strani FURS). Če podatki iz obračunov davčnega odtegljaja ali drugih dokazil izplačevalcev dohodka niso na voljo, se upoštevajo podatki iz dokazil, ki jih predloži oseba (npr. če ima oseba dohodek iz tujine, se jo pozove, da predloži odločbo davčnega organa o odmeri akontacije dohodnine, saj mora v skladu z 288. členom Zakona o davčnem postopku (Uradni list RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 32/12, 94/12, 101/13 – ZDavNepr, 111/13, 22/14 – odl. US, 25/14 – ZFU, 40/14 – ZIN-B, 90/14, 91/15, 63/16, 69/17, 13/18 – ZJF-H in 36/19) napoved za odmero akontacije dohodnine od dohodka iz zaposlitve vložiti do 15. dne v mesecu za pretekli mesec, davčni organ pa izda odločbo o višini akontacije dohodnine od dohodka iz zaposlitve v 15 dneh od dneva vložitve napovedi).

Predlaga se, da so tekoči dohodki vsi dohodki (torej ne tako kot zdaj, samo periodični dohodki), ki jih je oseba prejela v obdobju treh koledarskih mesecev pred mesecem vložitve vloge, med drugim tudi pravice iz javnih sredstev in preživnina kot dohodek (npr. DP se zdaj pri DS kot tekoči dohodek upošteva v višini, kakršna velja ali bo veljala z začetkom priznanja pravice, po novem pa se predlaga, da se upošteva v višini, kakršna je veljala v obdobju treh koledarskih mesecev pred mesecem vložitve vloge). Namen je, da se postopek ugotavljanja upravičenosti do letnih pravic iz javnih sredstev razbremeni oziroma da sprememba v dohodku vpliva na izračun pravice šele po preteku treh mesecev (in ne tako kot zdaj, s prvim mesecem spremembe v dohodku, ki nujno ne vpliva na višino pravice), saj se šele po preteku določenega časa lahko ugotovi, ali je res prišlo do spremembe v dohodku, ki dejansko vpliva na letno pravico.

Za tekoče periodične dohodke se predlaga, da se preračunajo na letno raven tako, da se tekoči povprečni mesečni dohodek pomnoži z 12 in preračuna na raven preteklega leta (enako kot velja zdaj). Na raven preteklega leta se tekoči periodični dohodki preračunajo tako, da se pomnožijo s količnikom, ki se izračuna iz razmerja med neto povprečno plačo na zaposlenega v obdobju januar–december preteklega leta in zadnjo neto povprečno plačo na zaposlenega v mesecu izplačila tekočega dohodka (enako kot velja zdaj).

Za tekoče občasne dohodke (npr. regres) pa se predlaga, da se ne pomnožijo z 12, ampak se samo preračunajo na raven preteklega leta na način, določen v prejšnjem odstavku.

Tekoči periodični dohodki so: plače, pokojnine, preživnine, rente in drugi dohodki, ki jih oseba prejema v enakih ali podobnih zneskih v enakih ali podobnih časovnih obdobjih, tekoči občasni dohodki pa so dohodki, ki jih je oseba v obdobju treh koledarskih mesecev pred mesecem vložitve vloge prejela največ dvakrat.

Z upoštevanja bolj realnega materialnega položaja stranke namenom se ohranja ureditev, ki določa, da se pri upravičencih do DP, vedno upoštevajo tekoči dohodki, spreminja pa opredelitev (ne pa tudi način upoštevanja) teh dohodkov. Predlaga se, da so tekoči dohodki vsi dohodki (torej ne tako kot zdaj, samo periodični dohodki), ki jih je oseba prejela v obdobju treh koledarskih mesecev pred mesecem vložitve vloge, preračunani na letno raven, med drugim tudi pravice iz javnih sredstev in preživnina kot dohodek (npr. DP se zdaj pri DS kot tekoči dohodek upošteva v višini, kakršna velja ali bo veljala z začetkom priznanja pravice, po novem pa se predlaga, da se upošteva v višini, kakršna je veljala v obdobju treh koledarskih mesecev pred mesecem vložitve vloge).

Navedeni predlog bo centre za socialno delo razbremenil administrativno upravnih postopkov in posledično omogočil večjo usmerjenosti k reševanju konkretnih stisk uporabnikov, ki uveljavljajo mesečne pravice iz javnih sredstev. Poudariti je treba, da bo v določenih primerih ročno delo centrov za socialno delo pri odločanju o letnih pravicah iz javnih sredstev še vedno potrebno, saj določenih podatkov z izmenjavo podatkov z upravljalci podatkov ni mogoče pridobiti (npr. pri ugotavljanju dohodka iz tujine) oziroma jih avtomatizirati.

1.2.2.2 Spremembe pri upoštevanju sprememb okoliščin med upravičenostjo do pravice (sprememba 42., 42.a in 42.b. člena ZUPJS oziroma 17., 18. in 19. člen predloga zakona)

Veljavni 42., 42.a in 42.b člen ZUPJS urejajo področje upoštevanja sprememb okoliščin (med drugim tudi dohodkov) med upravičenostjo do pravice iz javnih sredstev.

Veljavni 42. ZUPJS določa, da morajo biti pogoji za pridobitev pravic izpolnjeni ves čas prejemanja pravic iz javnih sredstev (prvi odstavek). Upravičenec do DP, VD, NA, OZ, DZ, SO in DR mora centru za socialno delo sporočiti vsa dejstva, okoliščine in vse spremembe, ki vplivajo na upravičenost do pravice iz javnih sredstev, njeno višino ali obdobje prejemanja, v osmih dneh od dne, ko je taka sprememba nastala ali je zanje izvedel (drugi odstavek). Takšna dejstva in okoliščine so predvsem sprememba pri dohodkih (npr. novonastali dohodek) ali sprememba pri statusu (npr. otrok nima več statusa študenta, oče se zaposli). Upravičenec do OD, DS in VR mora centru za socialno delo sporočiti naslednje spremembe, ki pri teh pravicah lahko vplivajo na upravičenost do pravice iz javnih sredstev, njeno višino ali obdobje prejemanja: spremembo števila oseb ali upravičencev, spremembo ali vključitev v vzgojno-izobraževalni oziroma visokošolski zavod, spremembo statusa učenca, dijaka ali študenta in spremembo vrste periodičnega dohodka, pri državni štipendiji pa tudi druge okoliščine, ki po zakonu, ki ureja štipendiranje, vplivajo na to pravico, v osmih dneh od dneva, ko je taka sprememba nastala ali je zanje izvedel (tretji odstavek). Center za socialno delo v primerih iz drugega in tretjega odstavka tega člena na novo odloči o posamezni pravici (četrti odstavek).

Kot ključna sprememba za pravice do OD, DS in VR je določena sprememba vrste periodičnega dohodka (izguba ali začetek prejemanja plače skupaj z regresom, nadomestila plače, pokojnine, nadomestila in drugih dohodkov iz naslova obveznega socialnega zavarovanja, starševskega dodatka, preživnine, delnega plačila za izgubljeni dohodek, nadomestila za invalidnost in sprememba dohodka zaradi dela za najmanj polovični oziroma polni delovni čas).

Z veljavnim 42.a členom ZUPJS je določena dolžnost centra za socialno delo, da mora ves čas trajanja pravice iz javnih sredstev po uradni dolžnosti spremljati, ali so nastopile zakonsko določene spremembe, zaradi katerih bi bilo treba izdati drugačno odločbo o pravici oziroma odločbo o spremembi priznanja pravice, ker upravičenec do pravice iz javnih sredstev ni več upravičen ali je upravičen v nižjem znesku ali za krajše obdobje, in začeti

postopek po uradni dolžnosti.

Informacijski sistem centrov za socialno delo, vzpostavljen za odločanje o pravicah iz javnih sredstev, zdaj delno omogoča pridobivanje podatkov o z zakonom določenih sprememb (delno), ki jih morajo centri za socialno delo ugotavljati po uradni dolžnosti med upravičenostjo do pravice (pri osebi se vzpostavi t.i. zastavica) in ki neposredno vplivajo na upravičenost do pravice iz javnih sredstev. V primeru, da je takšna sprememba zaznana, center za socialno delo po uradni dolžnosti ponovno odloča o priznani pravici. Od uveljavitve zakonodaje do danes, so bile vzpostavljene zastavice samo z evidenco brezposelnih oseb Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, evidenco centralnega registra prebivalstva Ministrstva za notranje zadeve in evidenco o vključenosti oseb v vzgojni oziroma izobraževalni oziroma višješolski zavod oziroma evidencama CEUVIZ in eVŠ Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, niso pa bile vzpostavljene še zastavice z evidenco zavarovanih oseb pri Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije oziroma evidenco zavarovancev pri Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije. Sprememba podlage za zavarovanje posredno dokazuje spremembo vrste periodičnega dohodka, ki je razlog za ponovno odločanje o priznani pravici (če se center za socialno delo seznani po uradni dolžnosti izvede ugotovitveni postopek in v kolikor sprememba vrste periodičnega dohodka vpliva na priznano pravico tako, da se upravičencu prizna v nižjem znesku o spremembi odloči (varstvo javnih financ)).

V skladu z Zakonom o interventnih ukrepih za omilitev posledic drugega vala epidemije COVID-19 (Uradni list RS, št. 175/20, 203/20 – ZIUPOPĐVE in 15/21 – ZDUOP), ki velja do 31. decembra 2021, je z namenom administrativne razbremenitve centrov za socialno delo, določena izjema pri ugotavljanju spremembe vrste periodičnega dohodka, in sicer ni pravne podlage, da se po uradni dolžnosti spremeni odločba že priznane letne pravice iz javnih sredstev z razloga spremembe vrste periodičnega dohodka. Centri za socialno delo so pristojni odločiti zgolj o spremembi, ki jo je sporočila stranka in sicer se o spremembi odloči s prvim dnem naslednjega meseca po sporočeni spremembi. Sprememba vrste periodičnega dohodka, ki ima za posledico bolj ugodno odmero pravice, se torej zdaj do 31. 12. 2021 upošteva zgolj na zahtevo stranke, prizna pa se s prvim dnem naslednjega meseca, ko je vložena vloga, v kateri je sprememba sporočena.

Veljavni ZUPJS izrecno ne določa, da je sprememba v višini istovrstnega dohodka razlog za spremembo in novo odločanje o letnih pravicah iz javnih sredstev (npr. sprememba delodajalca in prehod na nižjo plačo). Navedeno je določila sodna praksa, ki pravi, da se za izgubo periodičnega dohodka po 13. členu ZUPJS (določa, da se dohodek zmanjša za periodične dohodke, ki jih je oseba nehala prejemati in ni začela prejemati drugih periodičnih dohodkov) šteje tudi bistveno znižanje istovrstnega dohodka. Ta sprememba se zdaj upošteva samo na zahtevo stranke.

S spremembo 42. člena ZUPJS se predlaga uskladitev s prakso oziroma, da mora upravičenec do OD, DS in VR, pa tudi MU in KU, centru za socialno delo sporočiti le naslednje spremembe:

- spremembo števila oseb ali upravičencev,
- pri pravici do OD, vpis v vrtec do dopolnjenega 4. leta starosti otroka (v skladu z 72. členom Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih se namreč posamezni znesek OD poveča za 20 odstotkov, če predšolski otrok, ki je mlajši od štirih let, ni vključen v predšolsko vzgojo v skladu s predpisi, ki urejajo vrtce, kar pomeni, da tak otrok z vpisom v vrtec ni več upravičen do povečanja OD za 20 odstotkov),
- pri pravici do DS, spremembe, ki po zakonu, ki ureja štipendiranje, vplivajo na to pravico,

ne pa tudi več spremembe vrste periodičnega dohodka, spremembo ali vključitev v vzgojno-izobraževalni oziroma visokošolski zavod ter spremembo statusa učenca, dijaka ali študenta pri vseh omenjenih pravicah.

Upravičenec do OD, DS in VR torej centru za socialno delo ni več dolžan sporočiti spremembe vrste periodičnega dohodka, ki mu je v škodo, saj ta sprememba izredno obremenjuje postopek odločanja o pravicah iz javnih sredstev. Že samo sprememba vrste dohodka je namreč opredeljena kot razlog za ponovno odločanje (prehod iz plače v nadomestilo plače (bolniška), prehod iz plače (zaposlitve) v nadomestilo za primer brezposelnosti) ne glede na dejstvo, da se višina dohodka ni bistveno spremenila oziroma da ta sprememba bistveno ne vpliva na materialni položaj družine. Namen je razbremeniti centre za socialno delo upoštevanja množičnih sprememb med trajanjem letne pravice iz javnih sredstev, od katerih vse ne vplivajo na višino pravice.

Ugotavlja se tudi, da določenih zakonskih določb v zvezi z upoštevanjem dohodkov ni mogoče avtomatizirati za namen izdaje informativnih izračunov. Pogoji za učinkovito izvajanje informativnega izračuna je torej tudi

sprememba kompleksne zakonodaje, ki otežuje oziroma onemogoča popolno avtomatizacijo postopka. Za popolno avtomatizacijo postopkov je treba torej poenostaviti postopek priznavanja letnih pravic iz javnih sredstev.

Predlaga se, da lahko upravičenec do OD, DS, VR, pa tudi do MU in KU, zaradi bistvenega poslabšanja materialnega položaja med trajanjem pravice vloži zahtevo za nov izračun pravice. Kot bistveno poslabšanje materialnega položaja se šteje izguba ali zmanjšanje periodičnega dohodka osebe, ki vpliva na upravičenost do letne pravice.

S spremembo 42.b člena se predlaga, da o zahtevi upravičenca za nov izračun letne pravice zaradi bistvenega poslabšanja materialnega položaja, center za socialno delo na novo odloči o letni pravici s prvim dnevom naslednjega meseca po prejemu obvestila o spremembi. V tem postopku upošteva povprečne mesečne dohodke in prejemke, ugotovljene za osebo, v obdobju treh koledarskih mesecev pred mesecem prejema obvestila o spremembi (in ne tako kot zdaj iz enega meseca, saj lahko dohodek vsebuje tudi variabilni del, npr. nadurno delo, ki ga stranka ne prejema vsak mesec v podobnih ali enakih zneskih), ter izda odločbo, s katero razveljavi odločbo, s katero je bila osebi priznana pravica iz javnih sredstev, in na novo določi višino letne pravice iz javnih sredstev (ne glede na to, ali je stranki v škodo ali v korist ali za stranko ni spremembe).

S tem se zagotovi upoštevanje bolj realnega materialnega položaja stranke kot zdaj ter da sprememba v dohodku vpliva na izračun pravice šele po preteku treh mesecev (in ne tako kot zdaj, s prvim mesecem spremembe v dohodku, ki nujno ne vpliva na višino pravice), saj se šele po preteku določenega časa lahko ugotovi, ali je res prišlo do spremembe v dohodku, ki dejansko vpliva na letno pravico.

1.2.3 Upoštevanje dohodka pri ugotavljanju materialnega položaja

Kadrovske štipendije in dohodek dijakov in študentov (sprememba 12. člena ZUPJS oziroma 3. člen predloga zakona)

Kadrovska štipendija ter dohodki dijakov in študentov se zdaj kot dohodek pri letnih pravicah iz javnih sredstev upoštevajo v skladu s 1. točko prvega odstavka 12. člena veljavnega ZUPJS. Ta določa, da se v dohodek, ki se upošteva, štejejo dohodki in prejemki vseh oseb, in sicer obdavčljivi dohodki po zakonu, ki ureja dohodnino, ki niso oproščeni plačila dohodnine.

V skladu z veljavnim 6. odstavkom 12. člena ZUPJS se omenjeni dohodki in prejemki pri uveljavljanju pravic iz javnih sredstev upoštevajo po zmanjšanju za normirane stroške oziroma dejanske stroške, priznane po zakonu, ki ureja dohodnino, ter za davke in obvezne prispevke za socialno varnost, odtegnjene od teh dohodkov in prejemkov.

V praksi se kadrovska štipendija za študij v Sloveniji kot dohodek pri letnih pravicah iz javnih sredstev upošteva le v višini, ki presega bruto minimalno plačo. Za kadrovske štipendije namreč velja pravilo, da delodajalec ne odda REK obrazca, če je kadrovska štipendija nižja od minimalne plače. Izplačevalec, ki izplačuje kadrovske štipendije, ki presega do minimalne plače, namreč o tem ni dolžan poročati FURS-u. Ker delodajalec REK obrazca ne odda, FURS podatka o višini kadrovske štipendije centrom za socialno delo ne more posredovati. Če je kadrovska štipendija višja od minimalne plače, delodajalec odda REK obrazec samo za znesek, ki je višji od minimalne plače in v tem primeru v predloženem REK-2 obrazcu poroča le o delu izplačila kadrovske štipendije, ki presega neobdavčeni znesek. ZDoh-2 določa različno davčno obravnavo za različne vrste štipendij. Nekatere štipendije so povsem oproščene plačila dohodnine (npr. Zoisova štipendija). Kadrovske in druge štipendije, ki niso v celoti izvzete iz obdavčitve, pa se v davčno osnovo vštevajo le nad določenim zneskom. Za študij v tujini se kadrovska štipendija kot dohodek pri letnih pravicah iz javnih sredstev upošteva le v višini, ki presega bruto minimalno plačo, povečano za 60 odstotkov. Pri določitvi minimalne plače se upošteva minimalna plača, kot je določena z Zakonom o minimalni plači (Uradni list RS, št. 13/10, 92/15 in 83/18), torej bruto znesek.

Za študentsko delo velja, da študentski servis FURS poroča o celotnem znesku izplačila. V odločbi (oziroma napovedi ali v kontrolnih podatkih) o letni odmeri dohodnine, s katerimi razpolagajo tudi centri za socialno delo pri odločanju o pravicah iz javnih sredstev, so podatki o celotnih izplačilih dohodkih za študentsko delo.

Pri letnih pravicah se na zgornji način ugotovljeni dohodki dijakov in študentov ter kadrovskih štipendij upoštevajo v višini, posredovani s strani FURS in se pri izračunu povprečnega mesečnega dohodka na osebo v skladu z 20. členom ZUPJS upoštevajo tako, da se delijo s številom oseb in številom 12.

Da ne bi družin, v katerih dijaki in študenti s svojim delom blažijo materialne težave in si omogočajo izobraževanje, zaradi tega kaznovali pri odmeri pravic družine iz javnih sredstev, predlagatelj v skladu s koalicijsko pogodbo predlaga uvedbo drugačnega načina upoštevanja dohodkov dijakov in študentov. Predlaga se, da se dohodki dijakov in študentov upoštevajo le v višini, ki presega bruto minimalno plačo, določeno v skladu z zakonom, ki ureja minimalno plačo (enako kot zdaj pri kadrovske štipendiji). V skladu s koalicijsko pogodbo se predlaga tudi, da se ureditev kadrovske štipendije izvede, kot se glede na razpoložljive vire podatkov o dohodkih izvaja že danes, tj. upoštevanje kot dohodek v višini, ki je nad bruto minimalno plačo.

Namen kadrovskih štipendij je namreč povezovanje delodajalcev in mladih bodočih iskalcev zaposlitve, kajti podjetja si lahko preko dolgoročnega kadrovskega načrtovanja zagotovijo razvoj ustreznih kadrov in na ta način spodbudijo razvoj podjetij. Prednost kadrovskih štipendij je v tem, da zagotavljajo takojšnjo prvo zaposlitev po končanem šolanju. Kadrovska štipendija posamezniku, ki jo prejema, omogoča prvi stik s podjetjem, delovne izkušnje ter možnost prve zaposlitve. Študentsko delo pa opravlja vsaj dve pomembni družbeni nalogi. Prvič, dijakom in študentom omogoča, da prek dela na mehkejši način vstopijo na trg dela, pridobivajo prve delovne izkušnje in nemalokrat tudi vzpostavijo stik z delodajalci s področja, za katerega se izobražujejo. Druga pomembna naloga dijaškega in študentskega dela pa je, da tudi socialno šibkejšim dijakom in študentom prinaša socialni korektiv in tako omogoči šolanje za želeno izobrazbo, tudi če prihajajo iz socialno šibkejših družin. Enak učinek imajo tudi kadrovske štipendije. Marsikatera družina je zaradi tega, ker kdo (lahko tudi več) od njihovih otrok opravlja dijaško oziroma študentsko delo oziroma prejema kadrovske štipendije neupravičeno v slabšem položaju pri priznavanju pravic iz javnih sredstev. Prizadete so predvsem socialno šibkejši družine, ki so nekatere zaradi počitniškega dela otrok(a) lahko tudi ob MU in KU, imajo nižji OD in druge ugodnosti. Zaradi tega predlagatelj predlaga, da so kadrovske štipendije ter dohodek dijakov in študentov do višine bruto minimalne plače, izvzeti iz dohodka družine, ki se upošteva pri uveljavljanju pravic iz javnih sredstev. Ta izvzem bo bistveno olajšal socialni položaj socialno šibkejših družin dijakov in študentov, ki prejemajo kadrovske štipendije oziroma opravljajo dijaško ali študentsko delo, njihovi starši pa so v veljavni ureditvi zaradi njihove pridnosti dobesedno kaznovani z nižjimi pravicami iz javnih sredstev.

1.2.4 Poenostavitev uveljavljanja VD (sprememba 35.a. člena ZUPJS oziroma 14. člen predloga zakona)

Z uveljavitvijo nove socialne zakonodaje je bil VD izločen iz sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja, in prešel med socialnovarstvene prejemke. Namenjen je tistim, ki si lastne materialne varnosti ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne morejo vplivati, in sicer osebam, ki so trajno nezaposljive, trajno nezmožne za delo ali nezaposlene starejše od 63 let za ženske oziroma od 65 let za moške.

Z VD se zagotavljajo sredstva za kritje življenjskih stroškov, ki nastanejo v daljšem časovnem obdobju (stroški z vzdrževanjem stanovanja, nadomeščanjem trajnih potrošnih dobrin ipd.) in niso stroški za zadovoljevanje minimalnih življenjskih potreb. Glede na navedeno "zagotavljanje materialne varnosti" pomeni, zagotoviti sredstva za kritje življenjskih stroškov, ki nastanejo v daljšem časovnem obdobju.

Pravico in pogoje do upravičenosti do VD ureja ZSVarPre, ki med drugim določa, da se za ugotavljanje VD smiselno uporabljajo določbe, ki veljajo za DP. VD je torej del sistema socialnega varstva, v katerem so pravila, da je vsakdo po svojih sposobnostih dolžan skrbeti za dostojno preživetje sebe in svojih družinskih članov. Kdor si ne more preživetja zagotoviti sam z delom, s pravicami iz dela ali zavarovanja, z dohodki iz premoženja in iz drugih virov oziroma z nadomestili ali prejemki po drugih predpisih ali s pomočjo tistih, ki so ga dolžni preživljati, ali na drug način, določen s tem zakonom, ima pravico do varstvenega dodatka v višini in pod pogoji, določenimi z ZSVarPre in ZUPJS.

Pogoji za VD so se s sprejemom novel ZSVarPre in ZUPJS leta 2013 in 2017 omilili (upoštevanje premoženja, dohodkov in sprememb okoliščin). Od 1. 2. 2017 dalje širšemu krogu upravičencev do VD niso več vpisane zaznambe na njihovih nepremičninah, prav tako njihovim svojcem ni potrebno VD vračati. Izjema velja le za tiste upravičence, ki bivajo v stanovanju, katerega vrednost presega 120.000 evrov.

V praksi se je ugotovilo, da v postopkih priznavanja pravice do VD niso predpisani kriteriji za ugotavljanje pogoja preživljanja s strani polnoletnih otrok, zato so bile, upoštevaje predpise o zakonski zvezi in družinskih prejemkih ter sodno prakso, v letu 2018 pripravljene smernice za ugotavljanje pogoja preživljanja, s katerimi se je seznanilo

vse centre za socialno delo. Smernice so bile v začetku leta 2020 skladno z Družinskim zakonikom (Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 – ZNOrg, 22/19, 67/19 – ZMatR-C in 200/20 – ZOOMTVI) posodobljene, pripravljen pa je bil tudi enoten poziv, z navedbo ustreznih dokazil, ki jih mora stranka predložiti.

Ugotovilo se je tudi, da je lahko enotna vloga za uveljavljanje pravic za starejše osebe težavna za izpolnjevanje, ker je namenjena uveljavljanju več različnih pravic, zato je bila pripravljena poenostavljena vloga.

Z namenom dodatne poenostavitve dostopa do VD za posebej ranljivo skupino upravičencev, se predlaga, da upravičencem do VD (pa tudi do DP, OZ in DZ, če bodo do teh pravic upravičeni hkrati z VD) za podaljšanje pravice ni več treba vlagati vlog. Predlaga se, da o podaljšanju odloči center za socialno delo po uradni dolžnosti.

1.2.5 Hramba podatkov in dokumentov iz centralne zbirke podatkov (sprememba 53. člena ZUPJS oziroma 21. člen predloga zakona)

Veljavni 53. člen ZUPJS določa, da se podatki in dokumenti iz centralne zbirke podatkov iz 49. člena tega zakona hranijo pet let po datumu prenehanja upravičenosti do pravice iz javnih sredstev. Odločbe o upravičenosti do pravic iz javnih sredstev se arhivirajo.

Sedanji zakonsko določen rok hrambe podatkov in dokumentov iz centralne zbirke podatkov je torej pet let. Ta začne teči z zaključkom obdobja upravičenosti do pravice iz javnih sredstev, potem pa se morajo osebni podatki postati nedostopni za obdelavo.

V praksi se ugotavlja, da morajo biti podatki iz centralne zbirke podatkov dostopni za obdelavo daljši čas oziroma trajno, in sicer za potrebe odločanja v sodnih postopkih (odločanje o pravicah iz javnih sredstev), zapuščinskih postopkih, ki trajajo več kot pet let, načrtovanja politike socialnega vključevanja, spremljanje stanja ter za znanstvenoraziskovalne in statistične namene, zato se predlaga, da se podatki iz centralne zbirke podatkov iz 49. člena veljavnega zakona hranijo trajno. Za dokumente iz centralne zbirke podatkov iz 49. člena tega zakona se predlaga, da se hranijo pet let po datumu prenehanja upravičenosti do pravice iz javnih sredstev, razen če posamezni zakon za določene dokumente ne določa drugače. Pri hrambi dokumentov je namreč treba spoštovati tudi veljavno nacionalno zakonodajo z različnih področij, ki določa roke hrambe dokumentacije, kot npr. Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih, Zakon o davčnem postopku, Zakon o davku na dodano vrednost, Pravilnik o izvajanju Zakona o davku na dodano vrednost, Slovenske računovodske standarde ipd. Ker lahko posamezni zakon za določene podatke določa drugačen rok hrambe, je določeno, da se za rok hrambe podatkov uporabi ta zakon, in ne rok 5 let.

1.2.6 Izboljšanje zakonskih določb (sprememba 37.a in 38.c člena ZUPJS oziroma 15. in 16. člen predloga zakona)

Z veljavnim prvim odstavkom 37.a členom ZUPJS je določen način vročanja odločbe, s katero se odloči o pravici po tem zakonu, z veljavnim drugim odstavkom 38.c člena pa je določen način vročanja informativnega izračuna. Določeno je, da se odločba ali informativni izračun vročata z dostavo v hišni predalčnik. Določena je tudi domneva, da se je stranka seznanila z vročitvijo po poteku določenega časa od odpreme (21 dni) in da vročitev takrat velja za opravljeno.

V izogib napačnim razlagam določb 37.a in 38.c člena ZUPJS v praksi, in sicer, da je z njimi urejeno izključno vročanje odločb ali informativnih izračunov v fizični obliki in so s tem izključeni vsi drugi načini vročitve po zakonu o splošnem upravnem postopku, se predlaga, da se lahko odločba, s katero se odloči o pravici ZUPJS, ali informativni izračun, s katerim se začasno odloči o pravici, njeni višini in obdobju upravičenosti, vročata tudi po elektronski poti v skladu z določbami zakona o splošnem upravnem postopku.

Ker je za vročanje po elektronski poti z veljavnim 86. členom Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10, 82/13 in 175/20 – ZIUOPDVE) določena domneva, da se je stranka seznanila z vročitvijo po poteku določenega časa od odpreme (15 dni) in da vročitev takrat velja za opravljeno, se z namenom enakosti pred zakonom s spremembo prvega odstavka 37.a in drugega odstavka 38.c člena ZUPJS predlaga, da tudi za vročanje z dostavo v hišni predalčnik velja domneva vročitve po preteku 15. dni od dneva odpreme. Predlagatelj meni, da navedena sprememba ne bo vplivala na pravno varnost strank, saj je 15 dni dovolj, da se stranka z odločbo ali informativnim izračunom seznani. Prav tako je zakonsko določen rok za pritožbo v skladu z Zakonom o splošnem upravnem postopku še dodatnih 15 dni od dneva vročitve odločbe, ugovor zoper informativni izračun pa v skladu s prvim odstavkom 38.d člena prav tako znaša 15 dni od vročitve informativnega izračuna.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Glavni cilj tega zakona je poenostaviti postopke odločanja pravicah iz javnih sredstev ter zagotoviti lažje in učinkovitejše odločanje o pravicah iz javnih sredstev. Cilj je tudi zagotoviti pravičnejši sistem socialnih transferjev (upoštevanje bolj realnega materialnega položaja, postopna ločitev družinske politike od politike socialnega varstva) ter zagotoviti informativni izračun za letne pravice iz javnih sredstev.

2.2 Načela

Pri pripravi zakona smo upoštevali naslednja načela:

Načelo ekonomičnosti uveljavljanja pravic iz javnih sredstev, kar pomeni, da je za stranko zagotovljen hiter in učinkovit postopek uveljavljanja pravic s čim manjšimi stroški. Načelo je v predlog zakona vključeno s poenostavitvijo postopka ugotavljanja in upoštevanj dohodka in sprememb dohodka pri letnih pravicah iz javnih sredstev.

Načelo gospodarnosti in učinkovitosti porabe javnih sredstev. Pravice se dodeljujejo tako, da se zagotovi pravična porazdelitev javnih sredstev glede na potrebe posameznika oziroma družine in glede na namen posamezne pravice. Načelo je v zakon vpeljeno s spremembami pri upoštevanju pravic iz javnih sredstev kot dohodek in neupoštevanjem premoženja pri letnih pravicah iz javnih sredstev.

2.3 Poglavitne rešitve

a) Predstavitev predlaganih rešitev:

Predlogi rešitev so predstavljeni pod točko 1. Ocena stanja in razlogi za sprejem zakona.

b) Način reševanja:

Načini reševanja so predstavljeni pod točko 1. Ocena stanja in razlogi za sprejem zakona.

c) Normativna usklajenost predloga zakona:

Predlog zakona je v skladu z veljavnim pravnim redom Republike Slovenije in ni predmet usklajevanja z mednarodnimi obveznostmi Republike Slovenije niti s pravnim redom Evropske unije.

Uskladitev s predpisi, ki jih je treba sprejeti oziroma spremeniti in paketno obravnavati, ni potrebna.

č) Usklajenost predloga zakona:

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Predlog zakona v letih 2022 (pod pogojem, da se začnejo določbe zakona uporabljati 1. januarja 2022) in 2023 prinaša **dodatno obremenitev za državni proračun** za vsako leto posebej v skupni višini ____ evrov letno, in sicer na strani:

- otroškega dodatka: skupaj dodatna obremenitev v višini 1,4 mio evrov,
- denarne socialne pomoči: skupaj prihranek v višini 0,14 mio evrov,
- varstvenega dodatka: prihranek v višini 0,005 mio evrov,
- državne štipendije: skupaj dodatna obremenitev v višini 16,44 mio evrov,
- subvencije najemnine: dodatna obremenitev v višini 0,85 mio evrov,
- znižanega plačila vrtca: prihranek v višini 0,085 mio evrov,
- subvencije malice za učence in dijake: v pripravi,
- subvencije kosila za učence: v pripravi,
- pravice do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev: v pripravi.

Predlog zakona v letih 2022 in 2023 (ob predpostavki, da se začnejo zakonske določbe uporabljati 1. 1. 2022)

prinaša **dodatno obremenitev za proračun občin** za vsako leto posebej v skupni višini 1,64 mio evrov letno, in sicer na strani:

- subvencije najemnine: dodatna obremenitev v višini 1 mio evrov,
- znižanega plačila vrtca: dodatna obremenitev v višini 0,64 mio evrov.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

5.1 PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH

AVSTRIJA

OTROŠKI DODATEK (FAMILIENBEIHILFE)

Gre za univerzalno pravico ki je namenjena staršem in otrokom. Namenjena je kritju finančnih izdatkov družine, povezanih s starševsko dolžnostjo skrbi za otroka.

DRŽAVNA ŠTIPENDIJA (STUDIENBEIHILFE)

Za informacije, prošnje, pritožbe in vprašanja zvezi s štipendijami, študijskimi dodatki, dodatkom za stroške prevoza, finančni pomoči po zaključku študija, subvencijami za zavarovanje, finančni pomoči za mobilnost in za študij v tujini, je odgovorna organizacija za študijske subvencije (»Studienbeihilfenbehörde«), ki je v pristojnosti Ministrstva za znanost, raziskave in gospodarstvo (»Bundesministerium für Wissenschaft, Forschung und Wirtschaft«).

Državna štipendija (v nadaljnjem besedilu DŠ) je najobsežnejši (mesečni) finančni ukrep države, namenjen finančni pomoči študentom v Avstriji in tudi študirajočim državljanom Avstrije v tujini. Upravičenci do DŠ imajo tudi druge pravice iz javnih sredstev, kot so subvencije vozovnic, subvencije zavarovanja in druge študentske prejemke.

Po avstrijski zakonodaji so starši študentov dolžni materialno/finančno skrbeti za otroke v času študija. Če študentje in njihovi starši ne zmorejo vseh finančnih obveznosti ob študiju, lahko zaprosijo za DŠ. Upravičenci so redni študentje (na avstrijskih javnih univerzah (v nekaterih primerih tudi zasebnih), študenti strokovnih šol (»Fachhochschulen«), študenti na konzervatorijih in primerljivih privatnih ustanovah, študenti nekaterih univerz na južnem Tirolskem (provinca Bolzano)), državljani Avstrije in pod določenimi pogoji tudi nekateri državljani EU in registrirani begunci po določenih konvencijah. Do štipendije so upravičeni študenti, ki v posameznem študijskem letu redno napredujejo, ki pred nastopom študija še niso dopolnili 30 let starosti (v primeru plačane zaposlitve, varstva otrok ali invalidnosti, se kot starostna meja upošteva dopolnjenih 35 let).

Študenti med študijem lahko opravljajo plačano delo. V primeru, da njihov prihodek preseže 10.000 EUR letno, morajo presežek vrniti.

Višina:

	mesečno	letno
samski študenti	475,00 EUR	5.700,00 EUR
študent, katerih starši so umrli	679,00 EUR	8.148,00 EUR
poročeni študenti	679,00 EUR	8.148,00 EUR
študenti, ki so se preživljali sami v obdobju 4 let pred začetkom študija	679,00 EUR	8.148,00 EUR

študenti, ki morajo živeti na študentskem kampusu, ker je njihovo prebivališče preveč oddaljeno od univerze, da bi se lahko dnevno vozili	679,00 EUR	8.148,00 EUR
študenti, ki imajo enega otroka (živi s starši/živi daleč stran od staršev)	587,00 EUR / 791,00 EUR	7.044,00 EUR / 9.492,00 EUR

Osebe s posebnimi potrebami so upravičene do mesečnega dodatka v višini od 160 EUR do 420 EUR, odvisno od njihove oviranosti. Študentje, ki so starejši od 27 let, prejmejo dodatnih 30 EUR na mesec.

Upravičenost do štipendije se ugotavlja na podlagi preverjene potrebe (»means tested«). Upravičenost je odvisna od prihodkov družine in števila članov družine. Med dohodki se upoštevajo vsi prihodki, ki izhajajo iz zadnje dohodninske odločbe, v primerih, da odločba ni bila izdana pa se upoštevajo prihodki iz plačane zaposlitve v zadnjem letu in prihodki iz kmetijske ali gozdarske dejavnosti.

SUBVENCija VRTCA (KINDERBETREUUNGSBEIHILFE)

V Avstriji je uveljavljen širši koncept od subvencije vrtca, in sicer pomoč pri skrbi za otroka (»Kinderbetreuungsbeihilfe«).

Pomoč pri skrbi za otroka je namenjena tistim staršem, ki:

- želijo so brezposelni in se želijo zaposliti,
- se želijo vključiti v ukrep aktivne politike zaposlovanja (npr. tečaja),
- se jim je ekonomski položaj kljub plačani zaposlitvi poslabšal,
- potrebujejo nov način skrbi za otroka zaradi spremenjenega delovnega časa ali oblike dela ali
- dosednji varuh ne bo več opravljal te naloge.

Podpora je mišljena pri različnih oblikah skrbi za otroka kot so:

- vrtec,
- varuška, varuh,
- skupine otrok,
- različni privatni izvajalci skrbi za otroke,
- jasli (do tretjega leta),
- skrbi za otroke na univerzah.

Upravičenci so starši:

- ki živijo z otrokom v skupnem gospodinjstvu,
- ki majo otroka, mlajšega od 15 let,
- ki majo otroka, mlajšega od 18 let s posebnimi potrebami,
- katerih mesečni bruto dohodek ne presega 2.300 € (vse vrste dohodkov na podlagi opravljenega dela, pokojnine in druge rente, preživnine, nadomestila za brezposelne,...)

Pomoč pri skrbi za otroka je možno uveljavljati pri zavodu za zaposlovanje (AMS – »Arbeitsmarktservice«), potreben je osebni posvetovalni razgovor s svetovalcem lokalnega zavoda za zaposlovanje.

Maksimalna višina pomoči pri skrbi za otroka znaša mesečno 300 €, odvisna je od bruto prihodka prosilca in stroškov vrste pomoči pri skrbi za otroka.

Svetovalac na lokalnem zavodu za zaposlovanje po osebni posvetovalni razgovoru s prosilcem na podlagi določenih kriterijev odredi pomoč in višino te pomoči.

FINSKA

OTROŠKI DODATEK (LAPSILISÄ)

Otroški dodatek je najpomembnejša oblika pomoči, ki omogoča premostiti vrzel med stroški družin in stroški, ki jih imajo gospodinjstva brez otrok. Otroški dodatek se izplačuje iz državnega proračuna za vsakega otroka, mlajšega od 17 let, ki živi na Finskem. Otroški dodatek je oproščen plačila davka in je neodvisen od finančne situacije družine. Višina je odvisna od števila otrok v družini. Samohranilci so upravičeni do dodatka, tudi če imata starša deljeno skrbništvo.

Otroški dodatek se praviloma izplača materi ali očetu ali drugemu skrbniku otroka, v določenih primerih pa se lahko izplača tudi otroku samemu (če je star 15 let ali več). Če starši ne živijo skupaj, se sporazumejo komu se izplačuje otroški dodatek. Če se starša ne moreta sporazumeti, se otroški dodatek izplača staršu s katerim otrok živi in kateri nosi glavno odgovornost za varstvo in vzgojo otroka. Če otrok biva v institucionalnem varstvu, katerega stroške krije občina, lahko slednja zaprosi, da se otroški dodatek izplača njej.

SUBVENCIONIRANO VARSTVO OTROK – (LASTENHOIDON TUET)

Po zaključku starševskega dopusta imajo starši na voljo tri javne oblike varstva otrok, dokler otroci ne postanejo šoloobvezni (ponavadi pri starosti 7 let). Te oblike so:

- dnevno varstvo otrok, ki ga zagotavljajo občine v vrtcih ali na domu ponudnika družinskega varstva,
- privatno dnevno varstvo v vrtcu ali na domu ponudnika družinskega varstva, subvencioniranega na podlagi dodatka za zasebno dnevno varstvo,
- za varstvo otroka poskrbi eden izmed staršev, ki ni v plačani zaposlitvi, izplačuje pa se mu dodatek za varstvo na domu (do tretjega leta starosti otroka),
- za varstvo otroka poskrbi eden izmed staršev, ki dela do 30 ur mesečno in se mu izplačuje dodatek za fleksibilno varstvo.

Vsi starši imajo pravico do dnevnega varstva otrok, ki ga zagotavljajo občine. Lokalne oblasti so po zakonu dolžne zagotoviti prostor za dnevno varstvo otrok v roku dveh tednov po oddaji vloge v nujnih primerih, ki jih družina vnaprej ni mogla predvideti (zaradi zaposlitve, študija ali usposabljanja).

Dnevno varstvo otrok na Finskem združuje elemente skrbi, vzgoje in izobraževanja otrok (»EduCare model«). Lokalne oblasti zagotavljajo dnevno varstvo v občinskih vrtcih (skupine 12-24 otrok, 3-4 vzgojiteljice na skupino), v obliki družinskega varstva na domu ponudnika družinskega vrtca (2-3 vzgojiteljice skrbijo za otroke; maksimum 4 otroci/vzgojiteljico) ali v obliki »group family day care« (varstvo otrok se izvaja na domu ponudnika, skupina lahko vključuje maksimalno 4 otroke) .

Posameznik oziroma družina zaprosi za dnevno varstvo otroka z vlogo v občini stalnega prebivališča po končanju starševskega dopusta (približno pri otrokovi starosti 9 mesecev). Če oseba oziroma družina nima uradnega stalnega prebivališča v eni izmed lokalnih skupnosti na Finskem, se le-ta šteje kot prebivalec/ka občine, v kateri trenutno biva.

Lokalne oblasti zaračunavajo dnevno varstvo glede na velikost družine in prihodek družine. Plačilo za drugega in nadaljnje otroke je nižje od plačila za prvega. Družine z najnižjimi dohodki so oproščene plačila. Plačilo družin znaša približno 14 odstotkov celotnega zneska dnevnega varstva. Plačilo občinskega dnevnega varstva se določi ločeno za vsakega otroka, odvisno je od prihodka družine in velikost družine, kar pomeni da se lahko višina plačila za otroke znotraj iste družine razlikuje.

Vsi starši imajo pravico do dnevnega varstva otrok, ki ga zagotavljajo občine, ne glede na finančno situacijo družine ali zaposlitev staršev.

DRŽAVNA ŠTIPENDIJA (OPINTOTUKI)

Po sprejetju v finsko ali tujo šolo, lahko osebe zaprosijo za finančno pomoč. Slednja je namenjena srednješolskemu izobraževanju, visokošolskemu izobraževanju in za določene druge oblike izobraževanja. Finančna pomoč se dodeli osebi v obliki štipendije, subvencije stanovanja/najemnine in v obliki državnega jamstva za študentsko posojilo. Dijaki oziroma študentje so lahko upravičeni tudi do davčnih olajšav v primeru študentskih posojil (visokošolsko izobraževanje), subvencije za prehrano (visokošolsko izobraževanje) ter dodatka za plačilo obrokov študentskega posojila. Dijaki so lahko upravičeni tudi do subvencije šolskega

prevoza.

Za državno štipendijo lahko zaprosijo osebe v prvem mesecu po dopolnjenem 17. letu starosti.

Višina štipendije je odvisna od starosti, bivalnih okoliščin (ali živi oseba sama ali s starši), zakonskega statusa, starševstva, šole in v določenih primerih tudi od višine dohodkov staršev.

Višina mesečne štipendije v srednješolskem in visokošolskem izobraževanju (od 1.8.2017):

	višina štipendije (v EUR)	Ali je višina odvisna od prihodkov staršev?
višina mesečne štipendije v srednješolskem izobraževanju (od 1.8.2017)		
oseba je poročena ali ima vzdrževane člane gospodinjstva	250,28	NE
oseba živi sama, stara je 20 let in več	250,28	NE
oseba živi sama, stara je 18 ali 19 let	250,28	Višina se lahko zniža zaradi prihodkov staršev: od 0,00 do 250,28 EUR/mesec.
oseba živi sama, stara je 17 let	101,74	Višina se lahko zviša ali zniža zaradi prihodkov staršev: od 0,00 do 203,48 EUR/mesec.
oseba živi s starši, stara je 20 let ali več	81,39	Višina se lahko zviša ali zniža zaradi prihodkov staršev: od 81,39 do 183,13 EUR/mesec.
oseba živi s starši, stara je od 17 do 19 let	38,66	Višina se lahko zviša ali zniža zaradi prihodkov staršev: od 0,00 do 97,67 EUR/mesec.
višina mesečne štipendije v visokošolskem izobraževanju (od 1.8.2017)		
oseba je poročena ali ima vzdrževane člane gospodinjstva	250,28	NE
oseba živi sama, stara je 18 let in več	250,28	NE
oseba živi sama, stara je 17 let	101,74	Višina se lahko zviša ali zniža zaradi prihodkov staršev: od 101,74 do 203,48 EUR/mesec.
oseba živi s starši, stara je 20 let ali več	81,39	Višina se lahko zviša ali zniža zaradi prihodkov staršev: od 81,39 do 183,13 EUR/mesec.
oseba živi s starši, stara je od 17 do 19 let	38,66	Višina se lahko zviša ali zniža zaradi prihodkov staršev: od 38,66 do 97,67 EUR/mesec.

Višine štipendij so enake tudi, če oseba živi v stanovanju, katerega lastniki ali najemniki so starši. Dohodki staršev ne vplivajo na višino štipendije za srednješolsko izobraževanje, v primeru, da je dijak star 20 let ali več in živi samostojno (ne s svojimi starši), je poročen ali ima otroka. Če je oseba mlajša od 17. let ni upravičena do štipendije, saj starši zanjo prejemajo otroški dodatek.

Preglednica: Vpliv dohodkov staršev na višino štipendije:

višina letnih dohodkov staršev (v EUR)	vpliv na višino štipendije
osebe, stare 17 let, ki živijo samostojno	
39.000 ali manj	zvišani osnovni znesek
39.001 do 41.809	osnovni znesek
41.809 do 60.999	znižani osnovni znesek
61.000 ali več	neupravičenost do štipendije
osebe, stare 17 let, ki živijo s starši	
39.000 ali manj	zvišani osnovni znesek
39.001 do 41.809	osnovni znesek
41.809 do 60.999	znižani osnovni znesek

61.000 ali več	neupravičenost do štipendije
osebe, stare 18 in 19 let, ki živijo samostojno	
pod 61.010	osnovni znesek
61.010 do 80.199	znižani osnovni znesek
80.200 ali več	neupravičenost do štipendije
osebe, stare 18 in 19 let, ki živijo s starši	
39.000 ali manj	zvišani osnovni znesek
39.001 do 41.809	osnovni znesek
41.809 do 60.999	znižani osnovni znesek
61.000 ali več	neupravičenost do štipendije
osebe, stare 20 let ali več, ki živijo s starši	
39.000 ali manj	znižani osnovni znesek
več kot 39.000	osnovni znesek

Podatke o višini prihodkov staršev Kela pridobi od davčnega urada, in sicer za zadnje zaključeno dohodninsko leto (npr. v letu 2017 je zadnje zaključeno dohodninsko leto, leto 2015). Podatki so vsakoletno avtomatsko ažurirani. V primeru, da so trenutni prihodki staršev za 20 odstotkov nižji kot v dohodninskem letu, ki se upošteva pri višini štipendije, lahko oseba odda vlogo za izračun višine štipendije na podlagi trenutnih prihodkov. V vlogi oseba tudi navede razloge za znižanje prihodkov staršev v tekočem letu in dokaze o višini trenutnih prihodkov.

Med prihodke, ki se upoštevajo pri uveljavljanju pravice do štipendije, sodijo: prihodki iz dela, kapitalski dobiček. Osebe, ki se upoštevajo so biološki starši ali posvojitelji. Če so starši ločeni ali razvezani, se upošteva prihodek starša, s katerim oseba biva ali s katerim je nazadnje bivala (če je oseba nazadnje bivala z obema staršema, se upoštevajo prihodki obeh staršev). Če je oseba stara manj kot 18 let in živi z enim staršem ter njegovo/njenim novim zakonskim partnerko/partnerjem, se pri upoštevajo dohodki obeh (če nista poročena, se prihodki partnerja/ke ne upoštevajo).

HRVAŠKA

OTROŠKI DODATKI (DOPLATAK ZA DIJETE)

Otroški dodatki (*doplatak za dijete*) niso del pravic iz sistema socialnega varstva, ampak predstavljajo ločeno shemo. V socialne pomoči (zajamčeno minimalno denarno pomoč) se ne vštevajo oziroma se ne upoštevajo kot dohodek gospodinjstva pri preverjanju dohodkov gospodinjstva.

Shemo otroških dodatkov administrativno izvaja (dodeljuje pravico in izplačuje otroške dodatke) Hrvaški zavod za pokojninsko zavarovanje (*Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje*). Otroški dodatki se v celoti financirajo iz državnega proračuna.

Pri upravičenosti do otroškega dodatka se preverjajo le dohodki družine (gospodinjstva), pri čemer se vštevajo vsi dohodki gospodinjstva (plače, pokojnine, dohodek od samostojne dejavnosti, od oddajanja nepremičnin v najem, od turistične dejavnosti, dohodki od kapitala in drugi), ne pa tudi premično in nepremično premoženje. Pravico do otroškega dodatka imajo družine (gospodinjstva), katerih celotni dohodek v koledarskem letu pred uveljavljanjem pravice mesečno na člana gospodinjstva, ni presegel 50 odstotkov osnove za izračun, ki se določa vsako leto z Zakonom o izvrševanju Državnega proračuna RH. V letu 2016 je osnova za izračun znašala 3.326 HRK, dohodkovni cenzus za otroški dodatek pa je znašal polovico te osnove, in sicer 1.663 HKR (218 EUR).

Na tej podlagi so potem določene dohodkovne skupine za otroški dodatek, in sicer:

- prva skupina: če povprečni mesečni dohodek na člana gospodinjstva ne presega 16,33 odstotkov osnove za izračun (v letu 2016: 543 HRK),

- druga skupina: če povprečni mesečni dohodek na člana gospodinjstva presega 16,33 odstotkov (v letu 2016: 543 HRK), a ne presega 33,66 odstotkov osnove za izračun (v letu 2016: 1.120 HRK),
- tretja skupina: če povprečni mesečni dohodek na člana gospodinjstva presega 33,66 odstotkov osnove za izračun (v letu 2016: 1.120 HRK), a ne presega 50 odstotkov osnove za izračun (v letu 2016: 1.663 HRK).

Glede na to v katero dohodkovno skupino pade gospodinjstvo, so določene vsote otroškega dodatka, ki so za leto 2016 naslednje:

- če celotni dohodek na člana gospodinjstva mesečno ne presega 543 HRK, znaša otroški dodatek za vsakega otroka 299 HRK,
- če celotni dohodek na člana gospodinjstva mesečno znaša med 543 HRK in 1.120 HRK, znaša otroški dodatek za vsakega otroka 249 HRK,
- če celotni dohodek na člana gospodinjstva mesečno znaša med 1.120 HRK in 1.663 HRK, znaša otroški dodatek za vsakega otroka 200 HRK.

Za otroka brez obeh staršev ali brez poznanih staršev ali otroka staršev, ki jim je bila odvzeta poslovna sposobnost, se pripadajoč znesek otroškega dodatka poveča za 25 odstotkov (in znaša odvisno od dohodkovne skupine: 374 HRK, 312 HRK ali 249 HRK).

Za otroka z opredeljenimi večjimi zdravstvenimi težavami oz. ovirami se pripadajoč znesek otroškega dodatka poveča za 25 odstotkov (in znaša odvisno od dohodkovne skupine: 374 HRK, 312 HRK ali 249 HRK).

Za otroka v enostarševski družini, katerega drugi starš je neznan, ni znano njegovo prebivališče ali je nesposoben za samostojno življenje ali z odvzeto opravilno sposobnostjo, se pripadajoč znesek otroškega dodatka poveča za 15 odstotkov (in znaša odvisno od dohodkovne skupine: 344 HRK, 287 HR ali 229 HRK).

Za otroka, katerega starši imajo status po Zakonu o hrvaških braniteljih iz domovinske vojne ali so člani družine osebe s statusom, znaša otroški dodatek 374 HRK.

Za otroke, ki imajo z odločbo priznano težjo ali težko invalidnost, znaša otroški dodatek 832 HRK.

POMOČI POVEZANE Z IZOBRAŽEVANJEM (NAKNADE U VEZI S OBRAZOVANJEM)

Gre za različne pomoči, ki so namenjene posebnim socialnim skupinam, ki se redno izobražujejo. Sem sodijo: pomoč za redni študij, za osebe, ki so nameščene v institucijah ali varovanih stanovanjih (invalidna mladina) – mesečna višina 500 HRK; kritje stroškov bivanja v dijaških domovih za dijake iz materialno slabo stoječih družin – za dijake iz enostarševskih družin in dijake, ki so v rejniških družinah; plačilo stroškov prevoza povezanega s študijem za invalidno mladino in otroke z razvojnimi težavami.

SUBVENCIONIRANJE CENE VRTCEV

Organizacija otroškega varstva sodi v pristojnost lokalnih oblasti (občine, mesta), ki otroško varstvo tudi financirajo. Kurikulum za javne vrtce določi Ministrstvo za znanost in izobraževanje (*Ministarstvo znanosti i obrazovanja*), ki določi tudi standarde in normative.

Lokalne skupnosti subvencionirajo ceno programa vrtcev glede na dohodkovni položaj družin. Cene programov vrtcev se razlikujejo, prav tako se razlikuje način določitve subvencije, vendar je v vseh primerih zagotovljeno, da družine z najnižjimi dohodki plačujejo le del cene programa vrtca.

IRSKA

OTROŠKI DODATEK (CHILD BENEFIT)

Otroški dodatek se izplačuje staršem ali skrbnikom otrok, mlajših od 16 let ali mlajših od 18 let, če se redno šolajo.

Otroški dodatek je univerzalna pravica, tako da so do nje upravičeni vsi otroci, ki prebivajo na Irskem. Do dodatka so upravičeni tudi otroci tujih državljanov (države EU, EGP in Švica), ki delajo (so zaposleni) na Irskem.

DRŽAVNA ŠTIPENDIJA (STUDENT GRANT SCHEME)

Štipendija je glavni vir finančne pomoči, ki jo študenti lahko dobijo od države. Namenjena je rednim visokošolskim (diplomskim in podiplomskim) in rednim višješolskim študentom (PLC študenti) na večini univerz na Irskem, pa tudi irskim študentom na nekaterih univerzah na Severnem Irskem, v Združenem kraljestvu in v drugih državah EU.

Štipendija je namenjena pomoči študentom za kritje različnih stroškov povezanih z izobraževanjem. Štipendije se delijo na plačilo stroškov bivanja, plačilo šolnine in prispevke za podiplomski študij. Plačilo šolnine pokriva naslednje stroške: študentski prispevki k izobraževanju, stroški nujnih ekskurzij in delno ali celotno plačilo šolnine (razen, če je šolnina brezplačna).

Dohodek, ki se upošteva pri ugotavljanju upravičenosti je celoten letni bruto prihodek iz vseh virov (upošteva se dohodek gospodinjstva ali le dohodek upravičenca - odvisno od tega ali upravičenec živi s starši/skrbniki ali živi sam).

PROGRAM SUBVENCIONIRANJA OTROŠKEGA VARSTVA (COMMUNITY CHILDCARE SUBVENTION (v nadaljnjem besedilu CCS) PROGRAMME)

V okviru CCS programa je staršem, ki se usposablajo, izobražujejo ali imajo nizke prihodke omogočeno varstvo otrok po znižanih cenah. Varstvo izvajajo neprofitni izvajalci v skupnosti. Slednji nudijo celodnevno varstvo (več kot 5 ur dnevno), dnevno varstvo v trajanju od 3 ur in 31 minut do 5 ur, začasno varstvo v trajanju od 2 ur in 16 minut do 3 ur in 30 minut, ter kratkotrajno varstvo v trajanju od 1 ure do 2 ur in 15 minut. Ponudba storitev v okviru posameznih vrst varstva je zelo različna.

SHEMA ZGODNJEGA OTROŠKEGA VARSTVA IN IZOBRAŽEVANJA (EARLY CHILDHOOD CARE AND EDUCATION SCHEME)

Shema omogoča zgodnje varstvo in izobraževanje predšolskih otrok. Država plačuje stroške sodelujočim vrtcem in drugim ponudnikom dnevnega varstva, ki v zameno nudijo brezplačno varstvo upravičenim otrokom.

5.2 PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Predlog zakona je v skladu z veljavnim pravnim redom Republike Slovenije in ni predmet usklajevanja z mednarodnimi obveznostmi Republike Slovenije niti s pravnim redom Evropske unije.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic:

Predlog zakona nima administrativnih posledic v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov ali pravosodnih organov, razen pri poslovanju centrov za socialno delo in obveznostih strank do javne uprave.

S predlaganimi spremembami zakona (neupoštevanjem premoženja, predloga novega načina ugotavljanja materialnega položaja oziroma upoštevanja dohodka in ugotavljanja sprememb med upravičenostjo do pravice, kar bo poenostavilo postopke) se bo odločanje o letnih pravicah iz javnih sredstev s strani centrov za socialno delo opravilo z manj težav in zaostankov. Razbremenilo se bo tudi stranke. Upravičencem do VD (pa tudi do DP, OZ in DZ, če bodo do teh pravic upravičeni hkrati z VD) za podaljšanje pravice ne bo več treba vlagati vlog. Predlaga se namreč, da o podaljšanju odloči center za socialno delo po uradni dolžnosti, enako kot zdaj velja za letne pravice iz javnih sredstev. Upravičencem do letnih pravic iz javnih sredstev pa ne bo več treba sporočati določenih sprememb. Poenostavitev postopkov bo omogočila tudi izdajo informativnih izračunov (brez ročnega dela strokovnega delavca centra za socialno delo), kar bo centre za socialno delo razbremenilo administrativno upravnih postopkov in posledično omogočilo večjo usmerjenosti k reševanju konkretnih stisk uporabnikov, ki uveljavljajo mesečne pravice iz javnih sredstev. V določenih primerih bo ročno delo centrov za socialno delo pri odločanju o letnih pravicah iz javnih sredstev še vedno potrebno, saj določenih podatkov z izmenjavo podatkov z upravljalci podatkov ni mogoče pridobiti (npr. pri ugotavljanju dohodka iz tujine) oziroma jih avtomatizirati.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki, in sicer za:

Predlog zakona nima posledic za okolje.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo, in sicer za:

Predlog zakona ne bo imel učinkov za gospodarstvo.

6.4 Presoja posledic za socialno področje, in sicer za:

Predlog zakona ima posledice za socialno področje, saj se s postopno ločitvijo družinske politike od socialnega varstva zagotavlja pravičnejši sistem socialnih transferjev (OD se ne šteje kot dohodek pri DS in NA).

Upravičencem do VD (pa tudi do DP, OZ in DZ, če bodo do teh pravic upravičeni hkrati z VD) za podaljšanje pravice ne bo več treba vlagati vlog. Predlaga se namreč, da o podaljšanju odloči center za socialno delo po uradni dolžnosti.

Na podlagi predlogov sprememb zakona (neupoštevanje premoženja, predlog novega načina ugotavljanja materialnega položaja oziroma upoštevanja dohodka in ugotavljanja sprememb med upravičenostjo do pravice, kar bo poenostavilo postopke in omogočilo njihovo avtomatizacijo) bodo državljani hitreje prejeli letne pravice iz javnih sredstev, CSD pa bodo bistveno manj obremenjeni z odločanjem o letnih pravicah iz javnih sredstev. Prejemnikom mesečnih pravic iz javnih sredstev pa bo s tem omogočena večja strokovna podpora centrov za socialno delo pri reševanju njihovih konkretnih stisk.

S predlogom določitve dveh novih dohodkovnih razredov za odmero DS, ki ustrezata 7. in 8. dohodkovnemu razredu pri OD, se ocenjuje, da bo DS lahko na novo pridobilo približno 15.000 dijakov in študentov, nižji OD pa bo prejelo 5.822 otrok v srednji šoli v 7. dohodkovnem razredu in 1.881 otrok v srednji šoli v 8. dohodkovnem razredu, ki bodo namesto tega lahko dobili DS, ki je znatno višja od trenutno veljavne razlike pri OD.

Z neupoštevanjem OD in DS pri NA se bo vpliv števila otrok na višino NA nekoliko povečal.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja, in sicer za:

Predlog zakona ne bo imel učinkov za dokumente razvojnega načrtovanja.

6.6 Presoja posledic za druga področja:

Predlog zakona ne bo imel učinkov za druga področja.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

Sprejeti zakon bo predstavljen ciljnim skupinam ter širši javnosti prek medijev in na svetovnem spletu. Izvajanje sprejetega zakona bo spremljal Inštitut Republike Slovenija za socialno varstvo.

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona:

/

7. PRIKAZ SODELOVANJA JAVNOSTI PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA:

8. PODATEK O ZUNANJEM STROKOVNJAKU OZIROMA PRAVNI OSEBI, KI JE SODELOVALA PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA, IN ZNESKU PLAČILA ZA TA NAMEN:

Pri pripravi predloga zakona zunanji strokovnjak oziroma pravna oseba ni sodelovala.

9. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES:

- ☐ Janez Cigler Kralj, minister
- ☐ Mateja Ribič, državna sekretarka
- ☐ mag. Cveto Uršič, državni sekretar
- ☐ mag. Valentina Vehovar, v. d. generalne direktorice Direktorata za socialne zadeve
- ☐ Ana Kreft, vodja Sektorja za pravice iz javnih sredstev
- ☐ Marjetka Kovšca, sekretarka

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US, 51/16 – odl. US, 88/16, 61/17 – ZUPŠ, 75/17, 77/18 in 47/19) se v 3. členu črta 8. točka.

9. in 10. točka postaneta 8. in 9. točka.

2. člen

V 11. členu se 4. točka spremeni tako, da se glasi:

»4. mladoletna oseba ali polnoletna oseba, dokler jo morajo starši v skladu z zakonom, ki ureja dolžnost preživljanja, preživljati in ki v življenjski skupnosti zaradi nasilja v družini, zaradi katerega potekajo postopki v skladu s predpisi, ki urejajo preprečevanje nasilja v družini ali drugih utemeljenih razlogov, zaradi katerih je v skladu s podatki centra za socialno delo porušena vez med starši in otroci, ni več dejansko povezana z njimi;«.

7. točka spremeni tako, da se glasi:

»7. polnoletna oseba, ki ima status invalida po zakonu, ki ureja socialno vključevanje invalidov, dokler jo morajo starši v skladu z zakonom, ki ureja dolžnost preživljanja, preživljati;«.

V 8. točki se za besedilom »ker so ti umrli« črta vejica in besedilo »ali ker v življenjski skupnosti zaradi nasilja v družini, zaradi katerega so sproženi ali že tečejo postopki v skladu s predpisi, ki urejajo preprečevanje nasilja v družini, ni več dejansko povezana z njimi«.

3. člen

V 12. členu se v prvem odstavku v 4. točki za besedilom »prejeti na podlagi izvršilnega pravnega naslova z namenom kritja življenjskih stroškov« črta vejica in besedilo »pri otrocih in pastorkih iz 2. točke prvega odstavka 10. člena tega zakona pa do višine minimalnega dohodka, ki bi jim pripadala po zakonu, ki ureja socialnovarstvene prejemke, če ne bi imeli drugih dohodkov«.

V 8. točki se pred podpičjem doda vejica in besedilo »pri ugotavljanju upravičenosti do denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka, pravice do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev, pravice do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje, oprostitve plačila socialnovarstvenih storitev, prispevka k plačilu družinskega pomočnika ter znižanega plačila vrtca«.

9. in 10. točka se spremenita tako, da se glasita:

»9. denarna socialna pomoč, zmanjšana za znesek, ki je enak dodatku za pomoč in postrežbo in dodatku za aktivnost, razen izredna denarna socialna pomoč, pri ugotavljanju upravičenosti do varstvenega dodatka, državne štipendije, znižanem plačilu vrtca, subvencije najemnine, oprostitve plačila socialnovarstvenih storitev ter prispevka k plačilu družinskega pomočnika;

»10. varstveni dodatek, zmanjšan za znesek, ki je enak dodatku za pomoč in postrežbo, pri ugotavljanju

upravičenosti do državne štipendije, znižanem plačilu vrtca, subvencije najemnine, oprostitve plačila socialnovarstvenih storitev ter prispevka k plačilu družinskega pomočnika;«.

V 11. točki se pred podpičjem doda vejica in besedilo »pri ugotavljanju upravičenosti do znižanega plačila vrtca«.

17. točka se črta.

Ostale točke se ustrezno preštevilčijo.

V drugem odstavku se v 4. točki za deseto alineo pika nadomesti s podpičjem in doda nova enajsta alineja, ki se glasi:

»- sredstva za nego in pomoč ter druge oblike denarnih nadomestil, ki jih dobiva oseba, za katero skrbi oseba, ki se upošteva pri ugotavljanju materialnega položaja, v polovični višini prejetih sredstev.«.

Za drugim odstavkom se dodata nova tretji in četrti odstavek, ki se glasita:

»(3) Ne glede na prvi odstavek tega člena se pri uveljavljanju pravice do otroškega dodatka, državne štipendije in znižanja plačila vrtca, kadrovska štipendija za študij v Sloveniji ter dohodek dijakov in študentov za opravljeno začasno in občasno delo na podlagi napotnice, ne upoštevata do višine minimalne plače, določene v skladu z zakonom, ki ureja minimalno plačo, kadrovska štipendija za študij v tujini pa do višine minimalne plače, določene v skladu z zakonom, ki ureja minimalno plačo, povečane za 60 odstotkov.

(4) Ne glede na 1. oziroma 4. točko prvega odstavka tega člena se pri uveljavljanju pravice do denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka, subvencije najemnine, pravice do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev, pravice do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje, oprostitve plačila socialnovarstvenih storitev ter prispevka k plačilu družinskega pomočnika, pri otrocih in pastorkih iz 2. točke prvega odstavka 10. člena tega zakona preživnina, nadomestilo preživnine in drugi prejemki, prejeti na podlagi izvršilnega pravnega naslova z namenom kritja življenjskih stroškov, in družinska pokojnina, upoštevajo do višine minimalnega dohodka, ki bi jim pripadala po zakonu, ki ureja socialnovarstvene prejemke, če ne bi imeli drugih dohodkov.«.

Dosedanji tretji in četrti odstavek postaneta peti in šesti odstavek.

Dosedanji peti odstavek se črta.

Dosedanji šesti in sedmi odstavek postaneta sedmi in osmi odstavek.

Za osmim odstavkom se doda nov deveti odstavek, ki se glasi:

»(9) Ne glede na 4. točko prvega odstavka in četrti odstavek tega člena se pri uveljavljanju pravice do otroškega dodatka, državne štipendije in znižanja plačila vrtca pri skupnem varstvu in vzgoji v skupni dohodek družine všteva znesek celotne preživnine, določene z izvršilnim naslovom za posameznega otroka.«.

4. člen

13. člen se spremeni tako, da se glasi:

»13. člen

(1) Pri ugotavljanju upravičenosti do posamezne pravice iz javnih sredstev se dohodek zmanjša za izplačane preživnine; sredstva, ki jih od osebe (kot preživninskega zavezanca) izterja preživninski sklad iz naslova izplačanega nadomestila preživnine oziroma sredstva, ki jih je oseba sama plačala skladu iz tega naslova za leto, v katerem se upošteva dohodek pri uveljavljanju pravic po tem zakonu; in za druge prejemke, izplačane na podlagi izvršilnega pravnega naslova z namenom kritja življenjskih stroškov, vendar največ v višini izvršilnega pravnega naslova.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek se pri uveljavljanju pravice do otroškega dodatka, državne štipendije in znižanja

plačila vrtca pri skupnem varstvu in vzgoji dohodek zmanjša za preživnino v višini izvršilnega naslova, za katero je v skladu z izvršilnim naslovom preživninski zavezanec vlagatelj.«.

5. člen

15. člen se spremeni tako, da se glasi:

»15. člen

(1) Pri ugotavljanju upravičenosti do denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka, oprostitve plačila socialnovarstvenih storitev, prispevka k plačilu družinskega pomočnika, subvencije najemnine, pravice do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev in do pravice do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje se dohodek upošteva na način in glede na obdobje, določeno skladno z zakonom, ki ureja socialnovarstvene prejemke.

(2) Pri ugotavljanju upravičenosti do otroškega dodatka, znižanega plačila vrtca in državne štipendije se upošteva dohodek v preteklem koledarskem letu pred vložitvijo vloge.

(3) Pri ugotavljanju dohodka iz prejšnjega odstavka se upoštevajo podatki iz odločb o odmeri dohodnine in podatki iz obračunov akontacije dohodnine in dohodnine od dohodka iz dejavnosti. Kadar v času odločanja podatki iz prejšnjega stavka še niso na voljo, se upoštevajo podatki, ki so jih davčnemu organu posredovale osebe, zavezane za dajanje podatkov in podatki, potrebni za izračun akontacije dohodnine za preteklo leto.

(4) Kadar v času odločanja o pravicah iz drugega odstavka tega člena podatki iz prejšnjega odstavka še niso na voljo, se upoštevajo podatki iz odločb o odmeri dohodnine in podatki iz obračunov akontacije dohodnine in dohodnine od dohodka iz dejavnosti za predpreteklo leto, preračunani na raven preteklega koledarskega leta, tako da se povečajo za rast neto povprečne plače na zaposlenega v obdobju januar–december preteklega leta v primerjavi z istim obdobjem predpreteklega leta.

(5) Pri ugotavljanju dohodka se upoštevajo tudi podatki iz uradnih evidenc centrov za socialno delo in drugih upravljavcev zbirk podatkov, ki vodijo uradne evidence o izplačanih dohodkih oziroma pravicah iz javnih sredstev, in druga dokazila skladno z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek.

(6) Ne glede na drugi odstavek tega člena se pri upravičencih do denarne socialne pomoči upoštevajo le njihovi tekoči dohodki.

(7) Tekoči dohodki so periodični in občasni dohodki, ki jih je oseba prejela v obdobju treh koledarskih mesecev pred mesecem vložitve vloge in se ugotavljajo na podlagi podatkov iz obračunov davčnega odtegljaja ali drugih dokazil izplačevalcev dohodka. Če podatki iz obračunov davčnega odtegljaja ali drugih dokazil izplačevalcev dohodka niso na voljo, se upoštevajo podatki iz dokazil, ki jih predloži oseba.

(8) Tekoči periodični dohodki se preračunajo na letno raven tako, da se tekoči povprečni mesečni dohodek pomnoži z 12 in preračuna na raven preteklega leta. Na raven preteklega leta se tekoči periodični dohodki preračunajo tako, da se pomnožijo s količnikom, ki se izračuna iz razmerja med neto povprečno plačo na zaposlenega v obdobju januar–december preteklega leta in zadnjo neto povprečno plačo na zaposlenega v mesecu izplačila tekočega dohodka.

(9) Tekoči občasni dohodki se preračunajo na raven preteklega leta na način, določen v prejšnjem odstavku.

(10) Tekoči periodični dohodki so: plače, pokojnine, preživnine, rente in drugi dohodki, ki jih oseba prejema v enakih ali podobnih zneskih v enakih ali podobnih časovnih obdobjih, tekoči občasni dohodki pa so dohodki, ki jih je oseba v obdobju treh koledarskih mesecev pred mesecem vložitve vloge prejela največ dvakrat.

(11) Stranka lahko z ugovorom ali pritožbo pri letni pravici, uveljavlja upoštevanje tekočih dohodkov, v primeru bistvenega poslabšanja materialnega položaja. V tem postopku center za socialno delo upošteva tekoče dohodke osebe na način, kot je določen v sedmem in prejšnjem odstavku tega člena ter izda novo odločbo o višini

prejemanja letne pravice.

(12) Kot bistveno poslabšanje materialnega položaja se šteje izguba ali zmanjšanje periodičnega dohodka osebe, ki vpliva na višino letne pravice.

(13) Podrobnejši način upoštevanja dohodkov določi minister, pristojen za socialne zadeve.«.

6. člen

16. člen se črta.

7. člen

V 17. členu se v prvem odstavku 6. točka spremeni tako, da se glasi:

»6. denarna sredstva na transakcijskem ali drugem računu, zmanjšana za dohodke skladno s prvim odstavkom 12. člena tega zakona, izplačane v mesecu pred mesecem vložitve vloge, hranilne vloge in druga sredstva po izjavi posameznika;«.

Drugi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(2) Ne glede na prejšnji odstavek se premoženje ne upošteva pri ugotavljanju materialnega položaja pri letnih pravicah.«.

8. člen

V 18. členu se v prvem odstavku v:

- 1. točki besedilo »do vrednosti primerne stanovanja« nadomesti z besedilom »120.000 eurov«,
- 2. točki za besedilom »osnovnega zneska minimalnega dohodka, določenega s predpisi, ki urejajo socialnovarstvene prejemke« doda besedilo »(v nadaljevanju osnovni znesek minimalnega dohodka)«.

Peti odstavek se črta.

9. člen

19. člen se črta.

10. člen

Drugi odstavek 22. člena se spremeni, da se glasi:

»(2) Otroški dodatek glede na uvrstitev v dohodkovni razred znaša mesečno:

Dohodkovni razred	Povprečni mesečni dohodek na osebo (v eurih)	Znesek otroškega dodatka za otroka do 18. leta (v eurih)		
		1. otrok	2. otrok	3. in naslednji otrok
1	do 191,40	117,05	128,75	140,47
2	od 191,41 do 319,01	100,08	110,63	121,12
3	od 319,02 do 382,82	76,27	85,25	94,19
4	od 382,83 do 446,62	60,16	68,64	77,28

5	od 446,63 do 563,60	49,19	57,41	65,57
6	od 563,61 do 680,56	31,17	39,01	46,81
7	od 680,57 do 871,98	23,38	31,17	39,01
8	od 871,99 do 1.052,75	20,36	28,16	35,95

».

11. člen

Drugi odstavek 23. člena se spremeni, da se glasi:

»(2) Državna štipendija brez dodatkov glede na uvrstitev v dohodkovni razred znaša:

Dohodkovni razred	Povprečni mesečni dohodek na osebo (v eurih)	Osnovna višina eurih za upravičenca do 18 let starosti	Osnovna višina v eurih za upravičenca nad 18 let starosti
1	do 319,01	97,28	194,56
2	od 319,02 do 382,82	81,92	163,84
3	od 382,83 do 446,62	66,56	133,12
4	od 446,63 do 563,60	51,20	102,40
5	od 563,61 do 680,56	35,84	71,68
6	od 680,57 do 871,98	27,00	54
7	od 871,99 do 1.052,75	23,50	47,00

».

12. člen

V 24. členu se za drugi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(2) Starši uveljavljajo znižano plačilo vrtca z vlogo, ne glede na to, ali je otrok v skladu z določbami tega člena oziroma zakona, ki ureja vrtce, v celoti oproščen plačila vrtca. Staršem, ki ne uveljavljajo znižanega plačila, vrtec izstavi račun v višini najvišjega dohodkovnega razreda po lestvici iz prvega odstavka.«.

13. člen

V 29. členu se v prvem odstavku črta besedilo: »če upravičenec izpolnjuje pogoje za pridobitev varstvenega dodatka«.

14. člen

V 35.a členu se za drugim odstavkom doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

»(3) Center za socialno delo na način iz prvega in drugega odstavka tega člena preveri izpolnjevanje pogojev za nadaljnje prejemanje tudi za varstveni dodatek. V primeru, če je oseba iz prejšnjega stavka upravičena do denarne socialne pomoči ali pravice do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev ali pravice do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje, se preveri izpolnjevanje pogojev za nadaljnje prejemanje tudi za te pravice.«.

15. člen

V 37.a členu se v prvem odstavku besedilo »21. dan« nadomesti z besedilom »15. dan«.

Za drugim odstavkom se doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

»(3) Odločba, s katero se odloči o pravici po tem zakonu, se lahko vroča tudi po elektronski poti v skladu z zakonom o splošnem upravnem postopku.«.

16. člen

V 38.c členu se v drugem odstavku besedilo »21. dan« nadomesti z besedilom »15. dan«.

Za tretjim odstavkom se doda nov četrti odstavek, ki se glasi:

»(3) Informativni izračun se lahko vroča tudi po elektronski poti v skladu z zakonom o splošnem upravnem postopku.«.

17. člen

V 42. členu se tretji odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(3) Upravičenec do otroškega dodatka, državne štipendije, znižanega plačila vrtca, subvencije malice za učence in dijake ter subvencije kosila za učence, mora centru za socialno delo sporočiti naslednje spremembe, ki pri teh pravicah lahko vplivajo na upravičenost do pravice iz javnih sredstev, njeno višino ali obdobje prejemanja:

- spremembo števila oseb ali upravičencev,
- pri pravici do otroškega dodatka, vpis v vrtec do dopolnjenega 4. leta starosti otroka,
- pri pravici do državne štipendije, spremembe, ki po zakonu, ki ureja štipendiranje, vplivajo na to pravico,

v osmih dneh od dneva, ko je taka sprememba nastala ali je zanjo izvedel.«.

Za tretjim odstavkom se doda nov četrti odstavek, ki se glasi:

»(4) Upravičenec do letne pravice lahko zaradi bistvenega poslabšanja materialnega položaja iz desetega odstavka 15. člena tega zakona med trajanjem pravice vloži zahtevo za nov izračun pravice.«.

Dosedanji četrti odstavek postane peti odstavek.

18. člen

V 42.a členu se v prvem odstavku besedilo »prejšnji člen« nadomesti z besedilom »prvi odstavek prejšnjega člena«.

19. člen

V 42.b členu se četrti odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(3) O zahtevi za nov izračun letne pravice iz četrtega odstavka 42. člena tega zakona, center za socialno delo na novo odloči s prvim dnevom naslednjega meseca po prejemu obvestila o spremembi na način, kot je določen v sedmem in osmem odstavku 15. člena ter izda odločbo, s katero razveljavi odločbo, s katero je bila osebi priznana pravica iz javnih sredstev, in na novo določi višino letne pravice iz javnih sredstev.«.

20. člen

V 51. členu se v drugem odstavku:

- v 1. točki se besedilo »stalno ali začasno prebivališče« nadomesti z besedilom »stalno ali začasno ali zakonsko

prebivališče«, besedi »zakonski stan« pa z besedilom »zakonski stan in sklenjeno partnersko zvezo«,

- v 9. točki pred podpičjem doda beseda »in« in besedilo »podatke iz evidence invalidov, ki jim je priznana pravica do zaposlitvene rehabilitacije (datum prijave in odjave v evidenco, podatke o višini, obdobju upravičenosti, datumu izplačila prejemka)«,

- 23. točka spremeni tako, da se glasi:

»23. kreditnih institucij – podatke o stanju in prometu na transakcijskih računih, podatke o višini sredstev na varčevalnih računih, podatke o višini depozitov, podatke o premoženjskih pravicah iz poddepoja finančnih instrumentov, podatke o imetnikih enot premoženja investicijskih skladov, o številu enot, vrednosti enote ter podatke o skladu;«.

21. člen

V 53. členu se prvi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(1) Podatki iz centralne zbirke podatkov iz 49. člena tega zakona se hranijo trajno.«.

Za spremenjenim prvim odstavkom se doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»(2) Dokumenti iz centralne zbirke podatkov iz 49. člena tega zakona se hranijo pet let po datumu prenehanja upravičenosti do pravice iz javnih sredstev, razen če posamezni zakon za določene dokumente ne določa drugače.«.

Dosedanji drugi odstavek postane tretji odstavek.

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

22. člen

(dokončanje postopkov)

Postopki za uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, ki so se začeli pred začetkom uporabe tega zakona, se dokončajo po določbah Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US, 51/16 – odl. US, 88/16, 61/17 – ZUPŠ, 75/17, 77/18, 47/19 in 189/20 – ZFRO).

23. člen

(začetek veljavnosti in uporabe zakona)

(1) Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne prvega dne v mesecu, ki sledi mesecu, v katerem je ta zakon uveljavljen, razen x. člena, ki se začne uporabljati 1. x 2022.

(2) Do začetka uporabe določb iz prejšnjega odstavka se glede vprašanj, ki jih te določbe urejajo, še naprej uporabljajo določbe Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US, 51/16 – odl. US, 88/16, 61/17 – ZUPŠ, 75/17, 77/18, 47/19 in 189/20 – ZFRO).

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu:

V veljavni 8. točki 3. člena Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12

– ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US, 51/16 – odl. US, 88/16, 61/17 – ZUPŠ, 75/17, 77/18, 47/19 in 189/20 – ZFRO, v nadaljnjem besedilu: ZUPJS) je opredeljen pojem spremembe vrste periodičnega dohodka. Sprememba vrste periodičnega dohodka je s predlogom tega zakona črtana (podrobneje v obrazložitvi k 4. členu predloga zakona), zato se predlaga črtanje 8. točke 3. člena ZUPJS.

Zaradi črtanja 8. točke 3. člena ZUPJS se predlaga, da 9. in 10. točka postaneta 8. in 9. točka.

K 2. členu:

V skladu z veljavnim 11. členom ZUPJS se pri ugotavljanju materialnega položaja osebe, ki uveljavlja pravico iz javnih sredstev, ne upoštevajo naslednje osebe:

1. otroci, ki ob razvezi zakonske zveze ali zunajzakonske skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja, v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo, niso bili zaupani v vzgojo in varstvo vlagatelju ali osebi, s katero vlagatelj živi v zunajzakonski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja, v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo;
2. otroci in pastorki, ki se poročijo ali živijo v zunajzakonski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja, v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo, ali postanejo roditelji ter skrbijo za otroka;
3. zakonec osebe, ki v življenjski skupnosti ni več dejansko povezan z družino in je začel postopek za razvezo zakonske zveze ali pogrešani zakonec;
4. polnoletna oseba, dokler so jo starši skladno s predpisi, ki urejajo dolžnost preživljanja, dolžni preživljati in ki v življenjski skupnosti zaradi nasilja v družini, zaradi katerega so začeli ali tečejo postopki skladno s predpisi, ki urejajo nasilje v družini, ni več dejansko povezana z njimi;
5. osebe, ki so v institucionalnem varstvu in so delno ali v celoti oproščene plačila storitve, razen kadar uveljavljajo oprostitev plačila te storitve;
6. otroci ali polnoletne osebe, ki so nameščene v rejniško družino na podlagi odločbe o namestitvi otroka v rejniško družino;
7. otroci, ki imajo podaljšano roditeljsko pravico;
8. mladoletna oseba, ki je brez staršev, ker so ti umrli, ali ker v življenjski skupnosti zaradi nasilja v družini, zaradi katerega so sproženi ali že tečejo postopki v skladu s predpisi, ki urejajo preprečevanje nasilja v družini, ni več dejansko povezana z njimi.

S spremembo veljavne 4. in 8. točke 11. člena ZUPJS se predlaga, da se pri ugotavljanju upravičenosti do pravic iz javnih sredstev kot del družine svojih staršev ne šteje tudi mladoletna ali polnoletna oseba, dokler jo morajo starši v skladu z zakonom, ki ureja dolžnost preživljanja, preživljati in ki v življenjski skupnosti tudi iz drugih utemeljenih razlogov, zaradi katerih je porušena vez med starši in otroci, ni več dejansko povezana z njimi. V praksi so se pojavili primeri otrok, ki so vključeni v program v program aktivne politike zaposlovanja Projektno učenje mlajših odraslih. Gre za osebe, ki stika s primarno družino zaradi neugodnih razmer nimajo več, hkrati pa starši ne izvajajo dolžnosti preživljanja, kar je mogoče ugotoviti iz evidenc centrov za socialno delo. Ker v takih primerih ne gre za nasilje v družini, jih v skladu z veljavno zakonodajo ni mogoče izključiti iz primarne družine, tj. družine svojih staršev, zato se predlaga izključitev omenjenih oseb iz družine svojih staršev.

S spremembo veljavne 7. točke 11. člena ZUPJS se predlaga uskladitev z Družinskim zakonikom (Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 – ZNOrg, 22/19, 67/19 – ZMatR-C in 200/20 – ZOOMTVI). Ta je namreč ukinil pojem »podaljšana roditeljska pravica« in ga nadomestil s skrbništvom.

Predlaga se, da se polnoletna oseba, ki ima status invalida po Zakonu o socialnem vključevanju invalidov (Uradni list RS, št. 30/18), dokler jo morajo starši v skladu z zakonom, ki ureja dolžnost preživljanja, preživljati, ne šteje kot del družine svojih staršev. Te polnoletne osebe so namreč starši v skladu z Družinskim zakonikom, če se

šolajo, dolžni preživljati, vendar najdlje do 26. leta starosti. V skladu z Zakonom o socialnem vključevanju invalidov (Uradni list RS, št. 30/18) so za pokrivanje osnovnih življenjskih stroškov upravičeni do nadomestila za invalidnost, ki jim omogoča enakovredno življenje in prebivanje v skupnosti. Višina nadomestila za invalidnost je enaka seštevku denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka po Zakonu o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13, 90/15, 88/16, 31/18 in 73/18; v nadaljnjem besedilu: ZSVarPre), ki velja za edino odraslo osebo v družini. Navedeno pomeni, da če se te polnoletne osebe ne izključi iz družine svojih staršev, lahko pride zaradi upoštevanja nadomestila za invalidnost kot dohodek do posrednega preživljanja staršev, če npr. starši uveljavljajo pravico do denarne socialne pomoči.

Prav tako je treba narediti izjemo zaradi oprostitve plačila institucionalnega varstva, če je "polnoletni otrok", ki so ga starši dolžni preživljati, vključen v institucionalno varstvo. V postopku oprostitve institucionalnega varstva ni predvideno, da bi se starši šteli kot družinski člani. Namreč postopek oprostitve je prilagojen tako, da se predpostavlja, da mora upravičenec (ki zaproša za oprostitve) preživljati druge družinske člane - tako se pod družinske člane zajame partnerje in otroke, ki sta jih partner in upravičenec dolžna preživljati. V primeru polnoletnih oseb, ki so jih starši dolžni preživljati in so vključeni v institucionalno varstvo, ne velja, saj so upravičenca dolžni preživljati starši in ne obratno.

K 3. členu:

V skladu z veljavno 4. točko prvega odstavka 12. člena ZUPJS se pri vseh pravicah iz javnih sredstev preživnina, nadomestilo preživnine in drugi prejemki, prejeti na podlagi izvršilnega pravnega naslova z namenom kritja življenjskih stroškov, kot dohodek upoštevajo v celotnem znesku, razen če gre za dohodek otroka in pastorka, ki so ga starši v skladu z družinsko zakonodajo še dolžni preživljati. V takem primeru se preživnina, nadomestilo preživnine in drugi prejemki, prejeti na podlagi izvršilnega pravnega naslova z namenom kritja življenjskih stroškov, upoštevajo do višine minimalnega dohodka, ki bi otroku in pastorku pripadala po ZSVarPre, če ne bi imeli drugih dohodkov (zdaj do višine 0,59 osnovnega zneska minimalnega dohodka oziroma 237,29 evra oziroma v primeru skupnega varstva in vzgoje otroka v višini 118,64 evra) oziroma do meje osnovnega preživetja otroka oziroma pastorka.

Navedena ureditev temelji na načelu, da je treba upoštevati vse dohodke in prejemke, razen tistih, ki so dodeljeni za poseben namen ali so namenjeni kritju posebnih potreb. S tako opredeljeno višino preživnine oziroma delom preživnine, ki se upošteva pri ugotavljanju materialnega položaja vlagatelja in njegove družine, so bile upoštevane zahteve, ki jih je Ustavno sodišče za ustavnoskladno upoštevanje preživnine (oziroma njenega dela) otrok pri uveljavljanju pravice do DP družini opredelilo v odločbi št. U-I-116/03. Iz odločbe Ustavnega sodišča št. U-I-73/15-28 z dne 7. 7. 2015 izhaja, da 4. točka prvega odstavka 12. člena ZUPJS ni v neskladju z Ustavo, saj je ustavno sodišče v odločbi št. U-I-116/03 opozorilo, da odločitev v tej zadevi ne pomeni, da je upoštevanje otrokove preživnine pri odločanju o DP samo po sebi v neskladju z Ustavo. Zakonodajalčevi presoji je prepustilo, da oceni, kolikšen del preživnine je namenjen zadovoljevanju skupnih potreb družine (stroški stanovanja, ogrevanje, prehrana), in v tem delu preživnino upošteva pri odmerjanju DP oziroma da sprejme ureditev, po kateri otroka, čigar preživnina dosega oziroma presega minimalni dohodek in so mu s tem zagotovljena sredstva za preživetje, ne šteje med družinske člane po posameznem zakonu. Dolžnost preživljanja otrok je v prvi vrsti dolžnost staršev; dolžnost države, da staršem pri tem pomaga iz javnih sredstev, pa nastopi šele, ko starši, kljub temu, da so storili vse, kar je v njihovi moči, svoje dolžnosti ne morejo izpolniti.

S spremembo 4. točke prvega odstavka 12. člena in novim četrtem odstavkom (izjemo od 4. točke prvega odstavka 12. člena ZUPJS) se predlaga, da se pri pravicah do otroškega dodatka (v nadaljnjem besedilu: OD), državne štipendije (v nadaljnjem besedilu: DS), znižanem plačilu vrtca (v nadaljnjem besedilu: VR), subvenciji malice za učence in dijake (v nadaljnjem besedilu: MU) in subvenciji kosila za učence (v nadaljnjem besedilu: KU), preživnina, nadomestilo preživnine in drugi prejemki, prejeti na podlagi izvršilnega pravnega naslova z namenom kritja življenjskih stroškov, upoštevajo v celotnem znesku, ne samo pri odraslih osebah v družini, ampak tudi pri otrocih in pastorkih iz 2. točke prvega odstavka 10. člena ZUPJS. Omenjene pravice namreč primarno niso namenjene preživljanju otrok, ampak vzgoji in izobraževanju, zato upoštevanje omenjenih dohodkov otroka ali pastorka pri teh pravicah ne more imeti za posledico preživljanja starša s strani otroka.

Z novim četrtem odstavkom se enako predlaga tudi za družinsko pokojnino, kot dohodek otroka.

Z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih, ki je v zakonodajnem

postopku, se predlaga, da se k denarni socialni pomoči (v nadaljnjem besedilu: DP) (če je oseba do DP upravičena in izpolnjuje ostale z zakonom določene pogoje) lahko dodelita dodatek za pomoč in postrežbo (če oseba zaradi starosti, bolezni ali invalidnosti za opravljanje osnovnih življenjskih potrebuje nujno pomoč druge osebe in ne prejema dodatka za tujo nego in pomoč po drugih predpisih) in dodatek za aktivnost (kot spodbuda za delo). Omenjena dodatka se torej štejeta kot del DP, čeprav je njun namen drugačen od namena DP, ki je zagotavljanje osnovnega preživetja. Navedeno smiselno velja tudi za varstveni dodatek (v nadaljnjem besedilu: VD). Ker so do VD v skladu z ZSVarPre lahko upravičene samo osebe, ki niso zmožne za delo ali so trajno nezaposeljive ali nezaposlene, starejše od 63 let ženske in 65 let moški, torej osebe, ki se ne morejo zaposliti (zato ne potrebujejo spodbude za delo), se k VD lahko deli samo dodatek za pomoč in postrežbo, ne pa tudi dodatek za aktivnost. Z namenom neupoštevanja omenjenih dodatkov k DP oziroma VD kot dohodek pri ostalih pravicah iz javnih sredstev, se predlaga sprememba veljavne 9. točke prvega odstavka 12. člena ZUPJS na način, da se kot dohodek pri ostalih pravicah iz javnih sredstev šteje DP (brez izredne denarne socialne pomoči), zmanjšana za znesek, ki je enak dodatku za pomoč in postrežbo in dodatku za aktivnost, ter sprememba 10. točke prvega odstavka 12. člena ZUPJS na način, da se kot dohodek pri ostalih pravicah iz javnih sredstev šteje VD, zmanjšan za znesek, ki je enak dodatku za pomoč in postrežbo.

V veljavnem 7. členu ZUPJS je določen vrstni red uveljavljanja pravic oziroma prejemkov. Najprej se uveljavlja OD, nato DP, VD in kot zadnja DS, vendar brez sankcije, tj. fiktivnega izračuna pravice, do katere bi bila družina upravičena, če bi jo uveljavila v skladu z vrstnim redom. Pri ugotavljanju materialnega položaja se zato kot dohodek zdaj upoštevajo samo tiste pravice iz javnih sredstev iz vrstnega reda, do katerih je družina dejansko upravičena. Za ostale pravice iz javnih sredstev veljavni ZUPJS vrstnega reda uveljavljanja pravice ne določa. Navedeno je pomembno pri ugotavljanju oziroma upoštevanju dohodkov. V skladu z veljavno zakonodajo se tako OD šteje kot dohodek pri ugotavljanju materialnega položaja pri DP, VD in DS (pa tudi vseh ostalih pravicah iz javnih sredstev), DP se šteje kot dohodek pri VD in DS (pa tudi vseh ostalih pravicah iz javnih sredstev, razen pri pravici do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje (v nadaljnjem besedilu: OZ) in pravici do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev (v nadaljnjem besedilu: DZ), saj pri OZ in DZ upoštevajo določbe, ki veljajo za pri DP, pri DP pa se DP ne šteje kot dohodek), VD pa kot dohodek pri DS (pa tudi vseh ostalih pravicah iz javnih sredstev), DS pa se šteje kot dohodek pri VR, ne pa tudi pri subvenciji najemnine (v nadaljnjem besedilu: NA), saj se pri NA upoštevajo določbe, ki veljajo za pri DP, pri ugotavljanju materialnega položaja pri DP, pa se DS ne šteje kot dohodek.

Reforma socialne zakonodaje z začetkom v letu 2005 (uporaba z 2012) je namreč neločljivo povezala letne pravice in mesečne pravice iz javnih sredstev (tako z določitvijo vrstnega reda uveljavljanja pravic kot z upoštevanjem pravic iz javnih sredstev kot dohodek), in sicer:

- letne pravice so OD, DS, VR, MU in KU,
- mesečne pravice so DP, VD, OZ, DZ, NA, oprostitev plačila socialnovarstvenih storitev (institucionalno varstvo) (v nadaljnjem besedilu: SO) in pravica do prispevka k plačilu družinskega pomočnika (v nadaljnjem besedilu: DR).

Na podlagi upoštevanja OD kot dohodek pri DP in VD ter DS sta bili oblikovani ekvivalenčna lestvica pri DP in VD, pa tudi dohodkovna lestvica pri DS, zato sprememba vrstnega reda uveljavljanja pravic iz javnih sredstev ni mogoča brez spremembe omenjenih lestvic.

Že iz same vsebine posameznih pravic je razvidno, da so letne pravice iz javnih sredstev večinoma povezane z vzgojo in izobraževanjem, medtem ko so mesečne pravice iz javnih sredstev večinoma povezane z (nujnim) preživetjem.

Tako so letne pravice iz javnih sredstev namenjene zgolj za otroke (preko staršev kot zakonitih zastopnikov ali neposredno), medtem ko so mesečne (socialne) pravice namenjene tudi odraslim (staršem).

Razliko v naravi potrjuje tudi obstoječe ugotavljanje materialnega položaja posameznika oziroma družine, saj se pri letnih in mesečnih pravicah iz javnih sredstev (kot je navedeno zgoraj) dohodki upoštevajo različno. Pri letnih pravicah iz javnih sredstev se tako upoštevajo dohodki iz preteklega leta, ki se ugotovijo na podlagi dohodninskih odločb (običajno informativnega izračuna dohodnine, ki postane odločba), saj je mogoče materialno stanje družine (ki je običajno odvisno predvsem od dohodka) ugotavljati le na daljše časovno obdobje zaradi (običajnega) nihanja (mesečnega) dohodka (npr. zaradi neenakomerno porazdeljenega delovnega časa), uveljavljanja osebnih olajšav pri dohodnini ipd.. Pri mesečnih pravicah iz javnih sredstev pa je treba družini zagotoviti sredstva za preživetje v trenutku materialne ogroženosti, zato se dohodki družine ugotavlja na krajše

časovno obdobje (praviloma iz zadnjih treh mesecev pred mesecem vložitve vloge).

Eno izmed temeljnih načel družinske politike je univerzalnost. To pomeni, da je v središču družinske politike vsaka družina in vsak otrok kot naložba v prihodnost celotne družbe, ne glede na dohodkovni in socialni položaj družine.

Tako je ena temeljnih nalog družinske politike zmanjševanje razlik v življenjski ravni med posamezniki in pari brez otrok ter družinami z otroki, ki imajo sicer primerljive lastne dohodke. Medtem je naloga ukrepov socialnega varstva družinam in posameznikom, ki tega ne zmorejo sami, zagotoviti sredstva za zadovoljevanje vsaj minimalnih življenjskih potreb. Zato je logično, da se pogoji za pridobitev pravic z enega ali drugega področja razlikujejo.

V Sloveniji že dalj časa poteka razprava o morebitni uvedbi univerzalnega OD in usmeritvi družinske politike bolj v smeri univerzalnosti.

Kot univerzalne na področju družinske politike razumemo vse ukrepe, ki so na voljo vsem družinam z enakim številom otrok v enakem obsegu ne glede na njihov dohodkovni in premoženjski položaj.

Da se načelo enakosti (ali univerzalnosti) v tem primeru nanaša na družine z enakim številom otrok in ne nujno na vse družine enako, je v svoji odločbi U-I-18/94 ugotovilo tudi Ustavno sodišče, ki v zvezi s progresivnimi davčnimi olajšavami za vzdrževane otroke pravi: »Načelo enakosti pred zakonom pomeni, da se morajo enaka pravila uporabljati za enaka dejanska stanja oziroma da se ne morejo uporabljati enaka pravila za bistveno različna dejanska stanja. V obravnavanem primeru je bistveno, da so po določbah izpodbijanega zakona enako obravnavani vsi davčni zavezanci, ki vzdržujejo enako število (nepriizadetih) otrok.«

Tako lahko razumemo univerzalni OD kot obliko podpore države družinam, ki je vsem družinam na voljo ne glede na dohodkovni položaj in premoženjsko stanje, izvedena pa je lahko v obliki enega ali več različnih ukrepov.

Nekatere države poznajo univerzalni OD v obliki enakega izplačanega prejemka za vse otroke (ob različnem številu otrok je lahko znesek na posameznega otroka različen), v nekaterih državah pa je tako ali drugače povezan tudi z davčnimi olajšavami pri dohodnini.

Ob analizi stanja in preverjanju možnih načinov uvedbe univerzalnega OD v Sloveniji se je pokazalo, da skupni učinek OD in davčnih olajšav za vzdrževane otroke pri dohodnini deluje presenetljivo dobro univerzalno, saj seštevek obeh ukrepov za vse družine z enakim številom otrok zagotavlja skoraj enako podporo države ne glede na dohodek družine. OD je odvisen od dohodkov in premoženja družine, tako da je večji v družinah z nižjimi dohodki in z rastjo dohodkov pada. Učinek davčnih olajšav zaradi progresivnosti davčne lestvice z rastjo dohodkov raste. Ker ukrepa med seboj nista povsem usklajena, skupni zneski niso pri vseh družinah ravno enaki, so pa dokaj primerljivi.

Ob teh ugotovitvah in izkušnjah iz drugih držav se kot dolgoročno primerna rešitev kaže nemška kombinacija davčnih olajšav in univerzalnega OD, kjer univerzalni OD pomeni tudi izplačilo davčne olajšave za starše, pri katerih je skupni učinek davčne olajšave manjši ali enak OD. Če je skupni učinek davčne olajšave višji, se staršem upošteva davčna olajšava. Ta rešitev med drugim zagotavlja skladnost z odločbo US U-I-19/94, ki pravi: »Določbe 10. člena Zakona o dohodnini so v neskladju z Ustavo, kolikor ne izvemajo v celoti od obdavčenja tistih zneskov, ki jih roditelj mora nameniti preživljanju svojega otroka, da bi bil le- temu zagotovljen življenjski minimum.« (10. člen takratnega Zakona o dohodnini je določal višino davčne olajšave za vzdrževane otroke.), saj imajo tudi v Nemčiji podobno odločbo Ustavnega sodišča.

Ugotavlja se, da uvedba omenjenega sistema zahteva precejšen poseg v veljavno ureditev. Glede na veljavne zakonske določbe, ki zahtevajo prilagoditev zakonodaje, tako da bo možno učinkovito zagotoviti informativni izračun v letu 2022, predlagatelj predlaga postopno ločitve družinske politike od politike socialnega varstva in zato v okviru teh zakonodajnih popravkov kot prvi korak predlaga popravke obstoječe ureditve v smeri večje univerzalnosti in poenostavitve pri odmeri in ugotavljanju upravičenosti do transferjev, ki so po svoji naravi namenjeni družinam z otroki ter se dodelijo in odmerijo za daljši čas (največkrat za eno leto), to so letne pravice iz javnih sredstev. Pri tem predlagatelj sledi usmeritvi, da naj bo sistem v prvi vrsti v službi ljudi, katerim je namenjen, in ne v prvi vrsti varuh javnih financ, kar je veliko bolj naloga finančne uprave. Če nekaterih dohodkov ne zna in ne zmore odkriti ter ustrezno obravnavati finančna uprava, ni mogoče tega pričakovati od sistema socialnega varstva in družinske politike, ki dohodkovni položaj svojih uporabnikov ugotavlja prav na podlagi

podatkov finančne uprave.

Zaradi postopne ločitve družinske politike od politike socialnega varstva, odprave anomalij, ki so nastale zaradi vrstnega reda uveljavljanja pravic iz javnih sredstev, posebnega namena OD in DS (ki je predvsem vzgojne in izobraževalne narave in zato za preživetje družine niso eksistencialnega pomena) ter postopne uveljavitve univerzalnega OD, se s spremembo 8., 9., 10. in 11. točke prvega odstavka 12. člena ZUPJS predlaga jasen zapis, pri katerih pravicah se OD, DP, VD in DS štejejo kot dohodek.

Predlaga se, da se OD šteje kot dohodek pri DP, VD, OZ, DZ, SO, DR ter VR. Predlaga se torej, da se OD ne šteje več kot dohodek pri DS in NA, še vedno pa se šteje kot dohodek pri VR. Dodatne spodbude za družine pri VR se namreč uveljavljajo že z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o vrtcih (Uradni list RS, št. 18/21), ki povečuje število otrok, za katere bo vrtec brezplačen, in se začne uporabljati s 1. 9. 2021. Dodatno se predlaga, da se DS šteje kot dohodek samo še pri VR ter da se DP šteje kot dohodek pri VD, DS, NA, SO in DR, VD pa kot dohodek pri DS, NA, OZ, DZ, SO in DR.

Predlagatelji reforme pravic iz javnih sredstev v letu 2012, so ukinitve OD za polnoletne dijake in študente opravičevali s tem, da naj bi za polnoletne dijake in študente ukinitve OD nadomestila DS. V državah, po katerih se pogosto radi zgledujemo (npr. Nemčija) imajo polnoletni dijaki in študenti možnost dobiti tako univerzalni OD kot podporo za izobraževanje, ki je podobna naši DS (le da je precej večja in ima precej širše dohodkovne cenzuse), tako da verjetno ni res tehtnih argumentov, da tega ne bi mogli imeti tudi v Sloveniji. Če pa že sprejmemo razlago, da za polnoletne dijake OD nadomešča DS, je potrebno zagotoviti, da ti dijaki in študenti DS lahko pridobijo pod enakimi oziroma primerljivimi pogoji kot mladoletni otroci OD. V veljavni ureditvi namreč OD za mlajše otroke vpliva na dodelitev in odmero DS za starejše otroke v družini in tako starejše otroke postavlja v neenak položaj. Na primer zdaj se lahko zgodi, da študent ni upravičen do DS (ali je upravičen v nižjem znesku), ker družina preseže dohodkovni cenzus zaradi upoštevanja OD drugih otrok. S tem predlogom bo ta anomalija odpravljena. Podatki o obstoječih prejemnikih DS kažejo, da ima zaradi te anomalije približno 6.230 dijakov in študentov (približno 5.430 dijakov in 800 študentov) nižjo DS, kot bi jo imeli, če se OD za njihove mlajše brate in sestre ne bi upošteval kot dohodek pri odmeri njihove DS (pri približno 30 je štipendija nižja celo za dva dohodkovna razreda). Poleg tega zaradi te diskriminatorne ureditve vsako leto približno 280 dijakov in študentov ostane brez DS. Skupno je torej vsako leto prizadetih približno do 6.500 dijakov in študentov. Analiza podatkov potrjuje opozorila, da vpliv OD na DS najbolj prizadene dijake in študente iz večjih družin, ki že tako svojim otrokom težje omogočijo študij. Zato predlagatelj predlaga rešitev, po kateri OD dodeljen družini ne bo več vplival na odmero DS za dijake in študente v isti družini.

V veljavni ureditvi nekatere pravice iz javnih sredstev vplivajo na odmero drugih, vendar ne pri vseh enako. To je posledica posameznih parcialnih popravkov v preteklosti, ki so te medsebojne vplive odpravljali samo pri nekaterih transferjih. Tako OD že danes ne vpliva več na subvencijo malice in kosila za učence in dijake, vpliva pa na DS (kot že obrazloženo zgoraj) in NA. Predlagatelj ocenjuje, da ni utemeljenih razlogov za tako različno obravnavo in zato predlaga rešitev, ki odpravlja medsebojni vpliv teh transferjev. To med drugim tudi nekoliko poenostavi izračunavanje posameznih pravic.

Z neupoštevanjem OD pri NA želi predlagatelj družinam z otroki olajšati dostop do primerne stanovanjske. Z ukrepom se bo vpliv števila otrok na višino NA nekoliko povečal, kar je tudi kamenček v mozaiku demografskih spodbud ali bolje rečeno odpravljanju ovir, ki jih starši občutijo pri odločanju za še kakšnega otroka.

Predlaga se tudi črtanje 17. točke prvega odstavka 12. člena ZUPJS in petega odstavka 12. člena ZUPJS. Ta zdaj določata, da se kot dohodek pri vseh pravicah iz javnih sredstev štejejo tudi sredstva za nego in pomoč ter druge oblike denarnih nadomestil, ki jih dobiva oseba, za katero skrbi oseba, ki se upošteva pri ugotavljanju materialnega položaja, v polovični višini prejetih sredstev. Dodatek za nego otroka iz Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 26/14, 90/15, 75/17 – ZUPJS-G, 14/18, 81/19 in 158/20) v tej določbi ni zajet, saj je namenjen kritju povečanih življenjskih stroškov, ki jim imajo starši za tega otroka in ne kot vrsta nadomestila za nego in varstvo tega otroka s strani staršev. Sredstva za nego in pomoč ter druge oblike denarnih nadomestil, razen dodatek za nego otroka iz Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, se štejejo kot dohodek zakonca ali partnerja oziroma osebe, ki za skrbi za osebo, ki potrebuje nego in pomoč oziroma postrežbo. Če oseba dokaže, da nego in pomoč nudi v nižji vrednosti, se kot dohodek upošteva višina sredstev v polovični višini teh sredstev. Predlagatelj ugotavlja, da gre pri upoštevanju omenjenih sredstev za prejemek, pri upoštevanju katerega ni mogoče zagotoviti enakosti pred zakonom. Upoštevanje tega dohodka je namreč mogoče zagotoviti samo, če gre za povezane osebe (npr. če žena skrbi za moža), ne pa tudi v primeru,

če ne gre za povezane osebe (npr. hčerka, stara 40 let, skrbi za starša).

Zaradi črtanja 11. in 17. točke prvega odstavka 12. člena ZUPJS se predlaga, da se ostale točke prvega odstavka 12. člena ZUPJS ustrezno preštevilčijo. Predlaga se tudi, da se v drugem odstavku v 4. točki doda nova enajsta alineja. S tem se izrecno določi, da se sredstva za nego in pomoč ter druge oblike denarnih nadomestil, ki jih dobiva oseba, za katero skrbi oseba, ki se upošteva pri ugotavljanju materialnega položaja, ne štejejo kot dohodek pri pravicah do DP, VD, OZ, DZ, NA, SO in DR.

Z novim tretjim odstavkom se v skladu s koalicijsko pogodbo predlaga, da se pri uveljavljanju pravice do OD, DS, VR (pa tudi MU in KU, pri katerima se, če družina ne razpolaga z veljavno odločbo o OD ali DS, upošteva uvrstitev v dohodkovni razred, ugotovljen na način, kot velja za OD; če družina razpolaga z veljavno odločbo o OD ali DS, pa se upošteva dohodkovni razred iz teh odločb), dohodek dijakov in študentov za opravljeno začasno in občasno delo na podlagi napotnice (v nadaljnjem besedilu: dohodek dijakov in študentov) upošteva le v višini, ki presega minimalno plačo, določeno v skladu z zakonom, ki ureja minimalno plačo, tj. v višini, ki je nad bruto minimalno plačo (enako kot zdaj pri kadrovske štipendiji). Za kadrovske štipendije pa se predlaga, da se ureditev kadrovske štipendije določi na način, kot se kot se glede na razpoložljive vire podatkov o dohodkih izvaja danes, tj. za študij v Sloveniji, upoštevanje kot dohodek v višini, ki je nad bruto minimalno plačo, v primeru študija v tujini pa v višini, ki presega bruto minimalno plačo, povečano za 60 odstotkov.

Kadrovska štipendija ter dohodki dijakov in študentov se zdaj kot dohodek pri pravicah iz javnih sredstev upoštevajo v skladu s 1. točko prvega odstavka 12. člena veljavnega ZUPJS. Ta določa, da se v dohodek, ki se upošteva, štejejo dohodki in prejemki vseh oseb, in sicer obdavčljivi dohodki po zakonu, ki ureja dohodnino, ki niso oproščeni plačila dohodnine. V skladu z veljavnim 6. odstavkom 12. člena ZUPJS se omenjeni dohodki in prejemki pri uveljavljanju pravic iz javnih sredstev upoštevajo po zmanjšanju za normirane stroške oziroma dejanske stroške, priznane po zakonu, ki ureja dohodnino, ter za davke in obvezne prispevke za socialno varnost, odtegnjene od teh dohodkov in prejemkov.

V praksi se kadrovska štipendija za študij v Sloveniji kot dohodek pri letnih pravicah iz javnih sredstev upošteva le v višini, ki presega bruto minimalno plačo. Za kadrovske štipendije namreč velja pravilo, da delodajalec ne odda REK obrazca, če je kadrovska štipendija nižja od minimalne plače. Izplačevalec, ki izplačuje kadrovske štipendije v znesku do minimalne plače, namreč o tem ni dolžan poročati Finančni upravi Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: FURS). Ker delodajalec REK obrazca ne odda, FURS podatka o višini kadrovske štipendije centrom za socialno delo ne more posredovati. Če je kadrovska štipendija višja od minimalne plače, delodajalec odda REK obrazec samo za znesek, ki je višji od minimalne plače in v tem primeru v predloženem REK-2 obrazcu poroča le o delu izplačila kadrovske štipendije, ki presega neobdavčeni znesek. ZDoh-2 določa različno davčno obravnavo za različne vrste štipendij. Nekatere štipendije so povsem oproščene plačila dohodnine (npr. Zoisova štipendija). Kadrovske in druge štipendije, ki niso v celoti izvzete iz obdavčitve, pa se v davčno osnovo vštevajo le nad določenim zneskom. Za študij v tujini se kadrovska štipendija kot dohodek pri vseh pravicah iz javnih sredstev upošteva le v višini, ki presega bruto minimalno plačo, povečano za 60 odstotkov. Pri določitvi minimalne plače se upošteva minimalna plača, kot je določena z Zakonom o minimalni plači (Uradni list RS, št. 13/10, 92/15 in 83/18), torej bruto znesek.

Za študentsko delo velja, da študentski servis FURS poroča o celotnem znesku izplačila. V odločbi (oziroma napovedi ali v kontrolnih podatkih) o letni odmeri dohodnine, s katerimi razpolagajo tudi centri za socialno delo pri odločanju o pravicah iz javnih sredstev, so podatki o celotnih izplačilih dohodkih za študentsko delo.

Pri letnih pravicah se na zgornji način ugotovljeni dohodki dijakov in študentov ter kadrovskih štipendij upoštevajo v višini, posredovani s strani FURS in se pri izračunu povprečnega mesečnega dohodka na osebo v skladu z 20. členom ZUPJS upoštevajo tako, da se delijo s številom oseb in številom 12.

Namen kadrovskih štipendij je namreč povezovanje delodajalcev in mladih bodočih iskalcev zaposlitve, kajti podjetja si lahko preko dolgoročnega kadrovskega načrtovanja zagotovijo razvoj ustreznih kadrov in na ta način spodbudijo razvoj podjetij. Prednost kadrovskih štipendij je v tem, da zagotavljajo takojšnjo prvo zaposlitev po končanem šolanju. Kadrovska štipendija posamezniku, ki jo prejema, omogoča prvi stik s podjetjem, delovne izkušnje ter možnost prve zaposlitve. Študentsko delo pa opravlja vsaj dve pomembni družbeni nalogi. Prvič, dijakom in študentom omogoča, da prek dela na mehkejši način vstopijo na trg dela, pridobivajo prve delovne

izkušnje in nemalokrat tudi vzpostavijo stik z delodajalci s področja, za katerega se izobražujejo. Druga pomembna naloga dijaškega in študentskega dela pa je, da tudi socialno šibkejšim dijakom in študentom prinaša socialni korektiv in tako omogoči šolanje za želeno izobrazbo, tudi če prihajajo iz socialno šibkejših družin. Enak učinek imajo tudi kadrovske štipendije. Marsikatera družina je zaradi tega, ker kdo (lahko tudi več) od njihovih otrok opravlja dijaško oziroma študentsko delo oziroma prejema kadrovske štipendije neupravičeno v slabšem položaju pri priznavanju pravic iz javnih sredstev. Prizadete so predvsem socialno šibkejša družina, ki so nekatere zaradi počitniškega dela otrok(a) lahko tudi ob MU in KU, imajo nižji OD in druge ugodnosti. Zaradi tega predlagatelj predlaga, da so kadrovske štipendije ter dohodek dijakov in študentov do višine bruto minimalne plače, izvzeti iz dohodka družine, ki se upošteva pri uveljavljanju pravic iz javnih sredstev. Ta izvem bo bistveno olajšal socialni položaj socialno šibkejših družin dijakov in študentov, ki prejemajo kadrovske štipendije oziroma opravljajo dijaško ali študentsko delo, njihovi starši pa so v veljavni ureditvi zaradi njihove pridnosti dobesedno kaznovani z nižjimi pravicami iz javnih sredstev.

Zaradi predloga novega tretjega in četrtega odstavka se predlaga, da dosedanji tretji in četrti odstavek postaneta peti in šesti odstavek.

Zaradi črtanja dosedanjega petega odstavka pa se predlaga, da dosedanji šesti in sedmi odstavek postaneta sedmi in osmi odstavek.

Ustava RS v prvem odstavku 54. člena določa pravico in dolžnost staršev vzdrževati, izobraževati in vzgajati svoje otroke. Družinski zakonik (Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 – ZNOrg, 22/19, 67/19 – ZMatR-C in 200/20 – ZOOMTVI, v nadaljevanju DZ) v med obveznosti staršev med drugim določa, da morajo starši preživljati svoje otroke v skladu z določbami tega zakonika. Starši, ki ne živijo ali ne bodo več živeli skupaj, pa tudi starši, ki živijo skupaj, se sporazumejo o preživljanju skupnih otrok. Če se sami o tem ne sporazumejo, jim pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo, na njihovo željo pa tudi mediatorji. Če se starši ne sporazumejo o preživljanju skupnih otrok, odloči o tem sodišče.

Nadalje DZ v poglavju o obveznosti preživljanja med starši in otroki v 183. členu določa, da morajo starši preživljati svoje otroke do polnoletnosti, nadalje pa DZ za polnoletne otroke podrobneje določa pogoje glede obveznosti preživljanja otrok. v zvezi s tem v 183. členu določa, da otroka, ki je vpisan v srednješolsko izobraževanje, morajo starši preživljati tudi po polnoletnosti, če se redno šola in ni zaposlen ter ni vpisan v evidenco brezposelnih oseb, in sicer le do prvega zaključka srednješolskega izobraževanja oziroma do pridobitve najvišje ravni splošne oziroma strokovne izobrazbe, ki jo je po predpisih s področja srednjega šolstva možno pridobiti.

Otroka, ki je vpisan v višješolski strokovni študij, morajo starši preživljati, če se redno šola in ni zaposlen ter ni vpisan v evidenco brezposelnih oseb, in sicer le do prvega zaključka višješolskega strokovnega študija v skladu z določbami zakona, ki ureja višješolsko strokovno izobraževanje. Otroka, ki je vpisan v visokošolski študij, morajo starši preživljati, če se redno šola in ni zaposlen ter ni vpisan v evidenco brezposelnih oseb, in sicer le do prvega zaključka dodiplomskega študija ali do prvega zaključka magistrskega študijskega programa ali enovitega magistrskega študijskega programa v skladu z določbami zakona, ki ureja visoko šolstvo. Če študijski program, v katerem se otrok šola, traja več kakor štiri leta, se obveznost preživljanja podaljša za toliko, kolikor je daljši študijski program. Obveznost preživljanja traja najdlje do otrokovega dopolnjenega 26. leta starosti.

Pri odločitvi o skupnem varstvu in vzgoji s sodno poravnavo ali sodno odločbo sodišče v skladu z določbo 139. člena Družinskega zakonika odloči o preživljanju otroka. Ugotavlja se, da si starša, ko jima je otrok dodeljen v skupno varstvo in vzgojo, preživnine dejansko ne izplačujeta (v izvršilnem naslovu je že navedeno, da si starša preživnine ne prenakazujeta in preživlja otroka vsak od staršev v času, ko je otrok pri njem) in je dejansko ne prejemata. Je pa potrebno npr. pri pravici do OD, da je preživnina določena, saj na podlagi 74. člena Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih eden od staršev ali druga oseba ni upravičena do OD za otroka, če ne živi z obema staršema, če preživnina ni dogovorjena na centru ali določena s sodbo sodišča, razen v primerih, ko očetovstvo ni urejeno. Za neupoštevanje preživnine kot dohodek v skladu z veljavno 4. točko prvega odstavka in četrtem odstavkom 12. člena ZUPJS oziroma za upoštevanje le-te kot odhodek v skladu z veljavnim 13. členom ZUPJS, je moral zato vlagatelj vloge dokazati, da preživnine dejansko ne prejema oziroma da jo dejansko izplačuje. Če tega ni mogel dokazati, se mu je preživnina štela kot dohodek, ne pa tudi kot odhodek.

Eden izmed ciljev predlagane novele je tudi poenostavitev odločanja o upravičenosti do letnih pravic iz javnih

sredstev z namenom izdaje informativnih izračunov. S tem bi dosegli, da bi bil postopek ugotavljanja materialnega položaja enostavnejši in lažje razumljiv (tako za stranke kakor tudi za strokovne delavce), hkrati pa bi centri za socialno delo lahko hitreje odločali o letnih pravicah iz javnih sredstev. Za doseg tega cilja in glede na naravo letnih pravic, ki je predvsem vzgojne in izobraževalne narave in zato za preživetje družine niso eksistencialnega pomena, se z novim devetim odstavkom predlaga posebna ureditev upoštevanja preživitve pri letnih pravicah iz javnih sredstev v primeru, da gre za skupno varstvo in vzgojo otroka.

Predlaga se, da se pri skupnem varstvu in vzgoji v skupni dohodek družine všteva znesek celotne preživitve, določene za posameznega otroka, in ne glede na to, ali jo je stranka dejansko prejela, ali ne. Od dohodka družine se nato v skladu s predlogom spremembe veljavnega 13. člena ZUPJS odšteje znesek preživitve v višini izvršilnega naslova, za katero je v skladu z izvršilnim naslovom preživitveni zavezanec vlagatelj vloge za letno pravic iz javnih sredstev, ne glede na to, ali jo je vlagatelj vloge dejansko izplačal, ali ne. Predlaga se torej, da se predpostavi, da če je vlagatelj vloge za otroka prejel preživitvo, da jo je tudi plačal.

To pomeni, da če je materi, ki je vlagateljica vloge za npr. OD, določena preživitva v višini 200 evrov in očetu določena preživitva v višini 100 evrov, je celotna preživitva za otroka v višini 300 evrov. Od dohodka družine se odšteje znesek preživitve, za katero je preživitvena zavezanica mati otroka, torej 200 evrov, in dejansko se upošteva le tisti del preživitve, za katero je preživitveni zavezanec oče otroka.

S posebno ureditvijo upoštevanja preživitve pri letnih pravicah iz javnih sredstev v primeru, da gre za skupno varstvo in vzgojo otroka, se želi tudi poenotiti prakso pri odločanju o letnih pravicah iz javnih sredstev. Ugotavlja se namreč tudi, da je bila dosedanja praksa centrov za socialno delo pri upoštevanju preživitve v primeru skupnega varstva in vzgoje pri odločanju o letnih pravicah iz javnih sredstev različna.

K 4. členu:

S spremembami veljavnega 15. člena ZUPJS (glej obrazložitev k 5. členu predloga zakona) se z namenom poenostavitve postopka odločanja o letnih pravicah iz javnih sredstev predlaga, da bistveno poslabšanje materialnega položaja nadomesti spremembo vrste periodičnega dohodka. Predlaga se še, da centrom za socialno delo pri ugotavljanju upravičenosti do letnih pravic iz javnih sredstev na podlagi vloge ali preverjanja izpolnjevanja pogojev za podaljšanje pravice po uradni dolžnosti s strani centrov za socialno delo, ni treba preverjati, ali je prišlo do bistvenega poslabšanja materialnega položaja. Navedeno uveljavlja stranka z ugovorom ali pritožbo. Posledično se s spremembo veljavnega 13. člena ZUPJS predlaga črtanje določb, ki se nanašajo na zmanjšanje dohodka za periodične dohodke, ki jih je oseba nehala prejemati in ni začela prejemati drugih periodičnih dohodkov.

S spremembami veljavnega 12. člena ZUPJS (glej obrazložitev k 3. členu predloga zakona) se med drugim predlaga tudi, da se kot dohodek pri uveljavljanju letnih pravic iz javnih sredstev upošteva znesek celotne preživitve, določene za posameznega otroka, in ne glede na to, ali jo je stranka dejansko prejela, ali ne. Od dohodka družine se nato odšteje znesek preživitve v višini izvršilnega naslova, za katero je v skladu z izvršilnim naslovom preživitveni zavezanec vlagatelj vloge za letno pravic iz javnih sredstev, ne glede na to, ali jo je vlagatelj vloge dejansko izplačal, ali ne. Predlaga se torej, da se predpostavi, da če je vlagatelj vloge za otroka prejel preživitvo, da jo je tudi plačal. Posledično se zato se s predlogom drugega odstavka 13. člena ZUPJS predlaga, da se pri uveljavljanju letnih pravic do OD, DS in VR (pa tudi MU in KU, pri katerima se, če družina ne razpolaga z veljavno odločbo o OD ali DS, upošteva uvrstitev v dohodkovni razred, ugotovljen na način, kot velja za OD; če družina razpolaga z veljavno odločbo o OD ali DS, pa se upošteva dohodkovni razred iz teh odločb) pri skupnem varstvu in vzgoji dohodek zmanjša za preživitvo v višini izvršilnega naslova, za katero je v skladu z izvršilnim naslovom preživitveni zavezanec vlagatelj.

K 5. členu:

Besedilo veljavnega 15. člena je zaradi jasnosti v celoti nadomeščeno z novim besedilom, čeprav se določbe prvega odstavka (ki se nanašajo na način upoštevanja dohodka pri ugotavljanju upravičenosti do mesečnih pravic iz javnih sredstev) ne spreminjajo.

Veljavni 15. člen ZUPJS v povezavi s Pravilnikom o načinu upoštevanja dohodkov pri ugotavljanju upravičenosti do pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 52/14 in 67/14), s katerim je določen podrobnejši način upoštevanja obdavčljivih in drugih dohodkov, ki se upoštevajo pri ugotavljanju materialnega položaja pri

ugotavljanju upravičenosti do OD, DS, VR, MU, KU, SO in DR, pri presoji materialnega položaja posameznika oziroma družine pri načinu upoštevanja dohodka loči med mesečnimi in letnimi pravicami iz javnih sredstev.

Pri mesečnih pravicah iz javnih sredstev (DP, VD, OZ, DZ, NA, SO in DR) se upoštevajo dohodki, s katerimi družina razpolaga v trenutku uveljavljanja pravice, kar je mogoče oceniti le med vložitvijo vloge in kratkem obdobju pred tem (npr. dohodki, ki imajo naravo periodičnega dohodka se upoštevajo, če so bili prejeti v zadnjih treh mesecih pred mesecem vložitve vloge). Pri tem se dohodek upošteva na način in glede na obdobje, določeno v skladu z ZSVarPre, razen glede načina in obdobja upoštevanja dohodka iz dejavnosti ter dohodka iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, pri katerem se uporablja ZUPJS.

Pri letnih pravicah iz javnih sredstev (OD, DS, VR, MU in KU) pa se upoštevajo:

1. primarno dohodki, s katerimi je družina razpolagala v preteklem letu:

- gre za periodične dohodke kot npr. plačo, nadomestilo plače itd., neperiodične dohodke oziroma cedularno obdavčene dohodke, tj. najemnina, obresti, dobiček iz kapitala,
- podatki o dohodkih se primarno pridobijo iz odločb o odmeri dohodnine, davčnega obračuna akontacije dohodnine ali dohodnine od dohodka iz dejavnosti; teh je več (za obresti, dohodke, dejavnost, oddajanje premoženja v najem),
- praviloma gre za postopke uvedene od meseca junija do januarja naslednjega koledarskega leta;

2. dohodki za predpreteklo leto:

- kadar v času odločanja podatki o dohodkih za preteklo leto še niso na voljo, se upoštevajo podatki iz odločb o odmeri dohodnine, podatki iz davčnega obračuna akontacije dohodnine ali dohodnine od dohodka iz dejavnosti za predpreteklo leto, preračunani na raven preteklega koledarskega leta, tako da se povečajo za rast neto povprečne plače na zaposlenega v obdobju januar–december preteklega leta v primerjavi z istim obdobjem predpreteklega leta,
- praviloma gre za postopke uvedene od februarja do maja koledarskega leta;

3. tudi tekoči dohodki:

- če oseba v preteklem koledarskem letu pred vložitvijo vloge ni imela dohodkov, ima pa jih v tekočem koledarskem letu,
- če gre za spremembo vrste periodičnega dohodka, se ugotavlja dohodek v mesecu pred vložitvijo vloge, v mesecu vložitve vloge oziroma v mesecu po vložitvi vloge,
- če gre za upravičenca do DP,
- preživnina, nadomestilo preživnine in drugi prejemki, prejeti na podlagi izvršilnega pravnega naslova z namenom kritja življenjskih stroškov, OD brez dodatka za enostarševsko družino in brez dodatka za otroka, ki ni vključen v vrtec, zmanjšan za 20 odstotkov višine OD za prvega otroka iz prvega dohodkovnega razreda, DP (brez izredne denarne socialne pomoči), VD ter DS, zmanjšan za znesek, ki je enak dodatku za bivanje, dodatku za uspeh ter dodatku za štipendiste s posebnimi potrebami, se upoštevajo v višini, kakršna velja ali bo veljala z začetkom priznanja pravice.

Veljavni 15. člen ZUPJS v povezavi s Pravilnikom o načinu upoštevanja dohodkov pri ugotavljanju upravičenosti do pravic iz javnih sredstev loči med štirimi različnimi načini upoštevanja tekočih dohodkov pri letnih pravicah iz javnih sredstev:

- iz meseca pred mesecem vložitve vloge,
- iz meseca vložitve vloge (če je iz ugotovljenega dejanskega stanja razvidno, da je stranka dohodek začela prejemati v mesecu vložitve vloge),
- za prvi polni mesec (če se tekoči dohodek začne prejemati sredi meseca, se kot višina tekočega dohodka upošteva višina dohodka za prvi celotni mesec),
- v višini, kakršna velja ali bo veljala z začetkom priznanja pravice, pri upoštevanju preživnine, OD, DP, VD in DS kot dohodek.

4. kombinacija pravil in dohodkov, navedenih od točke 1 do 3 (npr. preteklo leto pri možu in tekoči dohodek pri ženi, ker je začela prejemati nadomestilo za primer brezposelnosti).

Pri letnih pravicah iz javnih sredstev se dohodki zdaj ugotavljajo na podlagi podatkov, pridobljenih iz:

1. vira FURS in
2. uradnih evidenc centrov za socialno delo in drugih upravljavcev zbirk podatkov, ki vodijo uradne evidence o izplačanih dohodkih oziroma pravicah iz javnih sredstev, in druga dokazila skladno z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek (saj FURS ne razpolaga z vsemi podatki o dohodkih).

Kot izhaja iz zgoraj navedenega se praviloma dohodki, pridobljenih s strani FURS pri letnih pravicah zdaj ugotavljajo na podlagi podatkov iz dohodninske odločbe za preteklo leto. V primeru, da podatki iz preteklega leta niso na voljo, se v skladu s petim odstavkom 15. člena ZUPJS upoštevajo podatki iz dohodninske odločbe za predpreteklo leto, ki se valorizirajo na preteklo leto. Podatki iz dohodninske odločbe za preteklo leto so praviloma na voljo ob prvi (31. marca) ali drugi (31. maja) tranši informativnih izračunov za dohodnino. V drugi tranši so osebe, ki uveljavljajo osebne olajšave za otroke, zato je pri ugotavljanju materialnega položaja pri letnih pravicah pomembna predvsem druga tranša.

Vrstni red upoštevanja podatkov o dohodkih, pridobljenih s strani FURS, je zdaj torej določen na naslednji način:

1. podatki iz odločb o odmeri dohodnine in davčnih obračunov za preteklo leto;
2. podatki iz odločb o odmeri dohodnine in davčnih obračunov za predpreteklo leto;
3. podatki, ki so jih posredovale osebe, zavezane za dajanje podatkov, in podatki, potrebni za izračun akontacije dohodnine za preteklo leto;
4. podatki, ki so jih posredovale osebe, zavezane za dajanje podatkov, in podatki, potrebni za izračun akontacije dohodnine za predpreteklo leto.

Ugotavlja se, da:

- so veljavne določbe 15. člena ZUPJS izredno kompleksne in posledično nejasne (npr. obstajajo štiri pravila samo za način upoštevanja tekočega dohodka), zato v določenih primerih dopuščajo več različnih interpretacij,
- ker se primarno upoštevajo podatki iz odločbe o odmeri dohodnine za preteklo leto oziroma če še ne obstajajo podatki iz odločb o odmeri dohodnine za preteklo leto (npr. če stranka vlogo vloži februarja), se upoštevajo podatki o dohodkih iz odločbe o odmeri dohodnine za predpreteklo leto, kar ne odraža dejanskega materialnega položaja oziroma je ta lahko že bistveno spremenjen,
- ker se letne pravice iz javnih sredstev podaljšujejo po uradni dolžnosti s strani centrov za socialno delo, je vedno določeno število upravičencev, pri katerih se dohodek ugotavlja iz predpreteklega leta (pravica do OD, ki je npr. priznana od 1. 2. 2020 do 31. 1. 2021, se ponovno odloča od 1. 2. 2021 na podlagi dohodninske odločbe iz leta 2019),
- v isti družini se lahko uporabi različno pravilo upoštevanja dohodkov (dohodek iz preteklega leta in tekoči dohodek).

Predlagatelj zato predlaga, da se pri ugotavljanju upravičenosti do OD, VR in DS (pa tudi do MU in KU, pri katerima se, če družina ne razpolaga z veljavno odločbo o OD ali DS, upošteva uvrstitev v dohodkovni razred, ugotovljen na način, kot velja za OD; če družina razpolaga z veljavno odločbo o OD ali DS, pa se upošteva dohodkovni razred iz teh odločb, zato izrecno nista naštet) upošteva dohodek v preteklem koledarskem letu pred vložitvijo vloge. Navedeno velja tudi pri upoštevanju pravic iz javnih sredstev in preživnine kot dohodek (sprememba drugega odstavka predloga 15. člena ZUPJS).

Predlaga se, da se dohodki v preteklem koledarskem letu pred vložitvijo vloge ugotavljajo iz:

- podatkov iz odločb o odmeri dohodnine (podatki, pridobljenih s strani FURS);
- podatkov iz obračunov akontacije dohodnine in dohodnine od dohodka iz dejavnosti (podatki, pridobljenih s strani FURS);

- podatkov, ki jih davčnemu organu posredujejo osebe, zavezane za dajanje podatkov (REKobrazci oziroma podatki iz obračunov davčnega odtegljaja) in lastnih podatkov davčnega organa (podatki iz medletnih odmer akontacije dohodnine od posameznih dohodkov – podatki, potrebni za izračun akontacije dohodnine) (podatki, pridobljenih s strani FURS);
- uradnih evidenc centrov za socialno delo in drugih upravljavcev zbirk podatkov, ki vodijo uradne evidence o izplačanih dohodkih oziroma pravicah iz javnih sredstev (npr. podatke o višini porodiškega nadomestila, očetovskega nadomestila, nadomestila za nego in varstvo otroka, posvojiteljskega nadomestila, starševskega dodatka, dodatka za nego otroka, ki potrebuje posebno varstvo, plačila dela rejniku, pravic iz javnih sredstev po ZUPJS), in druga dokazila skladno z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek, saj Finančna uprava Republike Slovenije ne razpolaga z vsemi podatki o dohodkih iz preteklega leta (npr. ne razpolaga s podatki o preživnini, pravicah iz javnih sredstev kot dohodek) (podatki, pridobljenih iz drugih virov).

Za podatke o dohodkih, pridobljenih s strani FURS, se predlaga, da se pri ugotavljanju upravičenosti do letne pravice iz javnih sredstev primarno uporabijo podatki iz odločb o odmeri dohodnine in podatki iz obračunov akontacije dohodnine in dohodnine od dohodka iz dejavnosti za preteklo leto. Če ti podatki za preteklo leto še niso na voljo, se upoštevajo podatki, ki jih FURS posredujejo osebe, zavezane za dajanje podatkov (REKobrazci oziroma podatki iz obračunov davčnega odtegljaja) in lastni podatki davčnega organa (podatki iz medletnih odmer akontacije dohodnine od posameznih dohodkov – podatki, potrebni za izračun akontacije dohodnine) za preteklo leto. Če tudi ti podatki niso na voljo, pa se upoštevajo podatki iz odločb o odmeri dohodnine in podatki iz obračunov akontacije dohodnine in dohodnine od dohodka iz dejavnosti za predpreteklo leto, preračunani na raven preteklega koledarskega leta, tako da se povečajo za rast neto povprečne plače na zaposlenega v obdobju januar–december preteklega leta v primerjavi z istim obdobjem predpreteklega leta.

Predlaga se torej nov vrstni red upoštevanja podatkov o dohodkih, pridobljenih s strani FURS, na naslednji način:

1. podatki iz odločb o odmeri dohodnine in podatki iz obračunov akontacije dohodnine in dohodnine od dohodka iz dejavnosti za preteklo leto;
2. podatki, ki so jih posredovale osebe, zavezane za dajanje podatkov, in podatki, potrebni za izračun akontacije dohodnine, za preteklo leto;
3. podatki iz odločb o odmeri dohodnine ali dohodnine od dohodka iz dejavnosti za predpreteklo leto.

Poleg podatkov o dohodkih, pridobljenih s strani FURS, se pri ugotavljanju upravičenosti do letne pravice iz javnih sredstev vedno uporabijo še podatki uradnih evidenc centrov za socialno delo in drugih upravljavcev zbirk podatkov, ki vodijo uradne evidence o izplačanih dohodkih oziroma pravicah iz javnih sredstev in druga dokazila skladno z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek.

S spremembo 15. člena se predlagajo tudi spremembe pri upoštevanju sprememb dohodka pri ugotavljanju materialnega položaja na podlagi prve vloge stranke ali na podlagi podaljšanja pravice po uradni dolžnosti s strani centrov za socialno delo pri letnih pravicah iz javnih sredstev.

Sprememba dohodka se zdaj ugotavlja v dveh primerih:

- pri ugotavljanju materialnega položaja na podlagi prve vloge stranke ali na podlagi podaljšanja pravice po uradni dolžnosti s strani centrov za socialno delo
- kadar stranka sporoči spremembo dohodka med trajanjem pravice.

Sprememba dohodka iz prve alineje je urejena v 15. členu ZUPJS, medtem ko je sprememba dohodka med trajanjem pravice urejena predvsem v 42.b členu ZUPJS, zato se obrazložitev v nadaljevanju nanaša samo na spremembe dohodka pri ugotavljanju materialnega položaja na podlagi prve vloge stranke ali na podlagi podaljšanja pravice po uradni dolžnosti s strani centrov za socialno delo (torej ne na spremembe dohodka med upravičenostjo do pravice).

Zdaj se sprememba dohodka pri letnih pravicah iz javnih sredstev upošteva v primerih, če pride do spremembe vrste periodičnega dohodka (izguba ali začetek prejemanja plače skupaj z regresom, nadomestila plače,

pokojnine, nadomestila in drugih dohodkov iz naslova obveznega socialnega zavarovanja, starševskega dodatka, preživnine, delnega plačila za izgubljeni dohodek, nadomestila za invalidnost in sprememba dohodka zaradi dela za najmanj polovični oziroma polni delovni čas), kar v praksi pomeni, da če se periodični dohodek izgubi, pridobi ali zamenja (npr. oseba se upokoji in namesto plače začne prejemati pokojnino ali oseba izgubi zaposlitev in namesto plače začne prejemati nadomestilo za brezposelnost), se upošteva nov dohodek (npr. pokojnina, nadomestilo za primer brezposelnosti) oziroma se ne upošteva dohodek, ki ga je stranka izgubila. Nov dohodek se upošteva kot tekoči dohodek v višini iz enega meseca, za katerega se predpostavlja, da ga bo stranka v enaki ali podobni višini prejemala tudi v prihodnosti.

Veljavni 15. člen ZUPJS izrecno ne določa, da je sprememba v višini istovrstnega dohodka tudi razlog za spremembo dohodka pri odločanju o letnih pravicah iz javnih sredstev (npr. sprememba delodajalca in prehod na nižjo plačo). Navedeno je določila sodna praksa, ki pravi, da se za izgubo periodičnega dohodka po 13. členu ZUPJS (določa, da se dohodek zmanjša za periodične dohodke, ki jih je oseba nehala prejemati in ni začela prejemati drugih periodičnih dohodkov) šteje tudi bistveno znižanje istovrstnega dohodka. Ta sprememba se zdaj upošteva samo na pritožbo stranke.

Predlagatelj ugotavlja, da:

- so veljavne določbe 15. člena ZUPJS, ki se nanašajo na spremembo vrste periodičnega dohodka in se upoštevajo samo pri letnih pravicah iz javnih sredstev, izredno kompleksne in posledično nejasne, zato v določenih primerih dopuščajo več različnih interpretacij,
- sprememba vrste periodičnega dohodka izjemno obremenjuje postopek priznavanja letnih pravic; že sprememba vrste dohodka je opredeljena kot razlog za ponovno odločanje (prehod iz plače v nadomestilo plače (bolniška), prehod iz plače (zaposlitve) v nadomestilo za primer brezposelnosti) ne glede na dejstvo, da se višina dohodka ni bistveno spremenila oziroma da ta sprememba bistveno ne vpliva na materialni položaj družine,
- se v primeru ugotovljene spremembe vrste periodičnega dohodka upošteva dohodek, ki ga je stranka prejela samo enkrat in se predpostavlja, da ga bo v enaki ali podobni višini prejemala tudi v prihodnosti, kar ni vedno res, zato ugotovljeni dohodek ne ustreza trenutnemu materialnemu položaju stranke,
- so v skladu z veljavno zakonodajo tekoči dohodki periodični dohodki iz 8. točke 3. člena ZUPJS (pa tudi preživnina otrok, OD, DP, VD in DS), pri čemer lahko npr. plača vsebuje tako ne variabilni kot variabilni del (del, ki se lahko spreminja) - npr. plača lahko vsebuje tudi nadurno delo, nagrado ali drugo izplačilo, ki je del plače in ga stranka ne prejema vsak mesec v podobnih ali enakih zneskih,
- določenih zakonskih določb v zvezi z upoštevanjem spremembe vrste periodičnega dohodka ni mogoče avtomatizirati za namen izdaje informativnih izračunov; pogoj za učinkovito izvajanje informativnega izračuna je torej tudi sprememba kompleksne zakonodaje, ki otežuje oziroma onemogoča popolno avtomatizacijo postopka; za popolno avtomatizacijo postopkov je treba torej poenostaviti postopek priznavanja letnih pravic iz javnih sredstev.

Eden izmed ciljev predlagane novele je tudi poenostavitev odločanja o upravičenosti do letnih pravic iz javnih sredstev z namenom izdaje informativnih izračunov (brez ročnega dela strokovnega delavca centra za socialno delo). S tem bi dosegli, da bi bil postopek ugotavljanja materialnega položaja enostavnejši in lažje razumljiv (tako za stranke kakor tudi za strokovne delavce), hkrati pa bi centri za socialno delo lahko hitreje odločali o letnih pravicah.

Za dosego tega cilja in glede na naravo letnih pravic, ki je predvsem vzgojne in izobraževalne narave in zato za preživetje družine niso eksistencialnega pomena, se s spremembo 15. člena ZUPJS predlaga, da centrom za socialno delo pri ugotavljanju materialnega položaja pri letnih pravicah iz javnih sredstev, na podlagi prve vloge stranke ali na podlagi podaljšanja pravice po uradni dolžnosti s strani centrov za socialno delo, ni več treba preverjati, ali je prišlo do sprememb v dohodku (predvsem do spremembe vrste periodičnega dohodka).

Z namenom upoštevanja bolj realnega materialnega položaja stranke se predlaga, da lahko stranka, ki uveljavlja letne pravice iz javnih sredstev zaradi bistvenega poslabšanja materialnega položaja, z ugovorom ali pritožbo uveljavlja upoštevanje tekočih dohodkov oziroma popravek izračuna letne pravice. Center za socialno delo pri tem izda novo odločbo, ne glede na to, ali je stranki v škodo, ali v korist.

Predlaga se, da se kot bistveno poslabšanje materialnega položaja šteje izguba ali zmanjšanje periodičnega

dohodka osebe, ki vpliva na upravičenost do letne pravice. V takem primeru se pri izračunu upoštevajo tekoči dohodki, pri čemer se podatki o dohodkih ugotavljajo na podlagi podatkov iz obračunov davčnega odtegljaja ali drugih dokazil izplačevalcev dohodka (npr. plačilna lista, ki jo center za socialno delo pridobi neposredno od izplačevalca dohodka in se ne nanaša na vir podatkov, pridobljenih s strani FURS). Če podatki iz obračunov davčnega odtegljaja ali drugih dokazil izplačevalcev dohodka niso na voljo, se upoštevajo podatki iz dokazil, ki jih predloži oseba (npr. če ima oseba dohodek iz tujine, se jo pozove, da predloži odločbo davčnega organa o odmeri akontacije dohodnine, saj mora v skladu z 288. členom Zakona o davčnem postopku (Uradni list RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 32/12, 94/12, 101/13 – ZDavNepr, 111/13, 22/14 – odl. US, 25/14 – ZFU, 40/14 – ZIN-B, 90/14, 91/15, 63/16, 69/17, 13/18 – ZJF-H in 36/19) napoved za odmero akontacije dohodnine od dohodka iz zaposlitve vložiti do 15. dne v mesecu za pretekli mesec, davčni organ pa izda odločbo o višini akontacije dohodnine od dohodka iz zaposlitve v 15 dneh od dneva vložitve napovedi).

Predlaga se, da so tekoči dohodki vsi dohodki (torej ne tako kot zdaj, samo periodični dohodki), ki jih je oseba prejela v obdobju treh koledarskih mesecev pred mesecem vložitve vloge, med drugim tudi pravice iz javnih sredstev in preživnina kot dohodek (npr. DP se zdaj pri DS kot tekoči dohodek upošteva v višini, kakršna velja ali bo veljala z začetkom priznanja pravice, po novem pa se predlaga, da se upošteva v višini, kakršna je veljala v obdobju treh koledarskih mesecev pred mesecem vložitve vloge). Namen je, da se postopek ugotavljanja upravičenosti do letnih pravic iz javnih sredstev razbremeni oziroma da sprememba v dohodku vpliva na izračun pravice šele po preteku treh mesecev (in ne tako kot zdaj, s prvim mesecem spremembe v dohodku, ki nujno ne vpliva na višino pravice), saj se šele po preteku določenega časa lahko ugotovi, ali je res prišlo do spremembe v dohodku, ki dejansko vpliva na letno pravico.

Za tekoče periodične dohodke se predlaga, da se preračunajo na letno raven tako, da se tekoči povprečni mesečni dohodek pomnoži z 12 in preračuna na raven preteklega leta (enako kot velja zdaj). Na raven preteklega leta se tekoči periodični dohodki preračunajo tako, da se pomnožijo s količnikom, ki se izračuna iz razmerja med neto povprečno plačo na zaposlenega v obdobju januar–december preteklega leta in zadnjo neto povprečno plačo na zaposlenega v mesecu izplačila tekočega dohodka (enako kot velja zdaj).

Za tekoče občasne dohodke (npr. regres) pa se predlaga, da se ne pomnožijo z 12, ampak se samo preračunajo na raven preteklega leta na način, določen v prejšnjem odstavku.

Tekoči periodični dohodki so: plače, pokojnine, preživnine, rente in drugi dohodki, ki jih oseba prejema v enakih ali podobnih zneskih v enakih ali podobnih časovnih obdobjih, tekoči občasni dohodki pa so dohodki, ki jih je oseba v obdobju treh koledarskih mesecev pred mesecem vložitve vloge prejela največ dvakrat.

Z upoštevanja bolj realnega materialnega položaja stranke namenom se ohranja ureditev, ki določa, da se pri upravičencih do DP, vedno upoštevajo tekoči dohodki, spreminja pa opredelitev (ne pa tudi način upoštevanja) teh dohodkov. Predlaga se, da so tekoči dohodki vsi dohodki (torej ne tako kot zdaj, samo periodični dohodki), ki jih je oseba prejela v obdobju treh koledarskih mesecev pred mesecem vložitve vloge, preračunani na letno raven, med drugim tudi pravice iz javnih sredstev in preživnina kot dohodek (npr. DP se zdaj pri DS kot tekoči dohodek upošteva v višini, kakršna velja ali bo veljala z začetkom priznanja pravice, po novem pa se predlaga, da se upošteva v višini, kakršna je veljala v obdobju treh koledarskih mesecev pred mesecem vložitve vloge).

Navedeni predlog bo centre za socialno delo razbremenil administrativno upravnih postopkov in posledično omogočil večjo usmerjenosti k reševanju konkretnih stisk uporabnikov, ki uveljavljajo mesečne pravice iz javnih sredstev. Poudariti je treba, da bo v določenih primerih ročno delo centrov za socialno delo pri odločanju o letnih pravicah iz javnih sredstev še vedno potrebno, saj določenih podatkov z izmenjavo podatkov z upravljalci podatkov ni mogoče pridobiti (npr. pri ugotavljanju dohodka iz tujine) oziroma jih avtomatizirati.

K 6. členu:

V skladu z veljavnim 16. členom ZUPJS se zdaj pri ugotavljanju upravičenosti do pravic iz javnih sredstev dohodek, ugotovljen po prejšnjih členih, poveča za fiktivno ugotovljen dohodek v višini:

1. posredno ugotovljenega dohodka in prejemka, ko se ugotovi, da oseba v določeni višini plačuje za blago ali storitve, česar z ugotovljenim dohodkom ne bi zmogla;

2. fiktivno določenega dohodka zaradi upoštevanja premoženja skladno z 19. členom tega zakona;
3. pravice iz javnih sredstev, do katere je oseba upravičena, če jo je v skladu z vrstnim redom iz 7. člena tega zakona uveljavljala pred uveljavljanjem pravice iz javnih sredstev, ki jo uveljavlja;
4. DP, ki bi jo prejela oseba iz 10. člena tega zakona, če pri njej ne bi bil ugotovljen krivdni razlog skladno z zakonom, ki ureja socialnovarstvene prejemke (prvi odstavek). Določba 2. in 4. točke prejšnjega odstavka ne velja pri ugotavljanju upravičenosti do DP, VD, NA, OZ in DZ (drugi odstavek). Dohodki iz 1., 3. in 4. točke prvega odstavka tega člena se upoštevajo na letni ravni, razen pri uveljavljanju pravice do DP, VD, NA, OZ in DZ, ko se ti dohodki upoštevajo po predpisih, ki urejajo socialnovarstvene prejemke (tretji odstavek). Pri upoštevanju DS po 3. točki prvega odstavka tega člena se upošteva višina DS, kot je določena v 11. točki prvega odstavka 12. člena tega zakona (četrti odstavek).

Z namenom ločitve družinske politike od politike socialnega varstva, postopne zagotovitve univerzalnosti letnih pravic iz javnih sredstev, odprave anomalij, nastalih zaradi vrstnega reda uveljavljanja pravic iz javnih sredstev, posebnega namena OD in DS, poenostavitve postopka ugotavljanja materialnega položaja, kar bo poenostavilo izdajo informativnih izračunov za letne pravice iz javnih sredstev, se s spremembo veljavnega 12. člena in drugega odstavka 17. člena ZUPJS ter črtanjem 19. člena ZUPJS predlaga, da premoženje nima več vpliva na upravičenost do letnih pravic iz javnih sredstev ter da se pravica do OD ne šteje kot dohodek pri VR in NA, DS pa se sploh ne šteje več kot dohodek.

Za posredno ugotovljeni dohodek se v praksi pri letnih pravicah iz javnih sredstev ugotavlja, da ni mogoča izdaja odločbe brez ročnega dela centrov za socialno delo (izvedbe posebnega ugotovitvenega postopka). Ne obstaja tudi podatek o tem, koliko ta dohodek dejansko vpliva na uvrstitev v dohodkovni razred družine.

Posledično se predlaga črtanje 16. člena ZUPJS, saj se pri ugotavljanju upravičenosti do letnih pravic iz javnih sredstev dohodek ne bo več povečal za fiktivno ugotovljen dohodek zaradi upoštevanja premoženja v skladu z 19. členom ZUPJS. Prav tako tudi niso več potrebne določbe 16. člena ZUPJS, ki se zdaj nanašajo na upoštevanje OD, DP, VD in DS kot dohodek, saj je upoštevanje le-teh urejeno s spremembo 12. in 15. člena ZUPJS, črtanje določbe o posredno ugotovljenem dohodku pa bo omogočila izdajo informativnega izračuna.

Navedeni predlog bo poenostavil postopek ugotavljanja materialnega položaja, kar bo poenostavilo izdajo informativnih izračunov za letne pravice iz javnih sredstev.

K 7. členu:

Pri ugotavljanju upravičenosti do vseh pravic iz javnih sredstev se zdaj v premoženje osebe v skladu z veljavnim prvim odstavkom 17. člena ZUPJS šteje:

1. nepremično premoženje;
2. osebna in druga vozila;
3. vodna plovila;
4. lastniški deleži gospodarskih družb ali zadrug;
5. vrednostni papirji;
6. denarna sredstva na transakcijskem ali drugem računu, kadar ne predstavljajo dohodka skladno s prvim odstavkom 12. člena tega zakona, ki se po tem zakonu upošteva pri ugotavljanju materialnega položaja, hranilne vloge in druga denarna sredstva po izjavi posameznika;
7. drugo premično premoženje.

V povezavi z veljavno 1. točko prvega odstavka 18. člena ZUPJS se zdaj pri letnih pravicah iz javnih sredstev stanovanje ali stanovanjska hiša (v nadaljnjem besedilu: stanovanje), v katerem oseba dejansko prebiva in ima prijavljeno stalno prebivališče, šteje kot premoženje, nad vrednostjo primerne stanovanja.

Način ugotavljanja vrednosti primerne stanovanja je določen v veljavnem drugem odstavku 17. člena ZUPJS.

S spremembo veljavne 6. točke prvega odstavka 17. člena ZUPJS se predlaga uskladitev s prakso, in sicer, da se od denarnih sredstev na transakcijskem ali drugem računu osebe odštejejo dohodki, izplačani v mesecu pred mesecem vloge, torej dohodki, s katerimi stranka tekoče razpolaga in še niso postali »prihranki«.

S spremembo veljavnega drugega odstavka 17. člena ZUPJS se predlaga, da premoženje (in posledično način ugotavljanju velikosti primerne stanovanja) nima več vpliva na upravičenost do letnih pravic iz javnih sredstev, zato se določbe 17. člena uporabljajo samo pri ugotavljanju upravičenosti do mesečnih pravic iz javnih sredstev.

Premoženje je rezultat preteklih dohodkov, bodisi sedanjega lastnika, bodisi preteklih lastnikov. Če je premoženje podedovano ali kako drugače legalno pridobljeno, so bili ob tem plačani tudi vsi predpisani davki. Če premoženje prinaša dohodek, se ta dohodek (npr. oddajanje v najem, obresti, dividende,...) že všteva med dohodke družine, ki se upoštevajo pri odmeri letnih pravic iz javnih sredstev. Če je premoženje rezultat lastnih dohodkov družine, gre za dohodke, ki so bili v preteklih letih že upoštevani pri odmeri letnih pravic iz javnih sredstev, in zanje plačani davki. Upoštevanje premoženja pri odmeri letnih pravic iz javnih sredstev torej postavlja družine, ki so del preteklih dohodkov prihranile in jih vložile v ustvarjanje lastne dolgoročne ekonomske osnove in socialne varnosti, v slabši položaj kot družine, ki so ob enakih dohodkih vse dohodke sproti porabile in so zato zdaj upravičene do višjih letnih pravic iz javnih sredstev, kot družine, ki so ob enakih dohodkih za sprotne izdatke porabile manj in ustvarile premoženje za izboljšanje svoje socialne varnosti.

Družine upoštevanje premoženja pri odmeri letnih pravic iz javnih sredstev upravičeno doživljajo kot vsakoletno ponovno obdavčenje v preteklosti že obdavčenih in pri odmeri letnih pravic iz javnih sredstev že upoštevanih dohodkov. Upravičeno ga doživljajo kot kaznovanje za preudarno ravnanje in zagotavljanje lastne ekonomske podlage za boljšo socialno varnost. Zakaj bi ravno družine z otroki bile edina družbena skupina, ki jo država posebej destimulira za ustvarjanje lastne ekonomske osnove in čim bolj samostojno zagotavljanje socialne varnosti ter neodvisnosti od sistema socialnega varstva, kjer pa je upoštevanje premoženja ob uveljavljanju pravic povsem upravičeno? Zato predlagatelj meni, da morajo biti letnih pravic iz javnih sredstev čim bolj neodvisni od premoženja, saj mora država vsakogar, tudi družine, spodbujati k čim večji ustvarjalnosti, samostojnosti in neodvisnosti. To bogati celotno družbo. Morebitna še višja stopnja upoštevanja premoženja pri odmeri letnih pravic iz javnih sredstev bi starše spodbujala, da živijo iz rok v usta in naj bodo čim bolj odvisni od države. Tak pristop na koncu siromaši celotno družbo.

Prav tako se pogosto dogaja, da družine za določeno premoženje (praviloma za stanovanje ali stanovanjsko hišo, v kateri bivajo in si rešujejo stanovanjsko vprašanje) odplačujejo kredit, pri čemer se odplačevanje kredita pri ugotavljanju upravičenosti do pravic iz javnih sredstev ne šteje kot odhodek, čeprav s temi sredstvi dejansko ne razpolagajo.

Dodaten razlog za ukinitve upoštevanja premoženja pri odmeri letnih pravic iz javnih sredstev je kompleksnost tega sistema, ki ga ni mogoče v celoti avtomatizirati in zahteva veliko ročnih posegov strokovnih delavcev centrov za socialno delo, kar zanje predstavlja veliko obremenitev. Odprava upoštevanja premoženja bo tako omogočila bistveno večjo avtomatizacijo postopkov in močno zmanjšala obremenitev centrov za socialno delo, ki se bodo lahko v večji meri posvetili strokovnemu delu na socialnem področju.

Če v kakšnem primeru obstaja sum, da premoženje presega izkazano dohodkovno zmožnost družine za njegovo pridobitev, je preverjanje stanja na tem področju naloga finančne uprave in ne sistema socialnega varstva in družinske politike. Če nekaterih dohodkov ne zna in ne zmore odkriti ter ustrezno obravnavati finančna uprava, ne moremo tega pričakovati od sistema socialnega varstva in družinske politike, ki dohodkovni položaj svojih uporabnikov ugotavlja prav na podlagi podatkov finančne uprave.

Zaradi nizkih obrestnih mer v zadnjih letih je bil vpliv premoženja na odmero pravic iz javnih sredstev razmeroma majhen. Predlagana sprememba bo z razbremenitvijo centrov za socialno delo zmanjšala ali celo odpravila potrebo po novih zaposlitvah na centrih za socialno delo in tako prinesla tudi konkretne prihranke javnih sredstev.

Za mesečne pravice iz javnih sredstev ugotavljanje in upoštevanje premoženja ostaja enako kot zdaj.

K 8. členu:

V skladu z veljavno 1. točko prvega odstavka 18. člena ZUPJS se pri ugotavljanju materialnega položaja pravic iz javnih sredstev kot premoženje med drugim ne upošteva tudi stanovanje, v katerem oseba dejansko prebiva in ima prijavljeno stalno prebivališče, do vrednosti primerne stanovanja. Izjema je zdaj v skladu s prehodno določbo 5. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 88/16; v nadaljnjem besedilu: ZSVarPre-E) določena za DP in VD, kjer se kot premoženje ne upošteva stanovanje, v katerem oseba dejansko prebiva in ima prijavljeno stalno prebivališče, v vrednosti do 120.000 evrov.

S spremembo veljavne 1. točke prvega odstavka 18. člena ZUPJS se predlaga, da se pri ugotavljanju upravičenosti do DP in VD, kot premoženje ne upošteva stanovanje, v katerem oseba dejansko prebiva in ima prijavljeno stalno prebivališče, v vrednosti do 120.000 evrov.

Veljavni peti odstavek 18. člena ZUPJS se zdaj uporablja pri ugotavljanju upravičenosti do letnih pravic iz javnih sredstev. Po predlogu spremembe 17. člena se predlaga, da premoženje nima več vpliva na upravičenost do letnih pravic iz javnih sredstev, zato se predlaga črtanje tega odstavka.

Zaradi uporabe pojma »osnovni znesek minimalnega dohodka, določen s predpisi, ki urejajo socialnovarstvene prejemke« v drugih določbah zakona, se s spremembo veljavne 2. točke prvega odstavka 18. člena ZUPJS predlaga tudi zapis okrajšave tega pojma.

K 9. členu:

Z namenom ločitve družinske politike od socialne varstva, postopne zagotovitve univerzalnosti letnih pravic iz javnih sredstev, poenostavitve postopka ugotavljanja materialnega položaja, kar bo poenostavilo izdajo informativnih izračunov za letne pravice iz javnih sredstev (glej tudi obrazložitev k 3. in 7. členu predloga zakona), se s spremembo veljavnega drugega odstavka 17. člena ZUPJS predlaga, da premoženje (in posledično način ugotavljanju velikosti primerne stanovanja) nima več vpliva na upravičenost do letnih pravic iz javnih sredstev. Posledično se predlaga črtanje določbe 19. člena ZUPJS, ki določa znižanje vrednosti premoženja in način upoštevanja premoženja za letne pravice iz javnih sredstev.

K 10. členu:

Zaradi predloga dveh novih dohodkovnih razredov za odmero DS, ki ustrezata 7. in 8. dohodkovnemu razredu pri OD (glej obrazložitev k 11. predloga zakona), se s spremembo drugega odstavka 22. člena ZUPJS predlaga sprememba tabele tudi pri OD, saj ima po veljavni ureditvi otrok v srednji šoli do 18. leta v 7. in 8. razredu višji OD kot mlajši otroci ravno zaradi tega, ker zdaj ne more biti upravičen do DS. Predlaga se, da ima otrok v srednji šoli do 18. leta v 7. in 8. dohodkovnem razredu enak OD, kot ostali otroci do 18. leta v 7. in 8. dohodkovnem razredu. Otrok v srednji šoli do 18. leta v 7. in 8. dohodkovnem razredu, bo lahko tako namesto povečanja OD, dobil DS, ki je znatno višja od trenutno veljavne razlike pri OD.

K 11. členu:

V skladu z veljavnim drugim odstavkom 23. člena ZUPJS v povezavi s Sklepom o usklajenih višinah transferjev, ki so določeni v nominalnih zneskih ter o odstotku uskladitve drugih transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji od 1. julija 2019 (Uradni list RS, št. 46/19) in Odredbo o uskladitvi mej dohodkov za letne pravice za leto 2020 (Uradni list RS, št. 5/20), DS brez dodatkov glede na uvrstitev v dohodkovni razred znaša:

Dohodkovni razred	Povprečni mesečni dohodek na osebo (v eurih)	Osnovna višina eurih za upravičenca do 18 let starosti	Osnovna višina v eurih za upravičenca nad 18 let starosti
1	do 319,01	97,28	97,28
2	od 319,02 do 382,82	81,92	163,84
3	od 382,83 do 446,62	66,56	133,12
4	od 446,63 do 563,60	51,20	102,40

5	od 563,61 do 680,56	35,84	71,68
---	---------------------	-------	-------

Predlagatelji reforme pravic iz javnih sredstev v letu 2012, so ukinitve OD za polnoletne dijake in študente opravičevali s tem, da naj bi za polnoletne dijake in študente OD nadomestila DS. V državah, po katerih se pogosto radi zgledujemo (npr. Nemčija) imajo polnoletni dijaki in študenti možnost dobiti tako univerzalni OD kot podporo za izobraževanje, ki je podobna naši državni štipendiji (le da je precej večja in ima precej širše dohodkovne cenzuse), tako da verjetno ni res tehničnih argumentov, da tega ne bi mogli imeti tudi v Sloveniji.

Če naj bi DS za polnoletne dijake in študente nadomeščala zanje ukinjeni OD, bi morala imeti tudi enak dohodkovni cenzus kot OD. Zato predlagatelj po zgledu lestvice dohodkovnih razredov za OD s spremembo veljavnega drugega odstavka 23. člena ZUPJS predlaga določitev dveh novih dohodkovnih razredov za odmero DS, ki ustrezata 7. in 8. dohodkovnemu razredu pri OD.

Predlagatelj ocenjuje, da bi na ta način DS lahko na novo pridobilo približno 15.000 dijakov in študentov.

V sodobni družbi sta znanje in izobrazba pomembni konkurenčni prednosti, vrednoti in gonilo razvoja celotne družbe, zato želi predlagatelj razširiti dostopnost podpore in spodbude za izobraževanja na čim širši krog mladih, saj znanje in izobrazba vsakega posameznika posredno bogatita celotno družbo in pospešujeta njen razvoj.

Primerjava višine OD in DS v obstoječih dohodkovnih razredih pokaže, da je DS v istem dohodkovnem razredu v povprečju nekoliko višja od OD za prvega otroka v istem dohodkovnem razredu. V 5. dohodkovnem razredu, ki je najbližji novima razredoma, je to razmerje 1,15. Za čim večjo primerljivost razmerij predlagatelj predlaga, da se tudi za nova razreda uporabi isto razmerje z rahlo zaokrožitvijo, kar pomeni naslednji predlog višine DS v novih dohodkovnih razredih:

Dohodkovni razred	Povprečni mesečni dohodek na osebo (v eurih)	Osnovna višina eurih za upravičenca do 18 let starosti	Osnovna višina v eurih za upravičenca nad 18 let starosti
6	od 680,57 do 871,98	27,00	54
7	od 871,99 do 1.052,75	23,50	47,00

Na podlagi razporeditve družin v dohodkovne razrede za OD in primerjavi te razporeditve z razporeditvijo za DS pri razredih, v katerih se DS že zdaj dodeljuje, lahko ocenimo približno število dijakov in študentov v novih dohodkovnih razredih. To je prikazano v spodnji tabeli.

Dohodkovni razred	Število upravičencev (do in nad 18 let)	Število dijakov	Število študentov
6	11.141	7.433	3.708
7	4.018	2.681	1.337
Skupaj novih	15.159	10.114	5.045

Predlagatelj je tehtal tudi dilemo, ali bi v tem koraku tudi za polnoletne dijake in študente raje uvedli OD ali bi raje razširili dohodkovni cenzus pri DS. Povišanje cenzusa pri DS ocenjuje za boljšo izbiro, saj dodelitev DS za dijake in študente, ki se šolajo zunaj domačega kraja, omogoča tudi dodelitev dodatka za bivanje, kar močno izboljša možnosti za šolanje mladim s periferije in tako izenačuje njihove možnosti za šolanje z možnostmi, ki jih imajo mladi, ki živijo v izobraževalnih središčih. Predlagatelj to ocenjuje kot pomemben prispevek k izenačevanju možnosti vseh mladih za doseganje želene izobrazbe in znanja, s katerim bodo lahko pri svojem delu dosegali višjo dodano vrednost in tako zagotavljali višjo življenjsko raven sebi in svojim družinam, posredno pa tudi celotni družbi.

K 12. členu:

V skladu z veljavnim Zakonom o vrtcih (Uradni list RS, št. 100/05 – uradno prečiščeno besedilo, 25/08, 98/09 – ZIUZGK, 36/10, 62/10 – ZUPJS, 94/10 – ZIU, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO, 55/17 in 18/21) so starši, ki imajo v vrtec hkrati vključena dva otroka, plačila za mlajšega otroka oproščeni. Plačilo staršev za vrtec v višini znižanega plačila vrtcem zagotavlja državni proračun. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o vrtcih (Uradni list RS, št. 18/21), ki je začel veljati 24. 2. 2021, je na novo določil, da so starši oproščeni plačila za vrtec tudi za tretjega in vsakega nadaljnjega otroka iz iste družine, ne glede na to, ali je v vrtec vključen hkrati s svojim sorojencem.

S spremembo 24. člena veljavnega ZUPJS, ki ureja pravico do VR, se predlaga, da starši uveljavljajo znižano plačilo vrtca z vlogo, ne glede na to, ali je otrok v skladu z določbami tega člena oziroma zakona, ki ureja vrtece, v celoti oproščen plačila vrtca. Navedeno pomeni, da morajo starši za uveljavitev oprostitev plačila vrtca tudi za tretjega in vsakega nadaljnjega otroka iz iste družine, ne glede na to, ali je v vrtec vključen hkrati s svojim sorojencem, vložiti vlogo (sprememba drugega odstavka). Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport oziroma vrtci namreč ne razpolagajo s podatkom o številu otrok v družini, zato odločitev o oprostitvi plačila vrtca ni možna brez izdaje odločbe.

K 13. členu:

Veljavni 29. člen ZUPJS določa, da do DZ niso upravičene osebe, ki izpolnjujejo pogoje za pridobitev VD, kar pomeni, da mora oseba, ki je upravičena do DP, razliko do polne vrednosti zdravstvene storitve v obveznem zdravstvenem zavarovanju plačati sama ali skleniti dopolnilno zdravstveno zavarovanje.

Ker je namen VD kritje življenjskih stroškov, ki nastanejo v daljšem časovnem obdobju (stroški vzdrževanja stanovanja, nadomeščanja trajnih potrošnih dobrin) in ne gre za stroške za zadovoljevanje minimalnih življenjskih potreb, se tudi tej posebej ranljivi skupini določi upravičenje do DZ v primeru, da je oseba upravičena do DP.

S spremembo 29. člena se zato predlaga črtanje omejitve pridobitve pravice do DZ osebam, ki izpolnjujejo pogoje za VD, s čimer se starejšim in osebam, ki so nezmožne za delo oziroma trajno nezaposljive omogoči pridobitev navedene pravice.

K 14. členu:

Veljavni 35.a člen ZUPJS določa, da center za socialno delo po uradni dolžnosti preveri izpolnjevanje pogojev za nadaljnje prejetje letnih pravic. Kot dan vložitve vloge se šteje dan začetka postopka odločanja po uradni dolžnosti, vendar najkasneje zadnji dan meseca, v katerem poteče letna pravica (prvi odstavek). Če je vložena vloga za letne pravice z namenom njenega podaljšanja, se šteje, da center za socialno delo o njej odloči po prejšnjem odstavku (drugi odstavek).

Z uveljavitvijo nove socialne zakonodaje je bil VD izločen iz sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja, in prešel med socialnovarstvene prejemke. Namenjen je tistim, ki si lastne materialne varnosti ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne morejo vplivati.

Z VD se zagotavljajo sredstva za kritje življenjskih stroškov, ki nastanejo v daljšem časovnem obdobju (stroški z vzdrževanjem stanovanja, nadomeščanjem trajnih potrošnih dobrin ipd.) in niso stroški za zadovoljevanje minimalnih življenjskih potreb. Glede na navedeno "zagotavljanje materialne varnosti" pomeni, zagotoviti sredstva za kritje življenjskih stroškov, ki nastanejo v daljšem časovnem obdobju.

Pravico in pogoje do upravičenosti do VD ureja ZSVarPre, ki med drugim določa, da se za ugotavljanje VD smiselno uporabljajo določbe, ki veljajo za DP. VD je torej del sistema socialnega varstva, v katerem so pravila, da je vsakdo po svojih sposobnostih dolžan skrbeti za dostojno preživetje sebe in svojih družinskih članov. Kdor si ne more preživetja zagotoviti sam z delom, s pravicami iz dela ali zavarovanja, z dohodki iz premoženja in iz drugih virov oziroma z nadomestili ali prejemki po drugih predpisih ali s pomočjo tistih, ki so ga dolžni preživljati, ali na drug način, določen s tem zakonom, ima pravico do varstvenega dodatka v višini in pod pogoji, določenimi z ZSVarPre in ZUPJS.

Pogoji za VD so se s sprejemom novel ZSVarPre in ZUPJS leta 2013 in 2017 omilil (upoštevanje premoženja, dohodkov in sprememb okoliščin). Od 1. 2. 2017 dalje širšemu krogu upravičencev do VD niso več vpisane

zaznambe na njihovih nepremičninah, prav tako njihovim svojcem ni potrebno VD vračati. Izjema velja le za tiste upravičence, ki bivajo v stanovanju, katerega vrednost presega 120.000 evrov.

V praksi se je ugotovilo, da v postopkih priznavanja pravice do VD niso predpisani kriteriji za ugotavljanje pogoja preživljanja s strani polnoletnih otrok, zato so bile, upoštevaje predpise o zakonski zvezi in družinskih prejemkih ter sodno prakso, v letu 2018 pripravljene smernice za ugotavljanje pogoja preživljanja, s katerimi se je seznanilo vse centre za socialno delo. Smernice so bile v začetku leta 2020 skladno z Družinskim zakonikom (Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 – ZNOrg, 22/19, 67/19 – ZMatR-C in 200/20 – ZOOMTVI) posodobljene, pripravljen pa je bil tudi enoten poziv, z navedbo ustreznih dokazil, ki jih mora stranka predložiti.

Ugotovilo se je tudi, da je lahko enotna vloga za uveljavljanje pravic za starejše osebe težavna za izpolnjevanje, ker je namenjena uveljavljanju več različnih pravic, zato je bila pripravljena poenostavljena vloga.

Z namenom dodatne poenostavitve dostopa do VD se z novim tretjim odstavkom predlaga, da center za socialno delo po uradni dolžnosti preveri izpolnjevanje pogojev za nadaljnje prejetje tudi za posebej ranljivo skupino upravičencev do pravic iz javnih sredstev, in sicer za upravičence do VD. Do VD so namreč upravičene osebe, ki so trajno nezaposljive, trajno nezmožne za delo ali nezaposlene starejše od 63 let za ženske oziroma od 65 let za moške. Predlaga se tudi, da če je oseba hkrati z VD upravičena še do DP ali OZ ali DZ, se preveri izpolnjevanje pogojev za nadaljnje prejetje tudi za te pravice.

K 15. členu:

Z veljavnim prvim odstavkom 37.a členom ZUPJS je določen način vročanja odločbe, s katero se odloči o pravici po tem zakonu. Določeno je, da se odločba vroča z dostavo v hišni predalčnik. Določena je tudi domneva, da se je stranka seznanila z vročitvijo po poteku določenega časa od odpreme (21 dnj) in da vročitev takrat velja za opravljeno.

Z veljavnim drugim odstavkom istega člena je določeno, da se pravica začne izvrševati z dnem odpreme odločbe vlagatelju.

V izogib napačnim razlagam določb 37.a člena ZUPJS v praksi, in sicer, da je z njimi urejeno izključno vročanje odločb v fizični obliki in so s tem izključeni vsi drugi načini vročitve po zakonu o splošnem upravnem postopku, se z novim tretjim odstavkom predlaga, da se lahko odločba, s katero se odloči o pravici ZUPJS, vroča tudi po elektronski poti v skladu z določbami zakona o splošnem upravnem postopku.

Ker je za vročanje po elektronski poti z veljavnim 86. členom Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10, 82/13 in 175/20 – ZIUOPDVE) določena domneva, da se je stranka seznanila z vročitvijo po poteku določenega časa od odpreme (15 dni) in da vročitev takrat velja za opravljeno, se z namenom enakosti pred zakonom s spremembo prvega odstavka 37.a člena ZUPJS predlaga, da tudi za vročanje z dostavo v hišni predalčnik velja domneva vročitve po preteku 15. dni od dneva odpreme. Predlagatelj meni, da navedena sprememba ne bo vplivala na pravno varnost strank, saj je 15 dni dovolj, da se stranka z odločbo seznani. Prav tako je zakonsko določen rok za pritožbo v skladu z Zakonom o splošnem upravnem postopku še dodatnih 15 dni od dneva vročitve odločbe.

K 16. členu:

Z veljavnim drugim odstavkom 38.c člena je določen način vročanja informativnega izračuna. Določeno je, da se informativni izračun vroča z dostavo v hišni predalčnik. Določena je tudi domneva, da se je stranka seznanila z vročitvijo po poteku določenega časa od odpreme (21 dnj) in da vročitev takrat velja za opravljeno.

V izogib napačnim razlagam določb 38.c člena ZUPJS v praksi, in sicer, da je z njimi urejeno izključno vročanje informativnih izračunov v fizični obliki in so s tem izključeni vsi drugi načini vročitve po zakonu o splošnem upravnem postopku, se z novim četrtem odstavkom predlaga, da se lahko informativni izračun, s katerim se začasno odloči o pravici, njeni višini in obdobju upravičenosti, vroča tudi po elektronski poti v skladu z določbami zakona o splošnem upravnem postopku.

Ker je za vročanje po elektronski poti z veljavnim 86. členom Zakona o splošnem upravnem postopku določena domneva, da se je stranka seznanila z vročitvijo po poteku določenega časa od odpreme (15 dni) in da vročitev

takrat velja za opravljeno, se z namenom enakosti pred zakonom s spremembo drugega odstavka 38.c člena ZUPJS predlaga, da tudi za vročanje z dostavo v hišni predalčnik velja domneva vročitve po preteku 15. dni od dneva odpreme. Predlagatelj meni, da navedena sprememba ne bo vplivala na pravno varnost strank, saj je 15 dni dovolj, da se stranka z informativnim izračunom seznani, ugovor zoper informativni izračun pa se v skladu s prvim odstavkom 38.d člena lahko vloži v roku 15 dni od vročitve informativnega izračuna.

K 17., 18. in 19. členu:

Veljavni 42., 42.a in 42.b člen ZUPJS urejajo področje upoštevanja sprememb okoliščin (med drugim tudi dohodkov) med upravičenostjo do pravice iz javnih sredstev.

Veljavni 42. ZUPJS določa, da morajo biti pogoji za pridobitev pravic izpolnjeni ves čas prejemanja pravic iz javnih sredstev (prvi odstavek). Upravičenec do DP, VD, NA, OZ, DZ, SO in DR mora centru za socialno delo sporočiti vsa dejstva, okoliščine in vse spremembe, ki vplivajo na upravičenost do pravice iz javnih sredstev, njeno višino ali obdobje prejemanja, v osmih dneh od dne, ko je taka sprememba nastala ali je zanj izvedel (drugi odstavek). Takšna dejstva in okoliščine so predvsem sprememba pri dohodkih (npr. novonastali dohodek) ali sprememba pri statusu (npr. otrok nima več statusa študenta, oče se zaposli). Upravičenec do OD, DS in VR mora centru za socialno delo sporočiti naslednje spremembe, ki pri teh pravicah lahko vplivajo na upravičenost do pravice iz javnih sredstev, njeno višino ali obdobje prejemanja: spremembo števila oseb ali upravičencev, spremembo ali vključitev v vzgojno-izobraževalni oziroma visokošolski zavod, spremembo statusa učenca, dijaka ali študenta in spremembo vrste periodičnega dohodka, pri državni štipendiji pa tudi druge okoliščine, ki po zakonu, ki ureja štipendiranje, vplivajo na to pravico, v osmih dneh od dneva, ko je taka sprememba nastala ali je zanj izvedel (tretji odstavek). Center za socialno delo v primerih iz drugega in tretjega odstavka tega člena na novo odloči o posamezni pravici (četrti odstavek).

Kot ključna sprememba za pravice do OD, DS in VR je zdaj določena sprememba vrste periodičnega dohodka (izguba ali začetek prejemanja plače skupaj z regresom, nadomestila plače, pokojnine, nadomestila in drugih dohodkov iz naslova obveznega socialnega zavarovanja, starševskega dodatka, preživnine, delnega plačila za izgubljeni dohodek, nadomestila za invalidnost in sprememba dohodka zaradi dela za najmanj polovični oziroma polni delovni čas).

Z veljavnim 42.a členom ZUPJS je določena dolžnost centra za socialno delo, da mora ves čas trajanja pravice iz javnih sredstev po uradni dolžnosti spremljati, ali so nastopile zakonsko določene spremembe, zaradi katerih bi bilo treba izdati drugačno odločbo o pravici oziroma odločbo o spremembi priznanja pravice, ker upravičenec do pravice iz javnih sredstev ni več upravičen ali je upravičen v nižjem znesku ali za krajše obdobje, in začeti postopek po uradni dolžnosti.

Informacijski sistem centrov za socialno delo, vzpostavljen za odločanje o pravicah iz javnih sredstev, zdaj delno omogoča pridobivanje podatkov o z zakonom določenih sprememb (delno), ki jih morajo centri za socialno delo ugotavljati po uradni dolžnosti med upravičenostjo do pravice (pri osebi se vzpostavi t.i. zastavica) in ki neposredno vplivajo na upravičenost do pravice iz javnih sredstev. V primeru, da je takšna sprememba zaznana, center za socialno delo po uradni dolžnosti ponovno odloča o priznani pravici. Od uveljavitve zakonodaje do danes, so bile vzpostavljene zastavice samo z evidenco brezposelnih oseb Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, evidenco centralnega registra prebivalstva Ministrstva za notranje zadeve in evidenco o vključenosti oseb v vzgojni oziroma izobraževalni oziroma višješolski zavod oziroma evidencama CEUVIZ in eVŠ Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, niso pa bile vzpostavljene še zastavice z evidenco zavarovanih oseb pri Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije oziroma evidenco zavarovancev pri Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije. Sprememba podlage za zavarovanje posredno dokazuje spremembo vrste periodičnega dohodka, ki je razlog za ponovno odločanje o priznani pravici (če se center za socialno delo seznani po uradni dolžnosti izvede ugotovitveni postopek in v kolikor sprememba vrste periodičnega dohodka vpliva na priznano pravico tako, da se upravičencu prizna v nižjem znesku o spremembi odloči (varstvo javnih financ)).

V skladu z Zakonom o interventnih ukrepih za omilitev posledic drugega vala epidemije COVID-19 (Uradni list RS, št. 175/20, 203/20 – ZIUPOPĐVE in 15/21 – ZDUOP), ki velja do 31. decembra 2021, je z namenom administrativne razbremenitve centrov za socialno delo, določena izjema pri ugotavljanju spremembe vrste periodičnega dohodka, in sicer ni pravne podlage, da se po uradni dolžnosti spremeni odločba že priznane letne pravice iz javnih sredstev z razloga spremembe vrste periodičnega dohodka. Centri za socialno delo so pristojni

odločiti zgolj o spremembi, ki jo je sporočila stranka in sicer se o spremembi odloči s prvim dnem naslednjega meseca po sporočeni spremembi. Sprememba vrste periodičnega dohodka, ki ima za posledico bolj ugodno odmero pravice, se torej zdaj do 31. 12. 2021 upošteva zgolj na zahtevo stranke, prizna pa se s prvim dnem naslednjega meseca, ko je vložena vloga, v kateri je sprememba sporočena.

Veljavni ZUPJS izrecno ne določa, da je sprememba v višini istovrstnega dohodka razlog za spremembo in novo odločanje o letnih pravicah iz javnih sredstev (npr. sprememba delodajalca in prehod na nižjo plačo). Navedeno je določila sodna praksa, ki pravi, da se za izgubo periodičnega dohodka po 13. členu ZUPJS (določa, da se dohodek zmanjša za periodične dohodke, ki jih je oseba nehala prejemati in ni začela prejemati drugih periodičnih dohodkov) šteje tudi bistveno znižanje istovrstnega dohodka. Ta sprememba se zdaj upošteva samo na zahtevo stranke.

S spremembo 42. člena ZUPJS se predlaga uskladitev s prakso oziroma, da mora upravičenec do OD, DS in VR, pa tudi MU in KU, centru za socialno delo sporočiti le naslednje spremembe,:

- spremembo števila oseb ali upravičencev,
- pri pravici do OD, vpis v vrtec do dopolnjenega 4. leta starosti otroka (v skladu z 72. členom Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih se namreč posamezni znesek OD poveča za 20 odstotkov, če predšolski otrok, ki je mlajši od štirih let, ni vključen v predšolsko vzgojo v skladu s predpisi, ki urejajo vrtce, kar pomeni, da tak otrok z vpisom v vrtec ni več upravičen do povečanja OD za 20 odstotkov),
- pri pravici do DS, spremembe, ki po zakonu, ki ureja štipendiranje, vplivajo na to pravico,

ne pa tudi več spremembe vrste periodičnega dohodka, spremembo ali vključitev v vzgojno-izobraževalni (npr. vpis otroka v osnovno šolo ali srednjo šolo ne vpliva na letno pravico iz javnih sredstev) oziroma visokošolski zavod ter spremembo statusa učenca, dijaka ali študenta pri vseh omenjenih pravicah.

Upravičenec do OD, DS in VR, pa tudi MU in KU, torej centru za socialno delo ni več dolžan sporočiti spremembe vrste periodičnega dohodka, ki mu je v škodo, saj ta sprememba izredno obremenjuje postopek odločanja o pravicah iz javnih sredstev. Že samo sprememba vrste dohodka je namreč opredeljena kot razlog za ponovno odločanje (prehod iz plače v nadomestilo plače (bolniška), prehod iz plače (zaposlitve) v nadomestilo za primer brezposelnosti) ne glede na dejstvo, da se višina dohodka ni bistveno spremenila oziroma da ta sprememba bistveno ne vpliva na materialni položaj družine. Ugotavlja se tudi, da določenih zakonskih določb v zvezi z upoštevanjem dohodkov ni mogoče avtomatizirati za namen izdaje informativnih izračunov. Pogoji za učinkovito izvajanje informativnega izračuna je torej tudi sprememba kompleksne zakonodaje, ki otežuje oziroma onemogoča popolno avtomatizacijo postopka. Za popolno avtomatizacijo postopkov je treba torej poenostaviti postopek priznavanja letnih pravic iz javnih sredstev.

Z novim četrtem odstavkom se zato predlaga, da lahko upravičenec do OD, DS, VR, pa tudi do MU in KU, zaradi bistvenega poslabšanja materialnega položaja med trajanjem pravice vloži zahtevo za nov izračun pravice. Kot bistveno poslabšanje materialnega položaja se šteje izguba ali zmanjšanje periodičnega dohodka osebe, ki vpliva na upravičenost do letne pravice.

Zaradi predloga novega četrtega odstavka se predlaga, da dosedanji četrti odstavek postane peti odstavek.

S spremembo 42.a člena se predlaga, da se besedilo »prejšnji člen« nadomesti z besedilom »prvi odstavek prejšnjega člena«.

S spremembo četrtega odstavka 42.b člena se predlaga, da o zahtevi upravičenca za nov izračun letne pravice zaradi bistvenega poslabšanja materialnega položaja, center za socialno delo na novo odloči o letni pravici s prvim dnem naslednjega meseca po prejemu obvestila o spremembi. V tem postopku upošteva povprečne mesečne dohodke in prejemke, ugotovljene za osebo, v obdobju treh koledarskih mesecev pred mesecem prejema obvestila o spremembi (in ne tako kot zdaj iz enega meseca, pri čemer lahko dohodek vsebuje tudi variabilni del, npr. nadurno delo, ki ga stranka ne prejema vsak mesec v podobnih ali enakih zneskih), ter izda odločbo, s katero razveljavi odločbo, s katero je bila osebi priznana pravica iz javnih sredstev, in na novo določi višino letne pravice iz javnih sredstev (ne glede na to, ali je stranki v škodo ali v korist ali za stranko ni spremembe).

S tem se zagotovi upoštevanje bolj realnega materialnega položaja stranke kot zdaj ter da sprememba v dohodku vpliva na izračun pravice šele po preteku treh mesecev (in ne tako kot zdaj, s prvim mesecem spremembe v dohodku, ki nujno ne vpliva na višino pravice), saj se šele po preteku določenega časa lahko ugotovi, ali je res prišlo do spremembe v dohodku, ki dejansko vpliva na letno pravico.

K 20. členu:

Z veljavnim 51. členom ZUPJS je zagotovljena pravna podlaga za pridobivanja podatkov za osebe po ZUPJS oziroma avtomatična informacijska izmenjava podatkov z različnimi upravljavci obstoječih zbirk podatkov.

S spremembo drugega odstavka 51. člena se z namenom zakonitega odločanja o pravicah iz javnih sredstev in razbremenitve strank (prilaganja bančnih izpiskov k vlogi) predlaga, da se:

- iz uradne evidence Ministrstva za notranje zadeve, in sicer centralnega registra prebivalstva, pridobi tudi podatek o zakonskem prebivališču ter podatek o sklenjeni partnerski zvezi (1. točka),
- iz uradne evidence Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, in sicer tudi iz evidence invalidov, ki jim je priznana pravica do zaposlitvene rehabilitacije, pridobi podatek o datumu prijave in odjave v evidenco, podatke o višini, obdobju upravičenosti, datumu izplačila prejemka (9. točka),
- s strani kreditnih institucij pridobi tudi podatke o prometu na transakcijskih računih.

K 21. členu:

Veljavni 53. člen določa, da se podatki in dokumenti iz centralne zbirke podatkov iz 49. člena tega zakona hranijo pet let po datumu prenehanja upravičenosti do pravice iz javnih sredstev. Odločbe o upravičenosti do pravic iz javnih sredstev se arhivirajo.

Sedanji zakonsko določen rok hrambe podatkov in dokumentov iz centralne zbirke podatkov je torej pet let. Ta začne teči z zaključkom obdobja upravičenosti do pravice iz javnih sredstev, potem pa se morajo osebni podatki postati nedostopni za obdelavo.

V praksi se ugotavlja, da morajo biti podatki iz centralne zbirke podatkov dostopni za obdelavo daljši čas oziroma trajno, in sicer za potrebe odločanja v sodnih postopkih (odločanje o pravicah iz javnih sredstev), zapuščinskih postopkih, ki trajajo več kot pet let, načrtovanja politike socialnega vključevanja, spremljanje stanja ter za znanstvenoraziskovalne in statistične namene, zato se predlaga, da se podatki iz centralne zbirke podatkov iz 49. člena veljavnega zakona hranijo trajno.

Z novim drugim odstavkom se predlaga, da se dokumenti iz centralne zbirke podatkov iz 49. člena tega zakona hranijo pet let po datumu prenehanja upravičenosti do pravice iz javnih sredstev, razen če posamezni zakon za določene dokumente ne določa drugače. Pri hrambi dokumentov je namreč treba spoštovati tudi veljavno nacionalno zakonodajo z različnih področij, ki določa roke hrambe dokumentacije, kot npr. Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih, Zakon o davčnem postopku, Zakon o davku na dodano vrednost, Pravilnik o izvajanju Zakona o davku na dodano vrednost, Slovenske računovodske standarde ipd. Ker lahko posamezni zakon za določene podatke določa drugačen rok hrambe, je določeno, da se za rok hrambe podatkov uporabi ta zakon, in ne rok 5 let.

Zaradi predloga novega drugega odstavka se predlaga, da dosedanji drugi odstavek postane tretji odstavek.

K 22. členu:

V prehodni določbi je treba urediti situacijo, ko bodo vloge oddane v mesecu pred začetkom uporabe tega zakona in se končajo po tem zakonu. Drugi postopki, začeti pred tem datumom, pa se morajo dokončati po starih predpisih, saj v času začetka veljavnosti pravice novi zakon še ne bo veljal.

K 23. členu:

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi, začetek njegove uporabe pa je različen glede na zahtevnost

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

3. člen

Pojmi, uporabljeni v tem zakonu, imajo naslednji pomen:

1. izvajalka ali izvajalec (v nadaljnjem besedilu: izvajalec) – vrtec pri znižanju plačila vrtca; vzgojno-izobraževalni zavod pri subvenciji malice za učence in dijake in pri subvenciji kosila za učence; lastnik stanovanja pri subvenciji najemnine neprofitnega najemnega stanovanja, namenskega najemnega stanovanja, bivalne enote; lastnik pri subvenciji tržnega najemnega ali hišniškega stanovanja; izvajalec socialnovarstvenih storitev pri oprostitvi plačil socialnovarstvenih storitev;
2. upravičenka ali upravičenec (v nadaljnjem besedilu: upravičenec) – oseba, ki je upravičena do posamezne pravice iz javnih sredstev sama ali skupaj z drugimi osebami;
3. pravica iz javnih sredstev – pravica, ki je odvisna od materialnega položaja osebe, o kateri po tem zakonu odločajo centri za socialno delo in ki se izplačuje iz proračuna države ali lokalne skupnosti;
4. oseba – oseba, katere materialni položaj se upošteva po tem zakonu in je stranka v postopku;
5. vlagateljica ali vlagatelj (v nadaljnjem besedilu: vlagatelj) – oseba, ki vloži vlogo za uveljavljanje pravice iz javnih sredstev, do katere je upravičena sama ali skupaj z drugimi osebami oziroma je na vlogi navedena kot vlagatelj;
6. štipendistka ali štipendist (v nadaljnjem besedilu: štipendist) – upravičenec do državne štipendije;
7. program – vzgojni, izobraževalni ali študijski program;
8. sprememba vrste periodičnih dohodkov – izguba ali začetek prejemanja plače skupaj z regresom, nadomestila plače, pokojnine, nadomestila in drugih dohodkov iz naslova obveznega socialnega zavarovanja, starševskega dodatka, preživnine, delnega plačila za izgubljeni dohodek, nadomestila za invalidnost in sprememba dohodka zaradi dela za najmanj polovični oziroma polni delovni čas;
9. meja socialne varnosti – znesek, ki mora po predpisu, ki določa merila za oprostitev plačila socialnovarstvenih storitev, ostati osebam, ki se upoštevajo pri ugotavljanju materialnega položaja po tem zakonu za preživljanje po plačilu prispevka za opravljeno storitev;
10. letne pravice – pravice, pri katerih se praviloma upošteva dohodek v preteklem koledarskem letu pred vložitvijo vloge (otroški dodatek, državna štipendija, znižano plačilo vrtca, subvencija malice za učence in dijake ter subvencija kosila za učence).

11. člen

Pri ugotavljanju materialnega položaja osebe se ne upoštevajo naslednje osebe:

1. otroci, ki ob razvezi zakonske zveze ali zunajzakonske skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja, v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo, niso bili zaupani v vzgojo in varstvo vlagatelju ali osebi, s katero vlagatelj živi v zunajzakonski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja, v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo;
2. otroci in pastorki, ki se poročijo ali živijo v zunajzakonski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja, v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo, ali postanejo roditelji ter skrbijo za otroka;
3. zakonec osebe, ki v življenjski skupnosti ni več dejansko povezan z družino in je začel postopek za razvezo zakonske zveze ali pogrešani zakonec;
4. polnoletna oseba, dokler so jo starši skladno s predpisi, ki urejajo dolžnost preživljanja, dolžni preživljati in ki v življenjski skupnosti zaradi nasilja v družini, zaradi katerega so začeli ali tečejo postopki skladno s predpisi, ki urejajo nasilje v družini, ni več dejansko povezana z njimi;
5. osebe, ki so v institucionalnem varstvu in so delno ali v celoti oproščene plačila storitve, razen kadar uveljavljajo oprostitev plačila te storitve;
6. otroci ali polnoletne osebe, ki so nameščene v rejniško družino na podlagi odločbe o namestitvi otroka v rejniško družino;
7. otroci, ki imajo podaljšano roditeljsko pravico;
8. mladoletna oseba, ki je brez staršev, ker so ti umrli, ali ker v življenjski skupnosti zaradi nasilja v družini, zaradi katerega so sproženi ali že tečejo postopki v skladu s predpisi, ki urejajo preprečevanje nasilja v družini, ni več dejansko povezana z njimi.

12. člen

(1) V dohodek, ki se upošteva, se štejejo dohodki in prejemki vseh oseb, in sicer:

1. obdavčljivi dohodki po zakonu, ki ureja dohodnino, ki niso oproščeni plačila dohodnine;
2. pokojninske rente in odkupne vrednosti, izplačane skladno z zakonom, ki ureja prvi pokojninski sklad Republike Slovenije in preoblikovanje pooblaščenih investicijskih družb, ter dodatne starostne pokojnine na podlagi zakona, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje;
3. dohodki, razen povračil stroškov, prejeti na podlagi pogodbe o prostovoljnem služenju vojaškega roka;
4. preživnina, nadomestilo preživnine in drugi prejemki, prejeti na podlagi izvršilnega pravnega naslova z namenom kritja življenjskih stroškov, pri otrocih in pastorkih iz 2. točke prvega odstavka 10. člena tega zakona pa do višine minimalnega dohodka, ki bi jim pripadala po zakonu, ki ureja socialnovarstvene prejemke, če ne bi imeli drugih dohodkov;
5. nagrada skrbniku skladno z zakonom, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja;
6. plačilo dela rejniku, ki se izplačuje iz proračuna skladno z zakonom, ki ureja rejniško dejavnost;
7. starševski dodatek;
8. otroški dodatek brez dodatka za enostarševsko družino in brez dodatka za otroka, ki ni vključen v vrtec, zmanjšan za 20 % višine otroškega dodatka za prvega otroka iz prvega dohodkovnega razreda;
9. denarna socialna pomoč, razen izredna denarna socialna pomoč;
10. varstveni dodatek;
11. državna štipendija, zmanjšana za znesek, ki je enak dodatku za bivanje, dodatku za uspeh ter dodatku za štipendiste s posebnimi potrebami;
12. dodatek za aktivnost po predpisih, ki urejajo zaposlovanje;
13. dodatek k pokojnini po zakonu, ki ureja zagotavljanje socialne varnosti slovenskim državljanom, ki so upravičeni do pokojnin iz republik nekdanje SFRJ;
14. rente iz življenjskega zavarovanja po zakonu, ki ureja zavarovalništvo;
15. veteranski dodatek po zakonu, ki ureja področje vojnih veteranov;
16. invalidski dodatek in družinski dodatek po zakonu, ki ureja področje vojnih invalidov, ter nadomestilo za invalidnost po zakonu, ki ureja družbeno varstvo duševno in telesno prizadetih oseb;
17. sredstva za nego in pomoč ter druge oblike denarnih nadomestil, ki jih dobiva oseba, za katero skrbi oseba, ki se upošteva pri ugotavljanju materialnega položaja, v polovični višini prejetih sredstev;
18. prejemki za delo pripornikov in obsojencev;
19. pomoči v obliki denarnih sredstev, ki jih socialno ali drugače ogrožene osebe prejmejo od organizacij, ki imajo skladno z zakonom, ki ureja humanitarne organizacije, status humanitarne organizacije, ki deluje v javnem interesu na področju socialnega ali zdravstvenega varstva, in od organizacij, ki imajo skladno z zakonom, ki ureja invalidske organizacije, status invalidske organizacije, ki deluje v javnem interesu na področju invalidskega varstva, namenjene za preživetje, zmanjšane za višino minimalnega dohodka, ki bi pripadal posamezni osebi, če ne bi imela drugih dohodkov, kot ga določa zakon, ki ureja socialnovarstvene prejemke, razen pomoči v obliki denarnih sredstev, za katere dajalec sredstev opredeli namen porabe;
20. pomoči v obliki denarnih sredstev, ki jih pomoči potrebne osebe prejmejo od dobrodelnih ustanov, katerih ustanovitev in poslovanje sta skladna z zakonom, ki ureja ustanove, namenjene za preživetje, zmanjšane za višino minimalnega dohodka, ki bi pripadal posamezni osebi, če ne bi imela drugih dohodkov, kot ga določa zakon, ki ureja socialnovarstvene prejemke, razen pomoči v obliki denarnih sredstev, za katere dajalec sredstev opredeli namen porabe;
21. plačila za vodenje knjigovodstva na kmetijah po uradni metodologiji Evropske unije za zbiranje računovodskih podatkov o dohodkih in poslovanju kmetijskih gospodarstev, ki so namenjena vodenju knjigovodstva v povezavi z opravljanjem osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, kot je določena z zakonom, ki ureja dohodnino;
22. dohodki, prejeti na podlagi pogodbe o vojaški službi v rezervni sestavi, razen nadomestila plače oziroma izgubljeni zaslužek ter razen dohodkov za čas opravljanja vojaške službe (v miru ter v izrednem in vojnem stanju);
23. dohodki, prejeti na podlagi pogodbe o službi v Civilni zaščiti, razen nadomestila plače;
24. obdavčljivi dohodki po zakonu, ki ureja davke na dobitke pri klasičnih igrah na srečo.

(2) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka se pri ugotavljanju upravičenosti do denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka, subvencije najemnine, pravice do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev, pravice do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje, oprostitve plačila socialnovarstvenih

storitev ter prispevka k plačilu družinskega pomočnika upoštevajo tudi naslednji dohodki:

1. dediščine;
2. volila;
3. izplačila, ki jih prejme fizična oseba na podlagi zavarovanja za primer bolezni, poškodbe ali invalidnosti, katerega zakon, ki ureja zavarovalništvo, ne določa kot obvezno zavarovanje;
4. drugi dohodki po zakonu, ki ureja dohodnino, ne glede nato, ali so oproščeni plačila dohodnine, razen:
 - subvencije, ki se v skladu s posebnimi predpisi izplačujejo iz proračuna za določene namene, razen subvencij, ki jih posameznik prejme v zvezi z doseganjem dohodkov iz dohodka iz zaposlitve, dejavnosti, osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, oddajanja premoženja v najem in iz prenosa premoženjskih pravic in kapitala;
 - subvencija, ki pripada mladi družini kot spodbuda za prvo reševanje stanovanjskega vprašanja po zakonu, ki ureja nacionalno stanovanjsko varčevalno shemo in subvencije mladim družinam za prvo reševanje stanovanjskega vprašanja;
 - enkratne denarne pomoči po zakonu, ki ureja varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, zakonu, ki ureja obrambo, in zakonu, ki ureja notranje zadeve;
 - enkratna solidarnostna pomoč, ki jo izplača sindikat svojim članom z namenom nudenja materialne pomoči v primerih socialne ogroženosti ter v primerih reševanja izjemnih razmer (kot so smrt, naravne in druge nesreče), če je izplačana pod pogoji, ki so določeni z aktom, ki ga sprejme reprezentativni sindikat na ravni države;
 - povračila škode za sredstva, ki jih je zavezanec dal na razpolago za obrambne potrebe in za potrebe varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, v skladu z zakonom, ki ureja obrambo, zakonom, ki ureja materialno dolžnost in zakonom, ki ureja varstvo pred naravnimi nesrečami;
 - dohodki, povezani s kmetijsko in gozdarsko dejavnostjo, ki jih kot izjeme določi minister, pristojen za socialne zadeve, v soglasju z ministrom, pristojnim za kmetijstvo, in ki ne predstavljajo dohodka oziroma nadomestila za izpad dohodka, ampak so namenjeni povračilu stroškov, povezanih z opravljanjem dejavnosti;
 - štipendije in drugi prejemki, izplačani osebi, ki je vpisana kot učenka ali učenec (v nadaljnjem besedilu: učenec), dijakinja ali dijak (v nadaljnjem besedilu: dijak) ali študentka ali študent (v nadaljnjem besedilu: študent), v zvezi z izobraževanjem ali usposabljanjem na podlagi posebnih predpisov, in sicer iz proračuna ali sklada, ki je financiran iz proračuna in od navedenih prejemkov, ki jih financira tuja država ali mednarodna organizacija oziroma izobraževalna, kulturna ali znanstveno-raziskovalna ustanova, razen prejemkov, ki so prejeti kot nadomestilo za izgubljeni dohodek ali v zvezi z opravljanjem dela oziroma storitev;
 - prejemki, izplačani za kritje šolnine in stroškov prevoza ter prebivanja osebi, ki je vpisana kot učenec, dijak ali študent za polni učni ali študijski čas, ki jih izplača pristojni organ za zaposlovanje, ustanova, ustanovljena z namenom štipendiranja, ki ni povezana oseba ali sedanji, prejšnji ali bodoči delodajalec prejemnika ali osebe, ki je povezana s prejemnikom;
 - prejemki, ki so namenjeni plačilu izobraževanja ali usposabljanja;
 - prejemki, namenjeni pokritju stroškov prehrane med delom in prevoza na delo ter stroški v skladu z 2., 3., 4. in 5. točko 107. člena in četrtem odstavkom 108. člena Zakona o dohodnini (Uradni list RS, št. 33/11 – uradno prečiščeno besedilo, 9/12 – odločba US, 24/12, 30/12, 40/12 – ZUJF, 71/12 – odločba US, 75/12, 94/12 in 52/13).

(3) Podrobnejšo opredelitev podatkov o dohodkih iz 1. točke prvega odstavka tega člena, ki jih zagotavlja Davčna uprava Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: DURS), določi minister, pristojen za socialno varstvo, ob predhodnem soglasju ministra, pristojnega za finance.

(4) Neprejemanje prejemkov iz 4. točke prvega odstavka tega člena se ugotavlja zlasti s predlogom za izvršbo, potrdilom sodišča o njegovi vložitvi, sklepom o izvršbi, z dokazilom o neuspeli izvršbi ali s potrdilom pristojnega ministrstva, da je začel teči postopek za izterjavo iz tujine.

(5) Če v primeru iz 17. točke prvega odstavka tega člena oseba dokaže, da nego in pomoč nudi v nižji vrednosti, se kot dohodek upošteva višina sredstev v polovični višini teh sredstev.

(6) Dohodki in prejemki iz prvega odstavka tega člena se upoštevajo po zmanjšanju za normirane stroške oziroma dejanske stroške, priznane po zakonu, ki ureja dohodnino, ter za davke in obvezne prispevke za socialno varnost, odtegnjene od teh dohodkov in prejemkov.

(7) Pri ugotavljanju materialnega položaja se ne upošteva osebe, ki je neutemeljeno opustila uveljavljanje pravice do dohodkov iz prvega odstavka tega člena, ki bi vplivali na socialno-ekonomski položaj te osebe ali drugih oseb, ki se poleg nje upoštevajo pri ugotavljanju materialnega položaja, kljub temu pa se pri uveljavljanju pravic po tem zakonu upoštevajo njeni dohodki in premoženje. V dohodke iz prejšnjega stavka se ne štejejo pravice po tem zakonu.

13. člen

(1) Pri ugotavljanju upravičenosti do posamezne pravice iz javnih sredstev se dohodek zmanjša za:

1. izplačane preživnine; sredstva, ki jih od osebe (kot preživninskega zavezanca) izterja preživninski sklad iz naslova izplačanega nadomestila preživnine oziroma sredstva, ki jih je oseba sama plačala skladu iz tega naslova za leto, v katerem se upošteva dohodek pri uveljavljanju pravic po tem zakonu; in za druge prejemke, izplačane na podlagi izvršilnega pravnega naslova z namenom kritja življenjskih stroškov, vendar največ v višini izvršilnega pravnega naslova;
2. periodične dohodke, ki jih je oseba nehala prejemati in ni začela prejemati drugih periodičnih dohodkov.

(2) Periodični dohodki iz 2. točke prejšnjega odstavka so: plače, pokojnine, preživnine, rente in drugi dohodki, ki jih oseba prejema v enakih ali podobnih zneskih v enakih ali podobnih časovnih obdobjih.

(3) Oseba mora prenehanje prejemanja dohodkov iz 2. točke prvega odstavka tega člena dokazati.

15. člen

(1) Pri ugotavljanju upravičenosti do denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka, oprostitve plačila socialnovarstvenih storitev, prispevka k plačilu družinskega pomočnika, subvencije najemnine, pravice do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev in do pravice do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje se dohodek upošteva na način in glede na obdobje, določeno skladno z zakonom, ki ureja socialnovarstvene prejemke.

(2) Pri ugotavljanju upravičenosti do otroškega dodatka, znižanega plačila vrtca in državne štipendije se upošteva dohodek v preteklem koledarskem letu pred vložitvijo vloge, razen dohodkov iz 4., 8., 9., 10. in 11. točke prvega odstavka 12. člena tega zakona, ki se vedno upoštevajo kot tekoči dohodki.

(3) Pri ugotavljanju dohodka se upoštevajo podatki iz odločb o odmeri dohodnine in podatki iz davčnega obračuna akontacije dohodnine ali dohodnine od dohodka iz dejavnosti, podatki, ki jih davčnemu organu posredujejo osebe, zavezane za dajanje podatkov, in podatki, potrebni za izračun akontacije dohodnine. Pri ugotavljanju upravičenosti do pravice iz javnih sredstev se primarno uporabijo podatki iz odločb o odmeri dohodnine in podatki iz davčnega obračuna akontacije dohodnine ali dohodnine od dohodka iz dejavnosti za preteklo leto.

(4) Pri ugotavljanju dohodka se upoštevajo tudi podatki iz uradnih evidenc centrov za socialno delo in drugih upravljavcev zbirk podatkov, ki vodijo uradne evidence o izplačanih dohodkih oziroma pravicah iz javnih sredstev, in druga dokazila skladno z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek.

(5) Kadar v času odločanja o pravicah iz drugega odstavka tega člena podatki za preteklo leto še niso na voljo, se upoštevajo podatki iz odločb o odmeri dohodnine in podatki iz davčnega obračuna akontacije dohodnine ali dohodnine od dohodka iz dejavnosti za predpreteklo leto, preračunani na raven preteklega koledarskega leta, tako da se povečajo za rast neto povprečne plače na zaposlenega v obdobju januar–december preteklega leta v primerjavi z istim obdobjem predpreteklega leta.

(6) Če oseba v preteklem koledarskem letu pred vložitvijo vloge ni imela dohodkov, ima pa jih v tekočem koledarskem letu, se pri določitvi mesečnega dohodka upoštevajo njeni tekoči dohodki. Tekoči dohodki se upoštevajo tako, da se pomnožijo s količnikom, ki se izračuna iz razmerja med neto povprečno plačo na zaposlenega v obdobju januar–december preteklega leta in zadnjo neto povprečno plačo na zaposlenega v mesecu izplačila tekočega dohodka. Tekoči dohodki se ugotavljajo na podlagi podatkov iz obračunov davčnega odtegljaja ali drugih dokazil izplačevalcev dohodka. Če podatki iz obračunov davčnega odtegljaja ali drugih

dokazil izplačevalcev dohodka niso na voljo, se upoštevajo podatki iz dokazil, ki jih predloži oseba.

(7) Kadar je iz ugotovljenega dejanskega stanja razvidno, da je prišlo do spremembe vrste periodičnega dohodka, ker oseba določenega periodičnega dohodka ne prejema več ali prejema drugo vrsto periodičnega dohodka, se periodični dohodek, ki ga ne prejema več, ne upošteva, upošteva pa se morebitni novi periodični dohodek na način kot velja za upoštevanje tekočih dohodkov.

(8) Ne glede na drugi odstavek tega člena se pri upravičencih do denarne socialne pomoči upoštevajo le njihovi tekoči dohodki, ne glede na to, ali so v preteklem letu imeli periodične dohodke iz 8. točke 3. člena tega zakona.

(9) Tekoči dohodki so periodični dohodki iz 8. točke 3. člena tega zakona, ki jih oseba v preteklem letu ni imela, ima pa jih izplačane v mesecu pred mesecem vložitve vloge, razen če je iz ugotovljenega dejanskega stanja razvidno, da jih je začela prejemati v mesecu vložitve vloge, preračunani na letno raven, in dohodki iz 4., 8., 9., 10. in 11. točke prvega odstavka 12. člena tega zakona, ki se upoštevajo v višini, kakršna velja ali bo veljala z začetkom priznanja pravice.

(10) Podrobnejši način upoštevanja dohodkov pri ugotavljanju upravičenosti do pravic iz drugega odstavka tega člena določi minister, pristojen za socialne zadeve.

16. člen

(1) Dohodek, ugotovljen po prejšnjih členih, se poveča za fiktivno ugotovljen dohodek v višini:

1. posredno ugotovljenega dohodka in prejemka, ko se ugotovi, da oseba v določeni višini plačuje za blago ali storitve, česar z ugotovljenim dohodkom ne bi zmogla;
2. fiktivno določenega dohodka zaradi upoštevanja premoženja skladno z 19. členom tega zakona;
3. pravice iz javnih sredstev, do katere je oseba upravičena, če jo je v skladu z vrstnim redom iz 7. člena tega zakona uveljavljala pred uveljavljanjem pravice iz javnih sredstev, ki jo uveljavlja;
4. denarne socialne pomoči, ki bi jo prejela oseba iz 10. člena tega zakona, če pri njej ne bi bil ugotovljen krivdni razlog skladno z zakonom, ki ureja socialnovarstvene prejemke.

(2) Določba 2. in 4. točke prejšnjega odstavka ne velja pri ugotavljanju upravičenosti do denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka, subvencije najemnine, pravice do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev in pravice do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje.

(3) Dohodki iz 1., 3. in 4. točke prvega odstavka tega člena se upoštevajo na letni ravni, razen pri uveljavljanju pravice do denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka, subvencije najemnine, pravice do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev in pravice do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje, ko se ti dohodki upoštevajo po predpisih, ki urejajo socialnovarstvene prejemke.

(4) Pri upoštevanju državne štipendije po 3. točki prvega odstavka tega člena se upošteva višina državne štipendije, kot je določena v 11. točki prvega odstavka 12. člena tega zakona.

17. člen

(1) V premoženje osebe se šteje:

1. nepremično premoženje;
2. osebna in druga vozila;
3. vodna plovila;
4. lastniški deleži gospodarskih družb ali zadrug;
5. vrednostni papirji;
6. denarna sredstva na transakcijskem ali drugem računu, kadar ne predstavljajo dohodka skladno s prvim odstavkom 12. člena tega zakona, ki se po tem zakonu upošteva pri ugotavljanju materialnega položaja, hranilne vloge in druga denarna sredstva po izjavi posameznika;
7. drugo premično premoženje.

(2) Pri ugotavljanju velikosti primerne stanovanja iz 1. točke prejšnjega odstavka se upošteva

število oseb, ki imajo na naslovu tega stanovanja stalno prebivališče in na tem naslovu tudi dejansko prebivajo. Primerna velikost stanovanja je 2-kratnik največje površine, določene s predpisom, ki ureja dodelitev neprofitnega stanovanja v najem, pri kateri ni plačila lastne udeležbe in varščine. Če je uporabna površina stanovanja večja od uporabne površine primerne stanovanja, se kot premoženje upošteva razlika med posplošeno tržno vrednostjo tega stanovanja, izračunana po metodologiji množičnega vrednotenja nepremičnin in vrednostjo primerne stanovanja. Vrednost primerne stanovanja se izračuna tako, da se velikost primerne stanovanja pomnoži z vrednostjo m² stanovanja glede na posplošeno tržno vrednost stanovanja. Vrednost m² stanovanja glede na posplošeno tržno vrednost tega stanovanja se izračuna tako, da se posplošena tržna vrednost stanovanja deli z m² uporabne površine tega stanovanja. Podatki o posplošeni tržni vrednosti stanovanja in podatki o m² uporabne površine stanovanja se pridobijo iz zbirke podatkov, ki vsebuje podatke o vrednosti nepremičnin.

(3) Podatki o lastnikih premoženja iz prvega odstavka tega člena, razen premoženja iz 6. in 7. točke, se pridobivajo iz javnih zbirk podatkov in dokazil, ki jih predloži oseba. Kot vrednost premoženja iz 2., 3. in 5. točke prejšnjega odstavka se upošteva primerljiva tržna vrednost istovrstnega premoženja. Vrednost tega premoženja se ugotavlja na način, kot ga podrobneje predpiše minister, pristojen za socialno varstvo.

(4) Kot vrednost lastniških deležev gospodarskih družb ali zadrug iz 4. točke prvega odstavka tega člena se upošteva njihova tržna vrednost. Vrednost tega premoženja se ugotavlja na način, kot ga podrobneje predpiše minister, pristojen za socialno varstvo.

(5) Pri vrednostnih papirjih iz 5. točke prvega odstavka tega člena, s katerimi se ne trguje na organiziranem trgu vrednostnih papirjev in njihova tržna vrednost ni znana, se upošteva njihova knjigovodska vrednost.

18. člen

(1) V premoženje se ne štejejo:

1. stanovanje ali stanovanjska hiša (v nadaljevanju stanovanje), v katerem oseba dejansko prebiva in ima prijavljeno stalno prebivališče, do vrednosti primerne stanovanja;
2. osebni avtomobili oziroma enosledna vozila do vrednosti 28-kratnika osnovnega zneska minimalnega dohodka, določenega s predpisi, ki urejajo socialnovarstvene prejemke, za vsak avtomobil oziroma enosledno vozilo, in osebno vozilo, prilagojeno prevozu težko gibalno oviranih oseb;
3. premoženje, za katerega ima oseba kot najemjemalec sklenjen finančni najem ali poslovni najem (leasing);
4. predmeti, ki so po predpisih, ki urejajo izvršbo, izvzeti iz izvršbe, razen gotovine;
5. poslovni prostori in poslovne stavbe, drugi objekti in premično premoženje, ki ga vlagatelj ali druga oseba, ki se upošteva pri ugotavljanju materialnega položaja, uporablja za oziroma pri pridobivanju dohodka iz dejavnosti;
6. kmetijsko, vodno in gozdno zemljišče, ki daje dohodek, ki se po tem zakonu upošteva pri ugotavljanju materialnega položaja;
7. sredstva iz naslova dodatnega pokojninskega zavarovanja, vpisana na osebni račun zavarovanca pri skladu obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja oziroma pri pokojninskem skladu ali zavarovalnici, ki izvaja prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje;
8. bančna sredstva, ki jih je oseba prejela izključno za nakup ali gradnjo stanovanja;
9. kmetijsko in gozdno zemljišče, ki ga oseba zaradi starosti nad 63 let za ženske in nad 65 let za moške, bolezni, invalidnosti ali drugih osebnih lastnosti upravičenca, na katere upravičenec ni mogel vplivati oziroma jih ni mogel preprečiti, ni bila sposobna obdelati, dohodka pa s prodajo ali oddajo v najem ali zakup ni mogoče pridobiti pri čemer nezmožnost obdelovanja do starosti 63 let za ženske in 65 let za moške ugotavlja invalidska komisija po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

(2) Pri ugotavljanju upravičenosti do denarne socialne pomoči se kot premoženje ne upoštevajo denarna sredstva samske osebe, če nima prihrankov, višjih od treh minimalnih dohodkov, ki pripadajo samski osebi oziroma treh minimalnih dohodkov, ki pripadajo družini, vendar največ do 2500 eurov.

(3) Pri osebah, ki so trajno nezaposljive, trajno nezmožne za delo ali so starejše od 63 let za ženske in 65 let za moške in niso zaposlene, oziroma pri družinah s takšno osebo se kot premoženje ne upoštevajo denarna sredstva samske osebe, če nima prihrankov, višjih od 2500 eurov, oziroma družina do 3500 eurov.

(4) Pri uveljavljanju pravice do oprostitve plačila socialnovarstvene storitve in prispevka k plačilu

družinskega pomočnika se kot premoženje upravičenca do socialnovarstvene storitve ali invalidne osebe ne upoštevajo nepremičnine in denarna sredstva na transakcijskem ali drugem računu ter denarna sredstva osebe iz 1. točke prvega odstavka 10. člena tega zakona.

(5) Če imajo vlagatelj in osebe, ki se upoštevajo pri ugotavljanju materialnega položaja, v lasti več stanovanj, se kot premoženje pod pogoji iz prve točke prvega odstavka tega člena ne upošteva le tisto stanovanje, kjer ima stalno prebivališče večina oseb. V primeru, da je na več stanovanjih prijavljeno enako število oseb pa tisto, kjer ima vlagatelj stalno prebivališče.

19. člen

(1) Vrednost premoženja, ugotovljena na podlagi tega poglavja, se zniža za 48 osnovnih zneskov minimalnega dohodka, razen v postopkih iz prvega odstavka 30.a člena tega zakona.

(2) Premoženje se upošteva tako, da se dohodki oseb povečajo za fiktivno določen dohodek, in sicer v višini letnega zneska obresti, izračunanih od vrednosti premoženja, ki se upošteva po tem zakonu na dan vložitve vloge, razen pri ugotavljanju upravičenosti do denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka, subvencije najemnine, pravice do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev in do pravice do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje. Pri tem se upošteva povprečna letna obrestna mera za gospodinjstva za vezane vloge nad enim letom do dveh let za leto pred letom vložitve vloge po podatkih Banke Slovenije. Če med vložitvijo vloge podatek o tej obrestni meri še ni na voljo, se upošteva podatek za predpreteklo leto.

22. člen

(1) Pravico do otroškega dodatka ima eden izmed staršev oziroma druga oseba za otroka s prijavljenim prebivališčem v Republiki Sloveniji, in sicer do 18. leta starosti otroka, če izpolnjuje tudi druge pogoje po zakonu, ki ureja družinske prejemke.

(2) Otroški dodatek glede na uvrstitev v dohodkovni razred znaša mesečno:

Dohodkovni razred	Povprečni mesečni dohodek na osebo (v eurih)	Znesek otroškega dodatka za otroka do konca osnovne šole ali do 18. leta (v eurih)			Znesek otroškega dodatka za otroka v srednji šoli, vendar najdlje do 18. leta (v eurih)		
		1. otrok	2. otrok	3. in naslednji otrok	1. otrok	2. otrok	3. in naslednji otrok
1	do 185,43	114,31	125,73	137,18	114,31	125,73	137,18
2	od 185,44 do 309,05	97,73	108,04	118,28	97,73	108,04	118,28
3	od 309,06 do 370,86	74,48	83,25	91,98	74,48	83,25	91,98
4	od 370,87 do 432,67	58,75	67,03	75,47	58,75	67,03	75,47
5	od 432,68 do 545,98	48,04	56,06	64,03	48,04	56,06	64,03
6	od 545,99 do 659,30	30,44	38,10	45,71	30,44	38,10	45,71
7	od 659,31 do 844,73	22,83	30,44	38,10	28,83	36,44	49,65

8	od 844,74 do 1.019,86	19,88	27,50	35,11	22,88	30,50	39,89
---	--------------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

(3) Za prvega otroka iz prejšnjega odstavka se šteje starejši otrok v družini.

23. člen

(1) Do državne štipendije so upravičene osebe, ki izpolnjujejo pogoje po zakonu, ki ureja štipendiranje in po tem zakonu.

(2) Državna štipendija brez dodatkov glede na uvrstitev v dohodkovni razred znaša:

Dohodkovni razred	Povprečni mesečni dohodek na osebo (v eurih)	Osnovna višina eurih za upravičenca do 18 let starosti	Osnovna višina v eurih za upravičenca nad 18 let starosti
1	do 309,05	95	190
2	od 309,06 do 370,86	80	160
3	od 370,87 do 432,67	65	130
4	od 432,68 do 545,98	50	100
5	od 545,99 do 659,30	35	70

28. člen

(poseg odločbe US o načinu izvrševanja tega člena)

(1) Do subvencioniranja najemnine je upravičen najemnik v neprofitnem stanovanju, namenskem najemnem stanovanju, bivalni enoti, tržnem najemnem in hišniškem stanovanju. Meja dohodkov za ugotavljanje upravičenosti do subvencije najemnine je ugotovljeni dohodek najemnika in oseb, ki so navedene v najemni pogodbi, ki ne presega višine njihovega minimalnega dohodka brez dodatka za delovno aktivnost, določenega skladno s predpisi, ki urejajo socialnovarstvene prejemke, povečanega za 30 % ugotovljenega dohodka, in za znesek neprofitne najemnine, določene po predpisih, ki urejajo stanovanjske zadeve, ali za znesek priznane neprofitne najemnine pri tržnih in hišniških stanovanjih. Ne glede na določbe zakona, ki ureja socialnovarstvene prejemke, se pri izračunu minimalnega dohodka najemnik in osebe, ki so navedene v najemni pogodbi, štejejo v družino.

(2) Za osebe, navedene v najemni pogodbi, ki niso osebe iz prvega odstavka 10. člena tega zakona, se pri izračunu minimalnega dohodka upošteva višina minimalnega dohodka, ki pripada vsaki naslednji odrasli osebi po zakonu, ki ureja socialnovarstvene prejemke.

(3) Subvencija najemnine se določi v višini kot določa zakon, ki ureja stanovanjska razmerja.

(4) Najemnik v tržnem stanovanju, ki sklene najemno pogodbo z najemodajalcem, s katerim je sam ali kateri izmed uporabnikov stanovanja v krogu zakonitih dedičev do drugega dednega reda po predpisih, ki urejajo dedovanje, ni upravičen do subvencije najemnine. Najemnik tržnega stanovanja je upravičen do subvencije najemnine, če ima na naslovu tržnega stanovanja prijavljeno stalno ali začasno prebivališče.

29. člen

(1) Pravico do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev imajo zavarovanci in po njih zavarovani družinski člani na podlagi upravičenja do denarne socialne pomoči oziroma ob izpolnjevanju pogojev za pridobitev denarne socialne pomoči, razen v primeru, če upravičenec izpolnjuje pogoje za pridobitev varstvenega dodatka, pod pogojem, da navedenih pravic nimajo zagotovljenih v celoti iz obveznega zdravstvenega zavarovanja ali iz drugega naslova.

(2) Zavarovanec oziroma po njem zavarovan družinski član izkazuje izpolnjevanje pogojev iz prejšnjega odstavka z odločbo centra za socialno delo o pravici do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev. O pravici do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev center za socialno delo odloči po uradni dolžnosti, če je oseba upravičena do denarne socialne pomoči, in je, kadar oseba uveljavlja pravico do denarne socialne pomoči, ni treba posebej uveljavljati, razen če oseba na vlogi izrecno izjavi, da te pravice ne želi.

(3) Osebe iz prvega odstavka tega člena so upravičene do pravice do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev največ za obdobje, za katero se jim lahko dodeli denarna socialna pomoč.

(4) Ministrstvo obvesti o številki, datumu in obdobju veljavnosti izdane odločbe za posameznega upravičenca iz prvega odstavka tega člena Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, ki te podatke vodi v evidenci zavarovanih oseb. Zavarovalnica, pri kateri ima upravičenec iz prvega odstavka tega člena sklenjeno dopolnilno zdravstveno zavarovanje, ima pravico do vpogleda v podatke o številki, datumu in obdobju veljavnosti odločbe o priznanju pravice do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev v zbirki podatkov iz 10. točke drugega odstavka 49. člena tega zakona.

35.a člen

(1) Ne glede na določbo prvega odstavka prejšnjega člena center za socialno delo po uradni dolžnosti preveri izpolnjevanje pogojev za nadaljnje prejemanje letnih pravic. Kot dan vložitve vloge se šteje dan začetka postopka odločanja po uradni dolžnosti, vendar najkasneje zadnji dan meseca, v katerem poteče letna pravica.

(2) Če je vložena vloga za letne pravice z namenom njenega podaljšanja, se šteje, da center za socialno delo o njej odloči po prejšnjem odstavku.

37.a člen

(1) Odločba, s katero se odloči o pravici po tem zakonu, se vroča z dostavo v hišni predalčnik. Šteje se, da je vročitev opravljena 21. dan od dneva odpreme. Dan odpreme se na odločbi označi.

(2) Pravica se začne izvrševati z dnem odpreme odločbe vlagatelju.

38.c člen

(1) Informativni izračun se izda pri preverjanju izpolnjevanja pogojev za nadaljnje prejemanje letne pravice, če informacijski sistem to omogoča na avtomatiziran način. Z informativnim izračunom se začasno odloči o upravičenosti do pravice, njeni višini in obdobju upravičenosti.

(2) Informativni izračun iz prejšnjega odstavka se vroča z dostavo v hišni predalčnik. Šteje se, da je vročitev opravljena 21. dan od dneva odpreme. Dan odpreme se na informativnem izračunu označi.

(3) Pravica se začne izvrševati z dnem odpreme informativnega izračuna.

42. člen

(1) Pogoji za pridobitev pravic po tem zakonu morajo biti izpolnjeni ves čas prejemanja pravic iz javnih

sredstev.

(2) Upravičenec do denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka, subvencije najemnine, pravice do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev, pravice do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje, oprostitve plačila socialnovarstvenih storitev in prispevka k plačilu družinskega pomočnika mora centru za socialno delo sporočiti vsa dejstva, okoliščine in vse spremembe, ki vplivajo na upravičenost do pravice iz javnih sredstev, njeno višino ali obdobje prejemanja, v osmih dneh od dne, ko je taka sprememba nastala ali je zanj izvedel.

(3) Upravičenec do otroškega dodatka, državne štipendije in znižanega plačila vrtca mora centru za socialno delo sporočiti naslednje spremembe, ki pri teh pravicah lahko vplivajo na upravičenost do pravice iz javnih sredstev, njeno višino ali obdobje prejemanja: spremembo števila oseb ali upravičencev, spremembo ali vključitev v vzgojno-izobraževalni oziroma visokošolski zavod, spremembo statusa učenca, dijaka ali študenta in spremembo vrste periodičnega dohodka, pri državni štipendiji pa tudi druge okoliščine, ki po zakonu, ki ureja štipendiranje, vplivajo na to pravico, v osmih dneh od dneva, ko je taka sprememba nastala ali je zanj izvedel.

(4) Center za socialno delo v primerih iz drugega in tretjega odstavka tega člena na novo odloči o posamezni pravici.

42.a člen

Ne glede na prejšnji člen mora center za socialno delo ves čas trajanja pravice iz javnih sredstev po uradni dolžnosti spremljati, ali so nastopile spremembe iz drugega oziroma tretjega odstavka prejšnjega člena, zaradi katerih bi bilo treba izdati drugačno odločbo o pravici oziroma odločbo o spremembi priznanja pravice, ker upravičenec do pravice iz javnih sredstev ni več upravičen ali je upravičen v nižjem znesku ali za krajše obdobje, in začeti postopek po uradni dolžnosti.

42.b člen

(1) O dejstvih in okoliščinah, ki vplivajo na spremembo odločbe in za katere je center za socialno delo izvedel po uradni dolžnosti ali v roku iz drugega in tretjega odstavka 42. člena tega zakona, na novo odloči s prvim dnevom naslednjega meseca po nastopu spremembe, razen v postopku oprostitve plačila socialnovarstvenih storitev in prispevka k plačilu družinskega pomočnika, ko center za socialno delo odloči z dnem nastanka spremembe, ki je nastala zaradi spremenjenih okoliščin na strani upravičenca do storitve.

(2) O dejstvih in okoliščinah, ki vplivajo na spremembo odločbe in ki jih je upravičenec sporočil po roku iz drugega in tretjega odstavka 42. člena tega zakona, center za socialno delo odloči s prvim dnevom naslednjega meseca po prejemu obvestila o spremembi, razen če gre za takšno spremembo, zaradi katere bi bilo treba določiti krajše obdobje prejemanja, nižjo višino sredstev ali drugačno odločbo o pravici. V tem primeru center za socialno delo odloči s prvim dnevom naslednjega meseca po nastopu spremembe. V tem postopku izda odločbo, s katero razveljavi odločbo, s katero je bila osebi priznana pravica iz javnih sredstev, in ugotovi prenehanje upravičenosti do posamezne pravice iz javnih sredstev ali določi drugo višino ali določi drugo obdobje prejemanja pravice iz javnih sredstev.

(3) Kadar pristojni organ za zaposlovanje iz razlogov, ki jih določa zakon, ki ureja socialnovarstvene prejemke, upravičenca preneha voditi v evidenci brezposelnih oseb ali v evidenci iskalcev zaposlitve, se za spremembo okoliščin šteje dan, s katerim se brezposelna oseba preneha voditi v evidenci brezposelnih oseb ali v evidenci iskalcev zaposlitve.

(4) Kot nastanek spremembe se šteje izguba statusa. Pri spremembi vrste periodičnih dohodkov se kot nastanek spremembe okoliščin šteje izplačilo novega periodičnega dohodka. Kadar je iz ugotovljenega dejanskega stanja razvidno, da je upravičenec ostal brez periodičnega dohodka, se ta pri ugotavljanju lastnega dohodka ne upošteva.

(5) Pravica do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev preneha z dnem dokončnosti odločbe, s katero je prenehala ta pravica.

(6) Pravica do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje preneha dan pred dnevom vstopa v obvezno zdravstveno zavarovanje iz drugega naslova, določenega z zakonom, ki ureja zdravstveno zavarovanje, v primeru odprave ali razveljavitve odločbe o priznanju pravice do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje pa z dnem dokončnosti te odločbe, če oseba ni obvezno zdravstveno zavarovana iz drugega naslova.

(7) Ob odločanju o letni pravici lahko center za socialno delo po prostem preudarku zaradi ekonomičnosti postopka hkrati odloči tudi o novi višini pravice zaradi starostne meje določene z zakonom.

51. člen

(1) Podatki za osebe po tem zakonu, tudi podatki, ki štejejo za davčno tajnost, se zbirajo neposredno od osebe oziroma njenega zakonitega zastopnika ter, po uradni dolžnosti, iz zbirk podatkov, ki jih v Republiki Sloveniji vodijo za to pooblašteni organi in organizacije. Oseba oziroma njen zakoniti zastopnik je centru za socialno delo dolžan dati vse podatke, o katerih pooblašteni organi in organizacije ne vodijo zbirke podatkov.

(2) Ministrstvo in centri za socialno delo brezplačno pridobivajo podatke za osebe po tem zakonu iz obstoječih zbirk podatkov naslednjih upravljavcev:

1. Ministrstva za notranje zadeve – podatke iz centralnega registra prebivalstva (osebno ime, EMŠO, državljanstvo, davčna številka osebe, ki se ji izplačuje pravica po tem zakonu, stalno ali začasno prebivališče, država bivanja, naslov za vročanje, zakonski stan, sprememba osebnega imena, podaljšanje in odvzem roditeljske pravice ter datum prenehanja tega ukrepa, odvzem in vrnitev poslovne sposobnosti, skrbništvo ter datum prenehanja tega ukrepa, datum smrti, podatke o izdanem dovoljenju za prebivanje tujca, serijska številka dovoljenja, vrsta dovoljenja, razlog in namen izdaje, datum izdaje in obdobje veljavnosti, podatek o tem, ali je dovoljenje za prebivanje veljavno oziroma ali je prenehalo veljati), podatke o gospodinjstvu iz evidence gospodinjstev (osebno ime in EMŠO oseb v skupnem gospodinjstvu, podatek o nosilcu gospodinjstva in razmerju do nosilca gospodinjstva) ter podatke o lastništvu vozila in o vozilu iz evidence registriranih vozil (datum prve registracije vozila, podatke o lastniku, podatke o osebi, na katero je vozilo registrirano, pa ni lastnik vozila, podatke o vozilu);
2. Ministrstva za obrambo – podatke o višini, obdobju upravičenosti in o datumu izplačila izplačanega dohodka na podlagi pogodbe o prostovoljnem služenju vojaškega roka, podatke o višini, obdobju upravičenosti in o datumu izplačila izplačanega dohodka na podlagi pogodbe o vojaški službi v rezervni sestavi, podatke o višini, obdobju upravičenosti in o datumu izplačila izplačanega dohodka na podlagi pogodbe o službi v Civilni zaščiti;
3. Ministrstva za šolstvo in šport oziroma izvajalcev vzgojno-izobraževalne ali študijske dejavnosti – podatke o vključenosti oseb v vzgojni oziroma izobraževalni oziroma višješolski zavod (ime vrtca ali osnovne šole ali srednje šole ali višje strokovne šole ter obdobje vključenosti), identifikacijska številka izobraževalnega zavoda (šifra PRS), datum izpisa iz izobraževalnega zavoda, datum zaključka izobraževalnega programa, identifikacijska številka vzgojno-izobraževalnega oziroma višješolskega programa, podatke o prijavljenih in sprejetih dijakih v dijaških domovih (osebno ime dijaka, naziv in naslov dijaškega doma, identifikacijska številka dijaškega doma (šifra PRS), podatek o letniku izobraževanja, datum prvega vpisa v izobraževalni program, podatek o opravljenih izpitih po letnikih in po študijskih letih, podatek o nazivu izobraževalnega programa in smeri, vrsta izobraževanja po KLASIUS, področje izobraževanja po KLASIUS, podatek o statusu (dijak, študent, udeleženec izobraževanja odraslih), podatek o načinu izobraževanja (redno oziroma izredno);
4. Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo – podatke o vključenosti študentov v izobraževalne programe (ime fakultete, obdobje vključenosti), vrsta visokošolskega zavoda, identifikacijska številka visokošolskega zavoda (šifra PRS), datum prvega vpisa v študijski program, datum izpisa iz študijskega zavoda, datum zaključka študijskega programa, identifikacijska številka študijskega programa, naziv študijskega programa, vrsta izobraževanja po KLASIUS, področje izobraževanja po KLASIUS, podatke o letniku izobraževanja, podatek o občini izobraževalne ustanove, podatek o statusu (ima ali nima status študenta), podatek o načinu izobraževanja (redno oziroma izredno), podatek o opravljenih izpitih v študijskih letih;
5. Ministrstva za infrastrukturo in prostor – podatke o upravičenosti dijakov in študentov do subvencije prevoza, obdobje koriščenja subvencije prevoza, mesec in leto veljavnosti mesečne vozovnice;
6. centrov za socialno delo – podatke o višini, obdobju upravičenosti in o datumu izplačila porodniškega

nadomestila, očetovskega nadomestila, nadomestila za nego in varstvo otroka, posvojiteljskega nadomestila, starševskega dodatka, dodatka za nego otroka, ki potrebuje posebno varstvo, rejnine, plačila dela rejniku, pravic iz javnih sredstev po tem zakonu in preživnin, podatke o sostarševstvu, podatke o obdobju vključenosti v rejništvo;

7. Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije – podatke o zavarovancih, vključenih v pokojninsko in invalidsko zavarovanje (podlaga za zavarovanje, datum prijave in odjave v pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter podatke o zavarovalnem času), in uživalcih pravic pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki jih izplačuje Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (o vrsti, višini, datumu izplačila in datumu upravičenosti do posamezne pravice) in podatke o višini, datumu izplačila in datumu upravičenosti do dodatka za tujo nego in pomoč ter nadomestila za invalidnost po predpisih o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb;
8. Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije – podatke o zavarovancih, vključenih v obvezno zdravstveno zavarovanje (podlaga za zavarovanje, datum prijave in odjave v obvezno zdravstveno zavarovanje), podatke o višini, datumu upravičenosti in datumu izplačila nadomestila iz naslova obveznega zdravstvenega zavarovanja iz evidence zavarovancev obveznega zdravstvenega zavarovanja ter podatke o zavarovancih, vključenih v pokojninsko in invalidsko zavarovanje;
9. Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje – podatke o brezposelnih osebah iz evidence brezposelnih oseb (datum prenehanja delovnega razmerja, datum prijave in odjave v evidenco ter o razlogih prenehanja vodenja v evidenci, podatke o višini, obdobju upravičenosti, datumu izplačila in o razlogih prenehanja izplačevanja nadomestil iz naslova zavarovanja za primer brezposelnosti posameznih brezposelnih oseb), podatke o višini, obdobju upravičenosti, datumu izplačila in o razlogih prenehanja izplačevanja dodatka za aktivnost, podatke iz evidence oseb, vključenih v ukrepe aktivne politike zaposlovanja in evidence iskalcev zaposlitve (datum prijave in odjave v evidenco ter o razlogih prenehanja vodenja v tej evidenci), podatke iz evidence brezposelnih oseb, ki so začasno nezaposljive (podatke o datumu obravnave na komisiji, podatke o mnenju in predlogih ukrepov komisije in predvideno trajanje začasne nezaposljivosti);
10. Jamstvenega in preživninskega sklada Republike Slovenije – podatke o višini, obdobju upravičenosti in o datumu izplačila nadomestil preživnine in izplačilih ob insolventnosti delodajalca, podatke o vračilih preživninskega zavezanca (višina in datum vračila);
11. Durs – skladno z zakonom, ki ureja davčni postopek, podatke o dohodkih skladno z zakonom, ki ureja dohodnino, ki niso oproščeni plačila dohodnine, podatke o davku in obveznih prispevkih za socialno varnost, ki se nanašajo na te dohodke, in podatke o normiranih oziroma dejanskih stroških, ki se nanašajo na te dohodke, podatke o vzdrževanih družinskih članih, podatke o številkah TRR oseb v tujini;
12. Geodetske uprave Republike Slovenije – podatke o vrednosti nepremičnin (posplošena tržna vrednost po predpisu, ki ureja množično vrednotenje nepremičnin iz registra nepremičnin), podatke o vrsti nepremičnine (dejanska raba parcele iz zemljiškega katastra, dejanska raba stavb in delov stavb iz katastra stavb), podatke o površini stanovanja;
13. upravnih enot – podatke o višini, obdobju upravičenosti in o datumu izplačil materialnih pravic po predpisih o vojnih veteranih, žrtvah vojnega nasilja in o vojnih invalidih (veteranski dodatek, invalidski dodatek, družinski dodatek);
14. Uprave za izvrševanje kazenskih sankcij – podatke o začetku in izteku prestajanja kazni zapor za osebo na prestajanju kazni zapor ter podatke o začetku in izteku vzgojnega ukrepa oddaje v prevzgojni dom za mladoletnike;
15. Uprave Republike Slovenije za pomorstvo – podatke o lastništvu vodnih plovil posamezne osebe ter o vodnem plovilu;
16. okrajnih sodišč – podatke o lastništvu nepremičnin posamezne osebe;
17. klirinško depotne družbe – računalniški izpis podatkov, vpisanih v centralnem registru nematerializiranih vrednostnih papirjev, ki se nanašajo na posameznega imetnika nematerializiranih vrednostnih papirjev;
18. Slovenskega informacijskega sistema bonitet (SISBON) – podatke o vrsti posla (osebni računi z odobrenim izrednim limitom, izredni limit, posojila, kreditne kartice, poročstva drugim, druge terjatve), datumu sklenitve posla, oznaki valute, znesku ob odobritvi, znesku anuitete ali obroka, vrsti anuitete ali obroka, odplačilni dobi v mesecih, podatke o moratoriju, podatke o poslovnih dogodkih, ki vplivajo na potek posla (odplačilo dolga, predčasno odplačilo, sprememba odplačilne dobe, sprememba obroka), podatke o poslovnih dogodkih, ki niso skladni s pogodbo (odpoved posla zaradi neplačila dolga, neplačan zapadli dolg, blokiranje, deblokiranje);
19. Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJ PES) – podatke o vrednosti lastniških deležev (matična številka zasebnika ali pravne osebe, datum vpisa in izbrisa v Poslovni register Slovenije, pravnoorganizacijska oblika, davčna številka zasebnika ali pravne osebe, znesek osnovnega kapitala, lastniški delež osebe v gospodarski družbi ali zadrugi), podatek o višini dobička zasebnikov in pravnih oseb,

- podatek o številki transakcijskega računa, podatek o statusu računa (odprt, zaprt), datum zaprtja računa;
20. Kapitalske družbe – podatke o višinah pokojninskih rent in odkupnih vrednostih, izplačanih skladno z zakonom, ki ureja prvi pokojninski sklad Republike Slovenije in preoblikovanje pooblaščenih investicijskih družb;
 21. lokalnih skupnosti – podatke o subvencijah, ki jih za opravljanje dejavnosti dodeljujejo lokalne skupnosti (vrsta, višina in obdobje upravičenosti, namen pomoči, datum izplačila), podatke o pomočeh lokalnih skupnosti (vrsta, višina in obdobje upravičenosti, namen pomoči, datum izplačila) in podatke o upravičenosti do štipendij;
 22. Ministrstva za zdravje, Inštituta za varovanje zdravja in drugih izvajalcev zdravstvene dejavnosti – podatke o zdravstvenem stanju (podatke o duševnem zdravju in odvisnostih) oziroma invalidnosti (kategorija invalidnosti);
 23. kreditnih institucij – podatke o prometu na transakcijskih računih, podatke o višini sredstev na varčevalnih računih, podatke o višini depozitov, podatke o premoženjskih pravicah iz poddepoja finančnih instrumentov, podatke o imetnikih enot premoženja investicijskih skladov, o številu enot, vrednosti enote ter podatke o skladu;
 24. družb za upravljanje – podatke iz evidence imetnikov investicijskih kuponov, o imetniku enot premoženja investicijskih skladov, o številu enot, vrednosti enote ter podatke o skladu;
 25. borzno posredniških hiš – podatke o premoženjskih pravicah iz poddepoja finančnih instrumentov vlagatelja in oseb, ki se upoštevajo poleg vlagatelja po tem zakonu, podatke o imetnikih enot premoženja investicijskih skladov, o številu enot, vrednosti enote ter podatke o skladu;
 26. regionalne razvojne agencije – podatek, ali oseba prejema kadrovsko štipendijo ali ne;
 27. Javnega sklada Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije – podatke o vrsti štipendije (kadrovska, Zoisova, Ad futura štipendija, štipendija za Slovence v zamejstvu oziroma Slovence po svetu), obdobje upravičenosti do štipendije;
 28. zavarovalnic – podatke o višinah zavarovalnih rent in podatke o dohodkih iz življenjskih zavarovanj.

(3) Ob pridobivanju podatkov iz tega člena oseb, na katere se podatki nanašajo, ni treba predhodno seznaniti.

(4) Ministrstvo lahko centralno zbirko podatkov iz 49. člena tega zakona poveže z zbirkami podatkov iz drugega odstavka tega člena.

53. člen

(1) Podatki in dokumenti iz centralne zbirke podatkov iz 49. člena tega zakona se hranijo pet let po datumu prenehanja upravičenosti do pravice iz javnih sredstev.

(2) Odločbe o upravičenosti do pravic iz javnih sredstev se arhivirajo.

V. PREDLOG, DA SE PREDLOG ZAKONA OBRAVNAVA PO NUJNEM OZIROMA SKRAJŠANEM POSTOPKU

/

VI. PRILOGE

Predlog zakona ne zahteva spremembe podzakonskih aktov, zato ti niso priloženi.

Priložen je MSP-test.